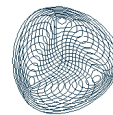

KESKKONNAMINISTEERIUM

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

EESTI ELANIKE KESKKONNATEADLIKKUS

Elanikkonna küsitlusuuring

Mai 2016

Tatari 6, 10116 Tallinn
tel (0) 627 7583, faks (0) 627 7584
post@туру-uuringute.ee
www.туру-uuringute.ee

Turu-uuringute AS

SISUKORD

SISUKORD	2
KÜSITLUSE TAUST	4
Valim	4
Küsitlustöö	5
Andmetöötlus	5
Teostajad	6
Vastajaskonna struktuur	7
KOKKUVÕTE	8
TULEMUSED	14
1. Keskkonnaprobleemid Eestis	14
1.1. Lisatähelepanu vajavad keskkonnateemad	14
1.2. Hinnangud keskkonnavaldkondade olukorrale Eestis	16
1.2.1 Hinnangute erinevused taustrühmades	17
1.2.2 Erinevused 2012., 2014. ja 2016. a. tulemustes.....	20
1.3. Valdkonnad, millele senisest enam tähelepanu pöörata	23
1.5. Hinnangud Eesti keskkonnaseisundile tervikuna	25
2. Keskkonnainstitutsioonid ja arvamusiidrid	26
2.1. Keskkonnaministeeriumiga seostuvad märksõnad	27
2.2. Keskkonnaorganisatsioonide usaldusväärsus	28
2.3. Arvamusiidrid keskkonnateemadel	31
3. Arusaamad Eesti keskkonnakaitsest	33
4. Arvamused energiaallikatest	35
4.1. Energiaallikate keskkonnasõbralikkus	35
4.2. Energiaallikate laialdane kasutuselevõtt.....	37
4.3. Prioriteetidid elektri tootmisel.....	38
5. Keskkonnasõbralik käitumine	39

5.1.	Harjumuspärane käitumine	39
5.2.	Mis on olulisem - kas keskkonnakaitse või muu aspekt?.....	43
5.3.	Keskkonnasäästlik käitumine ametiasutustes	46
5.4.	Hinnang enda ja teiste käitumise keskkonnateadlikkusele.....	47
6.	Keskkonna-alane informeeritus	48
6.1.	Keskkonnateemalised ettevõtmised viimase 12 kuu jooksul	48
6.2.	Huvi keskkonna-alase teabe vastu	50
6.3.	Keskkonnaalase info kättesaadavus kogu Eesti kohta	51
6.4.	Keskkonnaalase info kättesaadavus kodukoha kohta	54
6.5.	Millise keskkonna-alase info vastu tuntakse kõige enam huvi?.....	58
7.	Infoallikad	59
7.1.	Keskkonna-alase teabe saamise allikad.....	60
7.2.	Keskkonna-alase info kasutamise eesmärgid	64
7.3.	Takistused keskkonnainfo kättesaamisel	65
7.3.	Keskkonna-teemaliste veebilehtede külastamine.....	65
7.4.	Geoportaali kasutamine	68
7.5.	RMK teabekanalite kasutamine	70
7.6.	Ilmainfo allikad	71
8.	Ökomärgised	73
8.1.	Ökomärgiste tunnus	73
8.2.	Ökomärgiste tähenduste tundmine	74
9.	Kliimamuutused	78
9.1.	Teadlikkus kliimamuutuste mõjudest	78
9.2.	Kliimamuutuste tagajärgede tajumine	80
9.3.	Kliimamuutuste kui potentsiaalse ohu tunnetamine.....	82
9.4.	Kliimamuutused kui probleem	86
9.5.	Kliimamuutuste mõju elanike tervisele	87
9.6.	Valmidus oma vara kindlustamise eest juurde maksta	88
9.7.	Valmidus panustada kliimamuutuste vähendamisse	89
9.8.	Toimetulek äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise puhul	90
9.9.	Vastutus hädaolukordades	92
9.10.	Usaldus institutsioonide vastu hädaolukordade lahendamisel.....	93
10.	Keskkonnateadlikkuse indeks	95

Lisa 1. Küsitlusanket (eesti keeles)

KÜSITLUSE TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt **9. kuni 23. mail 2016. aastal** läbi viidud silmast-silma küsitluse tulemuste põhjal. Ajaliste võrdluste tegemiseks on kasutatud ka varasemate samalaadsete küsitluste tulemusi (aastatel 2010, 2012 ja 2014). Aruanne esitatakse **Keskkonnaministeeriumile**.

Küsitluse eesmärgiks on anda ülevaade Eesti elanike keskkonnateadlikkusest ning -hoiakutest. Küsitluse tulemusena selgus:

- Hinnangud praegusele keskkonnaolukorrale, peamised probleemkohad;
- Keskkonnainstitutsioonide usaldusväärsus ja Keskkonnaministeeriumi kuvand;
- Arusaamad Eesti keskkonnakaitsest;
- Suhtumine erinevatesse energiaallikatesse;
- Keskkonnasõbralik käitumine;
- Keskkonna-alane informeeritus, infoallikad;
- Ökomärgiste tuntus;
- Suhtumine kliimamuutustesse.

Küsitlusuuringu aruanne koosneb uuringu taustast, põhitulemustest ja kokkuvõttest nii teksti kui joonistena. Lisas on toodud eestikeelne küsitlusankeet.

Valim

Küsitlusuuringu üldkogumi moodustasid Eesti Vabariigi elanikud vanuses 15+ aastat (ESA andmeil 01.01.2016 seisuga 1 104 499 inimest). Planeeritud valimi suurus oli 1000 inimest. Selline valimi suurus võimaldab laiendada küsitluse tulemusi üldkogumile. Maksimaalse valimivea suurus jääb 95%-lisel usaldusnivool 3,1% piiresse (väiksemate gruppide, nt. naised-mehed vaatlemisel võib viga olla suurem).

Valimi koostamisel kasutati üldkogumi proportsionaalset mudelit maakondade ja asulatüüpide lõikes ning mitmeastmelist tõenäosuslikku juhuvalikut. Valimi mudeli aluseks olid Eesti Statistikaameti rahvastikuandmed, mille põhjal määratleti erinevates asulatüüpides ja piirkondades valimipunktide arv (kokku 100 valimipunkti, igas punktis ca. 10 vastajat vanuses 15+).

Valimipunkti-sisesel leibkonna valikul rakendati lähteadressi meetodit, mille puhul antakse igale küsitlajale ette juhuslikult valitud aadress, kus küsitlaja teostab esimese intervjuu. Edasi liigutakse kindla sammu alusel (nt iga teine korter või maja), et tagada valikusse sattunud elupaikade juhuslikkus. Leibkonna-sisesel vastaja valikul rakendati nn. noorema

mehe reeglit, mis näeb ette, et esimesena palutakse intervjuud noorimalt kodusolevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 15-aastane. Kui mehi kodus ei ole, eelistatakse noorimat naist. Selline valikumeetod annab neile küsitletavate kategooriatele, keda on vähem tõenäoline kodust eest leida (eelkõige noored inimesed ja mehed), täiendava šansi valimisse sattuda. Samuti rakendatakse vastaja valikul pehmeid vanuselisi kvoote, mis See tähendab, et igas valimipunktis küsitletakse maksimaalselt kolm üle 64-aastast inimest. Nii saavutatakse sugude ning erinevate vanusegruppide parem esindatus valimis. Kokku küsitleti 1003 vastajat.

Vastavalt rahvusvahelistele uuringu läbiviimise standarditele teostati peale intervjuude läbiviimist 10% ankeetide puhul juhuslikult valitud küsitluspunktides küsitlustöö järelkontroll, kasutades tagasisidekirju. Kontrolliti küsitluse toimumise fakti, samuti vastaja valiku reeglit, küsitlusreeglite järgimist jms. Reeglite vastu eksinud küsitlejate tööd eemaldati valimist.

Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati silmast-silma personaalintervjuud vastajate kodus standardiseeritud ankeedi abil. Küsitlusankeedi koostas Keskkonnaministeerium, võttes aluseks 2014. aastal läbi viidud samalaadse uuringu ankeedi. Uue teemana lisati käesolevas uuringus küsitlusankeeti kliimamuutuste plokk. Uuringufirmal oli küsimuste sõnastuse formuleerimisel ning ankeedi struktuuri parandamisel nõuandev roll. Küsitlusankeet on esitatud aruande [lisas 1](#). Küsitlustöös kasutati tahvelarvuteid, mis võimaldasid ankeeti programmeerida automaatseid suunamisi. Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles sõltuvalt vastaja suhtluskeelest.

Alljärgnevalt on esitatud **kokkuvõte küsitlustööst**:

Kokku külastatud aadresse:	5261
Korduvvisiite:	873
Pole eluruumid või aadressile ei pääse ligi:	205
Kedagi pole kodus:	2415
Keelduti kontaktist:	677
Vanima vanuserühma kvoot on täitunud:	283
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus:	75
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust:	554
Muu intervjuu mitte-toimumise põhjus:	49

Andmetöötlus

Uuringutulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspaketti *SPSS for Windows 22.0*. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute soolist ning vanuselist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalutud valimi profiil on esitatud [joonisel 1](#).

Järgnevas tabelis 1 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 1. Valimivea piirid

Valimi suurus	Vastuse proportsioon											
	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99%	30,83%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,80%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,80%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,74%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,42%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,79%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,32%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,59%	12,40%	12,07%	11,60%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,65%	11,48%	11,17%	10,74%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,90%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,77%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,28%	10,12%	9,85%	9,47%	8,95%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,75%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,30%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,95%	8,90%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,55%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,88%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	7,96%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,89%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
300	5,66%	5,63%	5,54%	5,40%	5,18%	4,90%	4,53%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
500	4,38%	4,36%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
800	3,46%	3,45%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
1 000	3,10%	3,08%	3,04%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%

Teostajad

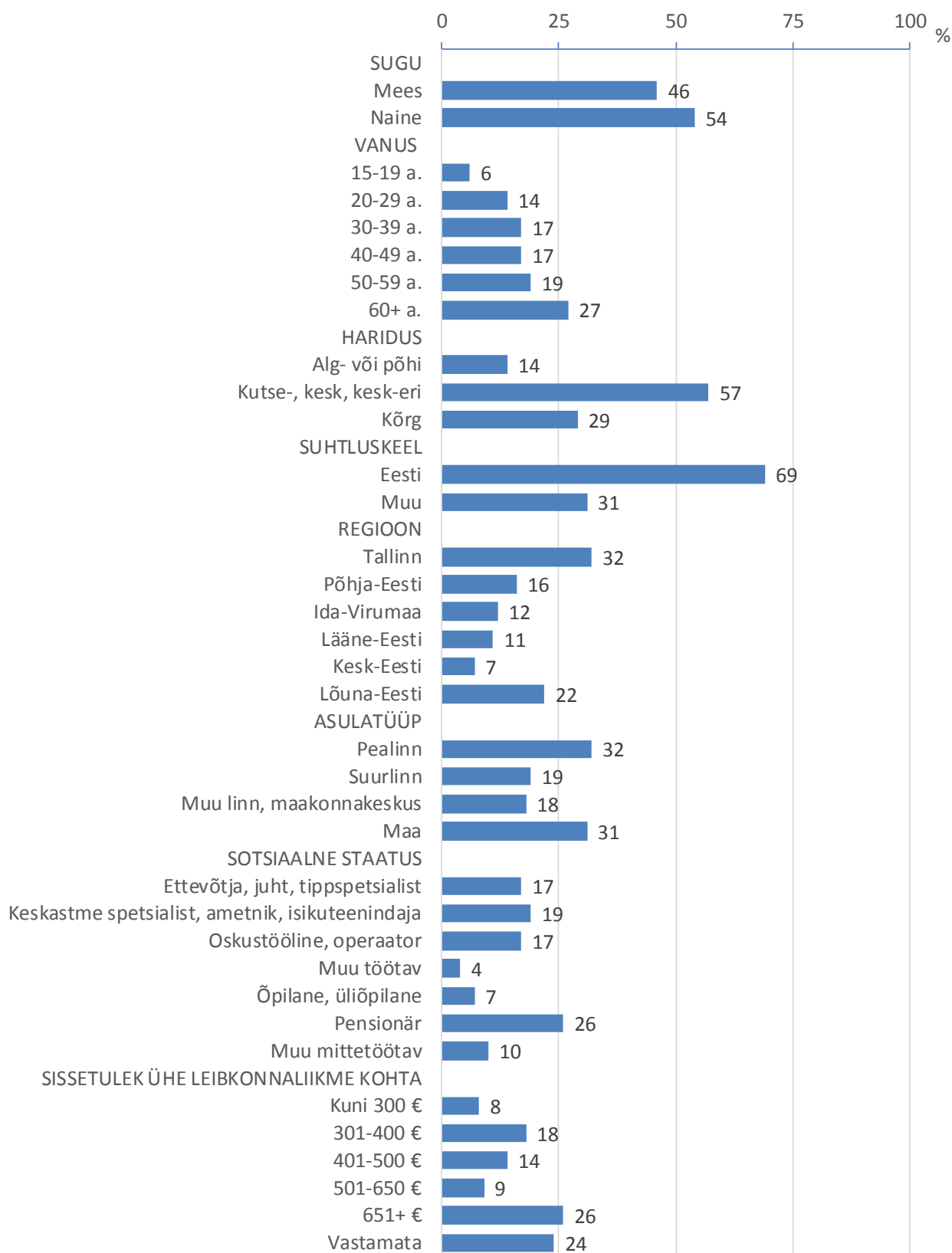
Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

- Projekti juhtimine, analüüs: Vaike Vainu
- Programmeerimine: Reijo Pohl
- Andmetöötlus: Marina Karpištšenko
- Valim/küsitlustöö juhtimine: Kristel Merusk
- Avatud vastuste tõlge ja kodeerimine: Hella Kaldaru

Uuringu koordinaator Keskkonnaministeeriumist: Marit Suurväli

Vastajaskonna struktuur

Joonis 1. Vastajaskonna struktuur (% , n=1003)

KOKKUVÕTE

Keskkonnaprobleemid Eestis

- Üldjoontes on Eesti elanikud erinevate keskkonnavaldkondade olukorraga rahul – enamiku valdkondade olukorda hinnati sagedamini heaks kui halvaks. Uurimiselustest valdkondadest oldi kõige enam rahul loodusradade ja omal käel loodusega tutvumise võimalustega, puhta joogivee kättesaadavusega, keskkonna-alase huvihariduse kättesaadavusega ja õhu puhtusega.
- Rahulolematus oli kõige suurem mere puhtuse, loodusressursside säästliku kasutamise ning maavarade kaevandamisega. Siiski on hinnangud keskkonnavaldkondade olukorrale võrrelduna 2012. aastaga enamasti paranenud (võrreldes 2014. aastaga on muutused väikesed).
- Hinnangud erinevate keskkonnavaldkondade olukorrale olid keskmisest kriitilisemad Ida-Virumaal, kohati ka Põhja-Eestis.
- Kolme kõige enam tähelepanu vajava valdkonna seas nimetati kõige sagedamini jõgede-järvede ning mere puhtust. Järgnesid loodusväärtuste kaitse, metsade majandamine ning loodusressursside säästlik kasutamine. Spontaanselt mainitud probleemkohana lisandub siia nimistusse ka heakord/prügi koristamine, loodushoid üldisemalt ning jäätmekäitlus/prügi ümbertöötlemine.
- Eesti keskkonnaseisundit tervikuna hindab 89% elanikkonnast heaks, sealjuures väga heaks 7%. Halvaks peab Eesti keskkonnaseisundit 8% küsitletutest. Ajalises võrdluses (alates 2012. aastast) on hinnangud Eesti keskkonnaseisundile aasta-aastalt paranenud.

Keskkonnainstitutsioonid ja arvamused

- Kõige usaldusväärsema keskkonnavaldkonna asutusena Eestis nimetati spontaanselt kõige sagedamini Riigimetsa Majandamise Keskust (mainis 15%). Ligikaudu 2/3 vastajaist ei osanud spontaanselt nimetada ühtegi keskkonnavaldkonna asutust, mida peab teistest usaldusväärsemaks.
- Lähtudes esitatud nimekirjast, hinnati kõige usaldusväärsemaks keskkonnavaldkonna asutuseks Eesti Loodusmuuseumi (keskmine hinne 4-palli skaalal 3,44), kuid ka kõik ülejäänud asutused – RMK, Riigi Ilmateenistus, Maa-amet, KAUR, Keskkonnainspeksioon, Keskkonnaamet, KIK ja Keskkonnaministeerium – pälvisid suhteliselt kõrged hinnad. Võrreldes 2014. aastaga on keskkonnainstitutsioonide usaldusväärsele antud hinnangud jäänud üldjoontes samaks.
- Keskkonnaministeeriumi peab usaldusväärseks 56% ning ebausaldusväärseks 15% küsitletutest. Spontaanselt seostatakse keskkonnaministeeriumi eelkõige loodus- ja keskkonnakaitseliste teemadega. Negatiivseid märksõnu mainis 5% küsitletutest,

mida on sama palju kui 2014. aastal, kuid oluliselt vähem kui 2012. aastal (toona 17%).

- Arvamusliidreid keskkonnateemadel üldjuhul ei teata – elanikest 60% ei osanud spontaanselt nimetada ühtegi arvamusliidrit (sagedamini venekeelsed küsitletud) ning 14% ei usalda enda sõnutsi neil teemadel kellegi arvamust. Mainitud arvamusliidrid olid suures osas samad mis ka varasematel aastatel: Vladislav Koržets (5%), Fred Jüssi (5%), minister/Marko Pomerants (4%), Aleksei Turovski (4%) ning Mati Kaal (3%).

Arusaamad Eesti keskkonnakaitsest

- Valdav osa elanikkonnast arvab, et loodust säästmata pole võimalik järjepidevalt majandust arendada (nõustub 92%, eelmises küsitluses 89%), et Eestis on loodud head tingimused ohtlike jäätmete äraandmiseks (nõustub 76%) ning et Eesti inimesed on muutunud keskkonna suhtes tähelepanelikumaks ja oskavad loodust paremini hoida (nõustub 77%, eelmises küsitluses samuti 77%). Kuigi nn "roheliste tehnoloogiate" kasutuselevõtu osas oli teadmatus kõige suurem, arvab ka siin 2/3 küsitletutest, et Eestis on rohelised tehnoloogiad laialdaselt kasutusele võetud. Vastupidisel arvamusel on 23% vastajatest.

Arvamused energiaallikatest

- Kõige keskkonnasõbralikumaks energiaallikaks peavad eestimaalased tuuleenergiat (keskkonnasõbralikuks või pigem keskkonnasõbralikuks peab 93%), millele järgneb puidu, biomassi või puidujäätmete põletamine (vastavalt 77%) ning maagaasi kasutamine (61%). Samas põlevkivi kasutamist energiaallikana pidas keskkonnasõbralikuks vaid 21% küsitletutest, tuumaenergiat vastavalt 16%. Ajalises võrdluses on arvamused erinevate energiaallikate keskkonnasõbralikkuse osas püsinud üldjoontes muutumatuna.
- Rääkides sellest, milliseid energiaallikad võiks Eestis laialdaselt kasutada, pooldati kõige sagedamini tuuleenergia kasutuselevõttu (kokku pooldab 89%). Suurt poolehoidu leidis ka puidu, biomassi või puidujäätmete põletamine (pooldab 76%) ning maagaasi kasutamine (pooldab 65%). Põlevkivi ja tuumaenergia laialdast kasutamist energiaallikana pooldati harvemini: põlevkivi kasutamist pooldas 42% elanikest, kuid vastu oli sellele 49%; tuumaenergiat pooldas 19% elanikest ning vastu oli 70%.
- Elektritootmise juures peeti esmatähtsaks eelkõige seda, et see oleks keskkonnale võimalikult väikese kahjuga (46% pidas kõige olulisemaks). Odavus oli esmatähtis 31 protsendi, ning sõltumatus välismaistest allikatest 23 protsendi elanike jaoks. Võrreldes 2014. aastaga tähtsustatakse keskkonnasõbralikkust tänava mõnevõrra enam, odavust aga mõnevõrra vähem.

Keskkonnasõbralik käitumine

- Valdav osa elanikkonnast planeerib hoolikalt toidu ostmist, et vältida toidu äraviskamist (sageli käitub nii 74%), viib ohtlikke jäätmeid kogumiskohta (vastavalt 69%), võtab poodi minnes sageli kodust kaasa oma poekoti (68%) ning sorteerib sageli prügi (66%). Suhteliselt laialt levinud on ka pakendite kogumine spetsiaalsesse

kotti või viimine spetsiaalsesse kogumiskonteinerisse (sageli käitub nii 55%), liiklemine jalgsi/jalgrattaga/ühistranspordiga (vastavalt 49%) ning võimalikult pika kasutuseaga toodete eelistamine (45%). Mõnevõrra vähem on elanikkonnas levinud kasutatud riiete ja tarbeesemete soetamine (sageli käitub nii 31%), öko- või mahemärgisega toidukaupade ostmine (vastavalt 21%), ökomärgisega rõivaste/puhastusvahendite ostmine (16%) ning keskkonnahoiuga seotud ühistegevustes osalemine (13%). Keskkonnasäästlik käitumine on enam levinud naiste seas, eestikeelsete elanike seas ning kõrgharidusega rühmas.

- Võrreldes 2014. aastaga pole Eesti elanike keskkonnasäästlikes harjumustes suuri muutusi toimunud. Veidi on sagenenud öko/mahemärgisega toidukaupade ostmine (2014 sõnastatud kui ökomärgisega/mahepõllumajandustooted) ja kasutatud riiete/tarbeesemete soetamine.
- Sarnaselt varasemale uuringule ilmnes ka seekord, et eelkõige keskkonnakaitselistest motiividest juhindutakse enamasti vaid jäätmekäitlusega seotud tegevustes. Teatud mõõndustega kehtib sama ka keskkonnaga seotud vabatahtliku töö, oma poekoti kaasavõtmise ning ökomärgisega rõivaste/puhastusvahendite ostmise puhul. Ülejäänud tegevuste puhul prevaleerivad muud (nt majanduslikud) huvid. Siiski on keskkonnakaitselised motiivid võrreldes eelnevate küsitlustega enam mõju omandanud.
- Enamikus ametiasutustest tuletatakse meelde vajadust kustutada lahkudes ruumides tuled (mainis 65% töötavaist/õppivaist vastajaist), kasutatakse valgustites säästupirne või LED-lampe (60%) või kogutakse prügi liigiti eraldi kastidesse (59%). Veidi vähem kui pooltes asutustest soositakse pudelivee asemel kraanivee joomist (44%) või on loodud turvaline rattaparkla (44%). Veidi vähem kui kolmandikus asutustes on printer vaikimisi seadistatud mõlemale paberipoolle printimiseks (31%, samas ei oska 26% vastajaist hinnangut anda). Vähem on asutusi, kus korraldatakse rõivaste kogumist (19%), kompenseeritakse ühistranspordi maksumust (19%) või on korraldatud jalgrattalaenus (8%).
- Elanikest 89% hindas oma käitumist keskkonnateadlikuks. Ülejäänud elanikkonna käitumist pidas keskkonnateadlikuks 72% küsitletutest. Ajalises võrdluses pole hinnangutes iseenda käitumise keskkonnateadlikkusele selgesuunalisi muutusi toimunud, kuid hinnangud ülejäänud elanikkonna käitumise keskkonnateadlikkusele on aasta-aastalt paranenud.

Keskkonna-alane informeeritus

- Viimase 12 kuu jooksul on 90% elanikest veetnud aega looduses ning 55% käinud loodusõpperadadel või matkaradadel. Keskkonnahariduskeskusi või loodusmuuseumi on 12 kuu jooksul külastanud 39% elanikest, looduse- ja keskkonnateemalistel üritustel käinud 27%. Võrreldes 2014. aastaga on loodusõpperadade ja matkaradade külastamine suurenenud.
- Oma kodukohta või kogu Eestit puudutavast keskkonnainfost huvitus 94% elanikest, teisi Euroopa Liidu riike puudutavast infost 79% elanikest, ning kogu maailma puudutavast infost 75%. Huvi keskkonnaseisundit puudutava teabe vastu oli kõrgeimal tasemel vaatlusaluse perioodi alguses (2010. aastal), on sellele järgnevalt veidi vähenenud, kuid käesoleva küsitluse andmetel on taas tõusujoones.

- Kogu Eesti kohta käiva keskkonnainfo kättesaadavust hindas 74% elanikest heaks. Kui võrreldes 2014. aastaga pole hinnangud oluliselt muutunud, siis pikemas ajalisel võrdluses on toimunud märgatav nihe positiivsemate hinnangute suunas.
- Ka kodukoha keskkonnateemade osas oldi info kättesaadavusega üldjuhul rahul. Kõige probleemsemaks hinnati teabe kättesaadavust veekogude puhtuse, võimalike keskkonnareostuse allikate, õhu kvaliteedi ning müra osas. Võrreldes varasemate aastatega on paranenud hinnangud õhu ja veekogude puhtust ning võimalikke keskkonnareostuse allikaid puudutava teabe kättesaadavusele, veidi langenud aga hinnangud vanade rehvide äraandmise võimalusi puudutava info kättesaadavusele.
- Keskkonna-alastest teemadest huvituvad elanikud kõige enam veekogude ja joogivee puhtusest, õhu puhtusest, ilmast ja kliimaküsimustest ning metsadest/metsandusest.

Infoallikad

- Peamiseks keskkonna-alase teabe allikaks on telesaated ja -klipid, millest on teavet saanud ligikaudu pool elanikest. Suhteliselt sageli nimetati teabekanalitena ka sõpru/perekonda/tuttavaid (31%), kohalikke valla/linna ajalehti (30%), uudisteportaale (30%) ning raadiosaateid ja -klippe (29%).
- Võrreldes 2012. aastaga on suurenenud sotsiaalmeedia tähtsus keskkonna-alase teabe edastamise kanalina, kahanenud aga traditsiooniliste massimeediakanalite olulisus.
- Keskkonna-alast teavet otsitakse üldjuhul olme/igapäevaeluga seonduvalt või silmaringi laiendamiseks. Takistusi keskkonnainfo kättesaamisel oli kogunud 2% küsitletutest.
- Ilmainfot saadakse peamiselt televisioonist (kõige sagedamini nimetati ETV-d) ning erinevatelt veebilehtedelt (kõige sagedamini ilm.ee-d, yr.no, Delfi).
- Mõnda RMK teabekanalitest oli viimase 12 kuu jooksul kasutanud 35% elanikest, sealjuures 25% otsinud teavet RMK kodulehelt, 19% RMK teabepunktist ning 15% RMK sotsiaalmeediast.
- Erinevate keskkonnainstitutsioonide veebilehtedest on kõige suurema külastatavusega Riigi Ilmateenistuse veebileht (külastanud 34% elanikest) ning RMK veebileht (külastanud 33%). Enamasti on neid veebilehti külastatud isiklikust huvist.
- Keskkonnaministeeriumi veebilehte on külastanud 11% elanikkonnast. Võrdset sageli nimetati külastuse ajendina nii isiklikku huvi kui tööd/õpinguid.
- Veidi vähem kui neljandik (23%) elanikest on külastanud ka Maa-ameti Geoportaali. Geoportaalis on kõige enam kasutust leidnud Looduskaitsealade/Natura 2000 alade kaardirakendus ning kultuurimälestiste kaardirakendus.

Ökomärgised

- Teadlikkus ökomärgistest on enamjaolt madal. Enamus vastajatest (69%) tundis küll ära Euroopa Liidu energiamärgistuse ning ligi pooled ka Eesti mahemärgi, kuid ülejäänud tähised olid teada vähemusele elanikkonnast. Siiski on võrreldes eelmise küsitlusega ökomärgiste tundus üldkokkuvõttes suurenenud – kui 2014. aastal ei tundnud neljandik vastajaist ära ühtegi uuritavat ökomärgist, siis tänava oli vastav näitaja 17%.

- Enamiku uurimisaluste märgiste tähenduse osas on elanikkonna teadlikkus madal. Kõige paremini ollakse kursis EL Energiapärgistuse ning Eesti mahemärgise sisuga (tähendust teab vastavalt 46% ja 30% elanikest), ning võrreldes 2014. aastaga on teadlikkus nende märgiste tähendusest ka veidi paranenud. Ajalises võrdluses on veidi vähenenud teadlikkus Energy Star ning EL mahemärgise tähendusest, ülejäänud märgiste puhul pole teadlikkuses olulisi muutusi toimunud.

Kliimamuutused

- Elanikest 40% on enda hinnangul kliimamuutuste mõjudega Eesti keskkonnale hästi kursis. Halvaks peab oma informeeritust 52%.
- Ligi ¾ eestimaalastest on täheldanud oma elu jooksul Eestis lumikatte vähenemist ning 52% tugevate tormide sagenemist. Ülejäänud äärmuslike ilmastikuolude sagenemist oli märganud vähem kui pool elanikkonnast – kuumalainete sagenemist 44%, rannikumere või siseveekogu veetaseme tõusust tekkivate üleujutuste sagenemist kolmandik, ning paduvihmadest tekkivate üleujutuste sagenemist 23%.
- Potentsiaalseks ohuks oma elule, varale, sissetulekule või hobidega tegelemisele peetakse kõige sagedamini tugevaid torme.
- Kliimamuutuste tagajärgi pidas 41% elanikkonnast Eesti jaoks tõsiseks probleemiks, samas kui 53% oli seisukohal, et kliimamuutused endast Eesti jaoks tõsist probleemi ei kujuta. Üldjuhul ei peeta äärmuslike ilmastikunähtusi ka riskiks Eesti elanike tervisele – 2/3 küsitletutest selles riski ei näe.
- Juhul, kui äärmuslikud ilmastikunähtused Eestis sageneksid, oleks oma vara kindlustamiseks valmis rohkem maksma 16% elanikest, 54% arvas, et see sõltub muutuste ulatusest ning 21% ei soovinud seda kindlasti teha (suures osas tingituna rahapuudusest või sellest, et sääraseid ohte peetakse ebatõenäoliseks).
- Toatemperatuuri oleks valmis kliimasoojenemise pidurdamise nimel ühe kraadi võrra alandama 64% elanikkonnast. Küsitletutest 22% oli sellele mõttele vastu, põhjendades seda eelkõige sellega, et toatemperatuur pole praegugi liialt kõrge.
- Äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise puhul vajaks enda hinnangul tõenäoliselt ametiasutuste abi 19% elanikkonnast, 53% tuleb tõenäoliselt ise või sugulaste-tuttavate abiga toime ning 27% ei oska selget seisukohta võtta. Oma oskusi ja valmisolekut enda ja oma lähedaste tervist ja vara kaitsta hindas heaks 62% ning halvaks 27% elanikkonnast. Eesti riigi valmisolekut tulla toime äärmuslikest ilmastikuoludest tingitud hädaolukordadega hinnati isiklikust valmisolekust madalamalt: positiivse hinnangu andis siinkohal 49%, negatiivse 35%.
- Peamise vastutajana äärmuslike ilmastikunähtuste tagajärgedega toimetulekul nähakse päästeametit, kohalikke omaavalitsusi ning keskvalitsust. Usaldus äärmuslikest ilmastikunähtustest põhjustatud hädaolukordade lahendamisel on kõige kõrgem päästeameti ning kiirabi vastu.

Keskkonnateadlikkuse indeks

- Keskkonnateadlikkuse indeksi väärtus oli tänava vaatlusaluse perioodi kõrgeimal tasemel: 42,0 punkti. 2014. aastal oli indeksi väärtus 37,5 punkti ning 2012. aastal 37,9 punkti.

Kogu vastajaskonna hoiakutest erinevad endiselt Ida-Virumaa taustrühma tulemused, kandes märgatavalt pessimistlikku varjundit. Ida-Virumaa elanikud andsid keskmisest madalamaid hinnanguid nii Eesti keskkonnaseisundile tervikuna kui ka üksikute valdkondade olukorrale. Probleemne on ka keskkonna-alase teabe kättesaadavus antud piirkonnas, millest võib olla tingitud ka antud regiooni elanike madalam usaldus arvamusiidrite ning erinevate keskkonnavaldkonna institutsioonide vastu.

TULEMUSED

1. Keskkonnaprobleemid Eestis

Esimese teemana uuriti, millised on elanike arvates hetkel kõige olulisemad keskkonnaprobleemid Eestis. Samuti koguti hinnanguid erinevate keskkonnaga seotud valdkondade hetkeolukorrale.

1.1. Lisatähelepanu vajavad keskkonnateemad

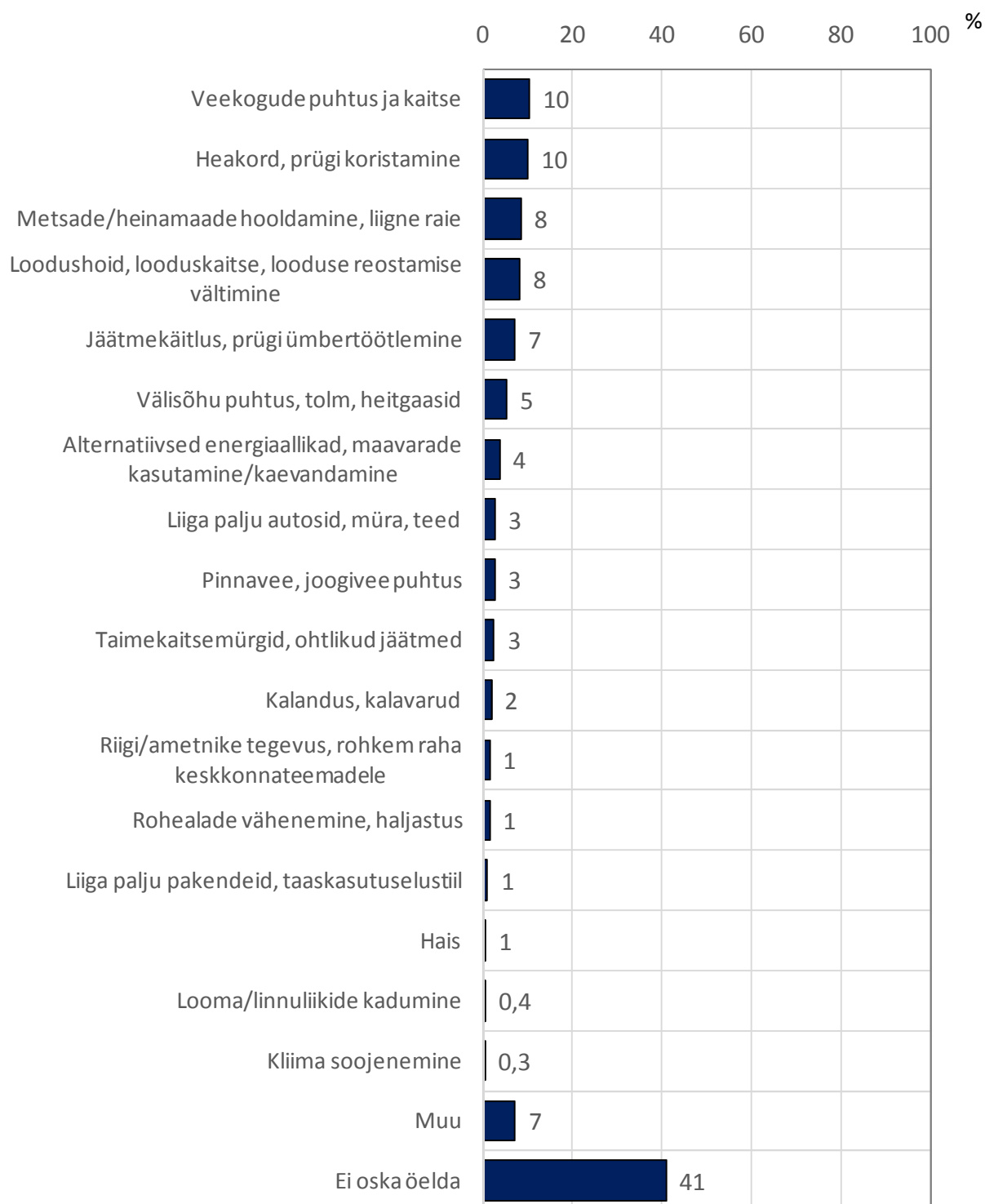
Teema alustuseks paluti vastajal öelda, mis on tema arvates Eestis sellised keskkonnaga seotud teemad, millega peaks senisest tähelepanelikumalt tegelema. Variante vastajale ei esitatud, vastuseid koguti vabas vormis. Vastusena oli võimalik nimetada ka mitu erinevat teemat. Vastused liigitati sagedamini esinevate teemade alusel kategooriatesse, tulemused on toodud [joonisel 2](#).

Suur osa küsitletutest (41%) ei osanud spontaanselt nimetada ühtegi konkreetset keskkonnaga seotud teemat, mis vajaks luubi alla võtmist. Ka sisuliste vastuste seas ei kerkinud esile selgelt eristuvaid teistest oluliselt sagedamini mainitud teemasid. Ülejäänutest mõnevõrra rohkem toodi lisatähelepanu vajavate teemadena esile **veekogude puhtust, hooldamist ja kaitset** (10%), **heakorda ja prügi koristamist** (10%), **metsade/heinamaade hooldamist ning liigraie vältimist** (8%), **loodushoidu, looduskaitset ja looduse reostamise vältimist** (8%) ning **jäätmekäitlust/prügi ümbertöötlemist** (7%).

Võrreldes eestikeelsete küsitletutega ei osanud muukeelsed vastajad sagedamini ühtegi konkreetset teemat nimetada. Regioonide võrdluses oli inimesi, kes ühtegi konkreetset teemat esile tuua ei osanud, kõige enam Tallinnas (54%). Pealinlaste poolt antud vastuste alusel ühtegi selgelt eristuvat probleemset valdkonda esile ei kerkinud, teistest mõnevõrra sagedamini mainiti heakorda ja prügi koristamist (9%). Põhja-Eesti elanikud tõid võrdselt kõige sagedamini esile veekogude puhtust ja kaitset (18%) ning metsade/heinamaade hooldamist (16%). Ida-Virumaa elanike hinnangul tuleks lisatähelepanu pöörata esmajoones veekogude puhtusele (20%), Lääne-Eesti elanike hinnangul heakorra/prügi koristamisele (15%). Kesk- ja Lõuna-Eestis selgelt eristuvaid probleempunkte esile ei kerkinud, suhteliselt sageli nimetati jäätmekäitlust ja loodushoidu, Lõuna-Eestis ka heakorda/prügi koristamist.

Kõige enam töid erinevaid probleemseid valdkondi esile Põhja-Eesti elanikud, kellest jättis sisulise vastuse andmata vaid 26%. Keskmisest sagedamini toodi Põhja-Eestis probleemkohtadena esile ka metsade/heinamaade hooldust ja liigraiet, maavarade kaevandamist/alternatiivsed energiaallikad ning kalandust/kalavarude olukorda. Ida-Virumaa vastajad mainisid keskmisest sagedamini tähelepanu vajavate teemadena välisõhu puhtust ning riigi/ametnike tegevust (rohkem raha keskkonnavaldkondadele).

Joonis 2. Keskkonnaga seotud teemad, millega peaks senisest tähelepanelikumalt tegelema (avatud küsimus %, n=kõik vastajad)

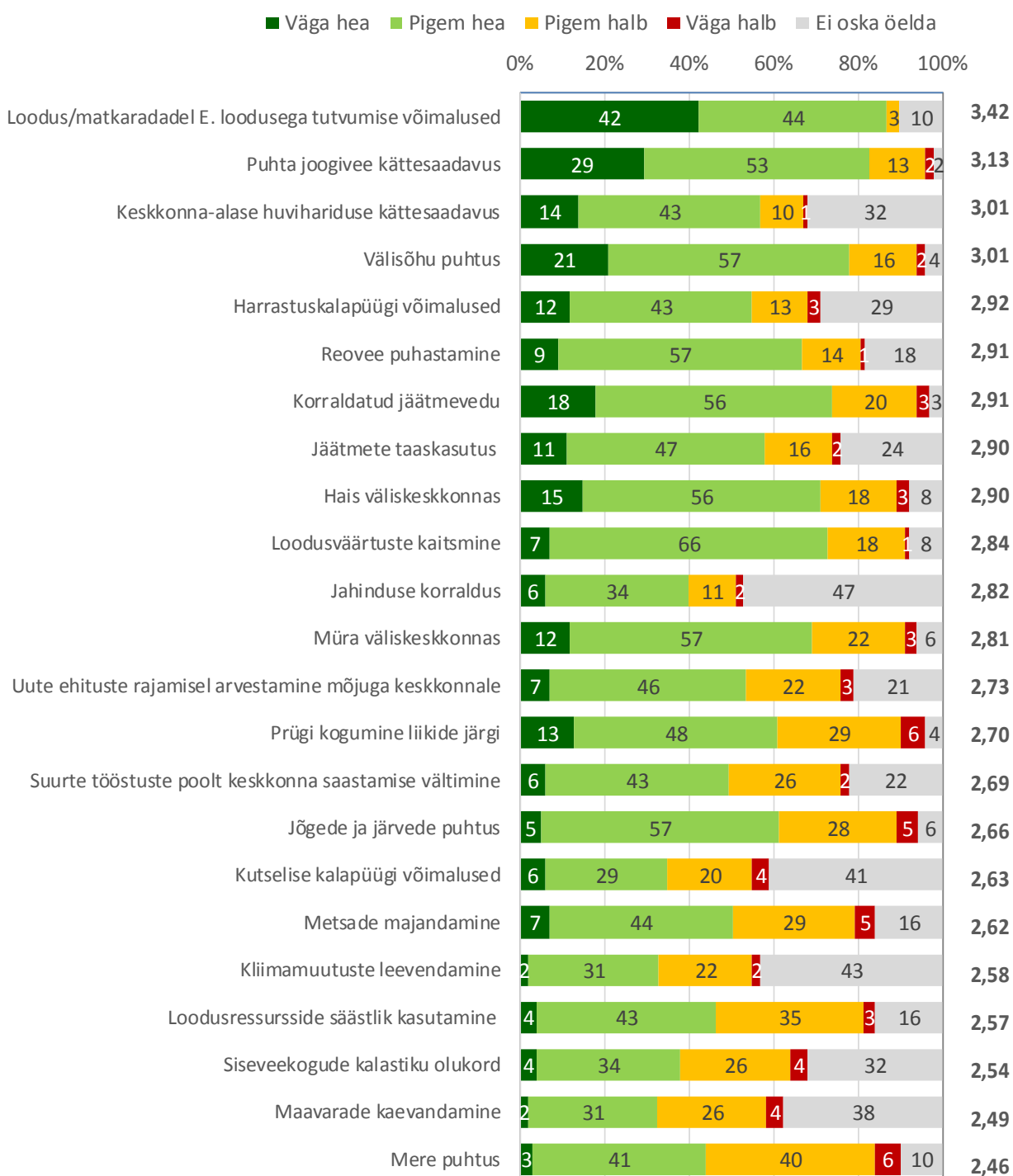

1.2. Hinnangud keskkonnavaldkondade olukorrale Eestis

Järgnevalt loeti vastajaile ette rida keskkonnavaldkondi ja paluti anda hinnang nende praegusele olukorrale Eestis. Hinnanguid anti 4-pallisel skaalal, kus parim hinne (väga hea) oli 4. Skaala keskmine on 2,5.

Järgneval joonisel 3 on valdkonnad järjestatud hinnanguskaala keskmiste tulemuste põhjal.

Joonis 3. Hinnangud keskkonnaga seotud valdkondade olukorrale Eestis (% ning aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=väga hea ja 1=väga halb, n=kõik vastajad)

Enamiku valdkondade olukorda hinnati **sagedamini heaks kui halvaks**. Erandiks oli vaid **mere puhtus** ning **maavarade kaevandamine**, mille olukorda hinnati pea võrdselt sageli nii heaks kui halvaks. Lähtudes negatiivse hinnangu andnud vastajate osatähtsusest, on rahulolematum kõige suurem mere puhtuse (46% peab olukorda halvaks) ning **loodusressursside säästliku kasutamisega** (vastavalt 38%).

Lähtudes positiivsete hinnangute osatähtsusest, oldi kõige enam rahul **omal käel loodus- ja matkaradadel Eesti loodusega tutvumise võimalustega** (86% peab olukorda heaks) ning **puhta joogivee kättesaadavusega** (vastavalt 82%). Siingi oli negatiivseid arvamusi, ent rahulolevad vastajad jäid suurde enamusse, kusjuures paljud andsid parima võimaliku hinnangu. Samas oli valdkondi, mille seisukorra kohta suur osa vastajatest arvamust avaldada ei osanud – kõige sagedamini jahinduse korraldus (47% ei oma selget arvamust), kliimamuutuste leevendamine (43%) ning kutselise kalapüügi võimalused (41%).

Lähtudes hinnangute-skaala aritmeetilistest keskmistest, pälvisid kõige paremaid hinnanguid loodusrajad ja omal käel loodusega tutvumise võimalused, puhta joogivee kättesaadavus, keskkonna-alase huvihariduse kättesaadavus ja õhu puhtus.

Faktoranalüüsi kaudu ilmnes eeltoodud 23 valdkonna koondumine kuude faktorisse (ühte faktorisse koonduvad valdkonnad, millele antud hinnangud olid omavahel positiivselt korreleeritud):

1. Vee ja kalastiku olukord, kalapüügivõimalused (tugev seos valdkondadega kutselise kalapüügi võimalused, harrastuskalapüügi võimalused, siseveekogude kalastiku olukord, reovee puhastamine ja puhta joogivee kättesaadavus);
2. Väliskeskkonna ja välisõhu olukord (tugev seos valdkondadega müra väliskeskkonnas, hais väliskeskkonnas, välisõhu puhtus);
3. Keskkonna-alane teave ja jäätmemajandus (tugev seos valdkondadega: keskkonna-alase huvihariduse kättesaadavus, omal käel Eesti loodus- ja matkaradadega tutvumise võimalused, jäätmete taaskasutus, korraldatud jäätmevedu, prügi kogumine liikide järgi, kliimamuutuste leevendamine);
4. Veekogude puhtus, loodusressursside ja -väärtuste kaitse (tugev seos valdkondadega: mere puhtus, jõgede ja järvede puhtus, loodusväärtuste kaitsmine, loodusressursside säästlik kasutamine, kliimamuutuste leevendamine);
5. Majanduses keskkonnamõjudega arvestamine (tugev seos tunnustega: suurte tööstuste poolt keskkonna saastamise vältimine, uute ehituste rajamisel arvestamine mõjuga keskkonnale, prügi kogumine liikide järgi);
6. Maavarade, metsade ja jahindusega seonduv (tugev seos tunnustega: maavarade kaevandamine, jahinduse korraldus, metsade majandamine).

1.2.1 Hinnangute erinevused taustrühmades

Järgnevalt vaadeldi, kuidas erinevad hinnangud erinevate valdkondade hetkeolukorrale taustrühmade lõikes. Eraldi analüüsiti, kas ilmnevad erinevused faktortunnuste keskväärtustes või siis üksikute valdkondade lõikes eraldivõetuna.

Soolises võrdluses erinesid hinnangud keskkonnaga seotud valdkondade hetkeolukorrale suhteliselt vähe. Võrreldes meestega olid naised veidi vähem rahul väliskeskonna ja välisõhu olukorraga.

Vanuserühmade võrdluses faktortunnuste keskväertustes olulisi erisusi ei ilmnenu, kuid mõningad erinevused ilmnesis üksikute valdkondade võrdluses. Mitmete valdkondade olukorda, nt loodusväertuste kaitsmist, mere puhtust, metsade majandamist ning jäätmete taaskasutust, **kaldusid veidi positiivsemalt hindama nooremad inimesed**. Vanimas vanuserühmas (60+) oli keskmisest enam neid, kel puudus kindel seisukoht, mis viitab sellele, et eakamad inimesed huvituvad antud teemadest vähem ning ei hoia end nendega kursis.

Vanuserühmas 20-29 oldi keskmisest vähem rahul korraldatud jäätmeveoga, kuid keskmisest enam rahul kutselise kalapüügi võimaluste ning loodusressursside säästliku kasutamisega. Loodusväertuste kaitsmise ning kutselise kalapüügi võimalustega olid keskmisest vähem rahul 50-59-aastased, mere puhtusega 40-49-aastased, metsade majandamisega 60-aastased ja eakamad, omal käel Eesti loodusega tutvumise võimalustega aga 30-39-aastased.

Rääkides kliimamuutuste leevendamisest, paistavad teemaga kõige enam kursis olevat 15-19-aastased, kes hindavad antud valdkonna olukorda ka kõige sagedamini heaks. Ülejäänud vanuserühmades ei osanud suur osa küsitletutest antud teema suhtes seisukohta võtta.

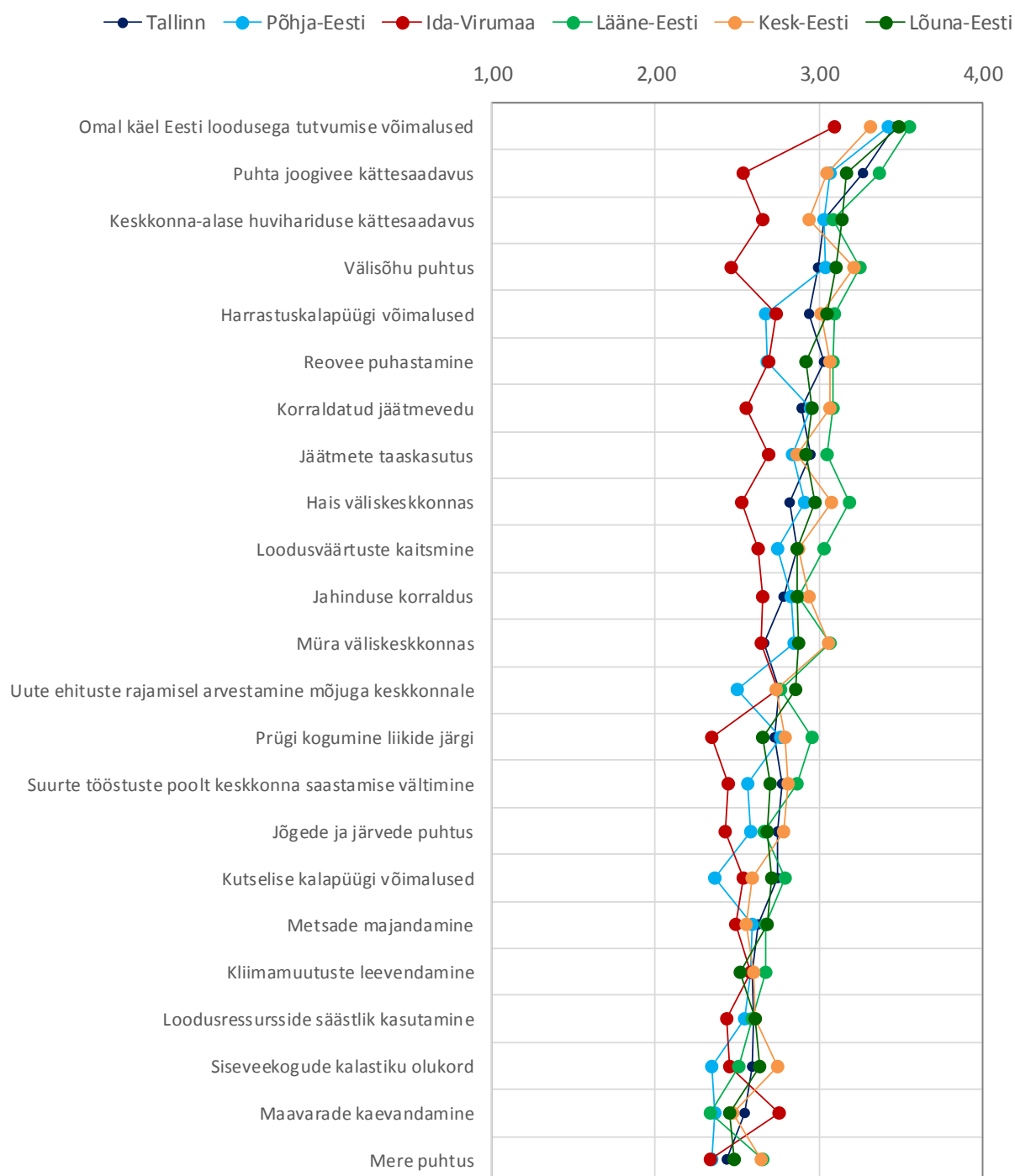
Eesti- ning muukeelsete vastajate võrdluses ilmnesis samuti erinevused mõningate üksikute valdkondade olukorrale antud hinnangutes: võrreldes eestikeelse elanikkonnaga on muukeelsed elanikud vähem rahul korraldatud jäätmeveo, puhta joogivee kättesaadavuse, välisõhu puhtuse, müra ning haisuga väliskeskonnas. Paljude valdkondade (nt jahinduse korraldus, maavarade kaevandamine, jäätmete taaskasutus, keskkonna-alase huvihariduse kättesaadavus) puhul puudus suurel osal muukeelsetest vastajatest selge arvamus, mis viitab nende madalamale teadlikkusele eestikeelse elanikkonnaga võrreldes.

Haridusrühmade võrdluses on kõrgharidusega inimesed keskmisest enam rahul omal käel loodusega tutvumise võimaluste, jõgede ja järvede olukorra, puhta joogivee kättesaadavuse ja välisõhu olukorraga, kuid keskmisest kriitilisemad uute hoonete rajamisel keskkonnamõjudega arvestamise osas, prügi kogumisega liikide järgi ning jäätmete taaskasutusega. Alg- või põhiharidusega inimesed väljendasid haridusrühmade võrdluses kõige enam muret jõgede ja järvede puhtuse ja suurte tööstuste poolt keskkonna saastamise vältimise suhtes.

Sarnaselt varasematele uuringutele **hindasid ka seekord Ida-Virumaa elanikud mitmete valdkondade olukorda teiste regioonide elanikega võrreldes negatiivsemalt**: nendeks valdkondadeks olid näiteks jäätmemajandus, välisõhu ja vee puhtus, suurte tööstuste poolt keskkonna saastamise vältimine, loodusressursside säästlik kasutus ja keskkonna-alase huvihariduse kättesaadavus (Joonis 4). Teiseks regiooniks, kus hinnangud mitmete valdkondade olukorrale olid keskmisest negatiivsemad, on **Põhja-Eesti**, mille elanikud on (sarnaselt Ida-Virumaa elanikele) keskmisest sagedamini rahulolematud näiteks

reovee puhastamise ning harrastuskalapüügi võimalustega, kuid Ida-Virumaa elanikest kriitilisemadki uute ehitiste rajamisel keskkonnamõjudega arvestamise, kutselise kalapüügi võimaluste ning siseveekogude kalastiku olukorraga.

Joonis 4. Keskmised hinnangud keskkonnaga seotud valdkondade olukorrale Eestis regioonide lõikes (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=väga hea ja 1=väga halb, n=antud regioonis elavad vastajad)

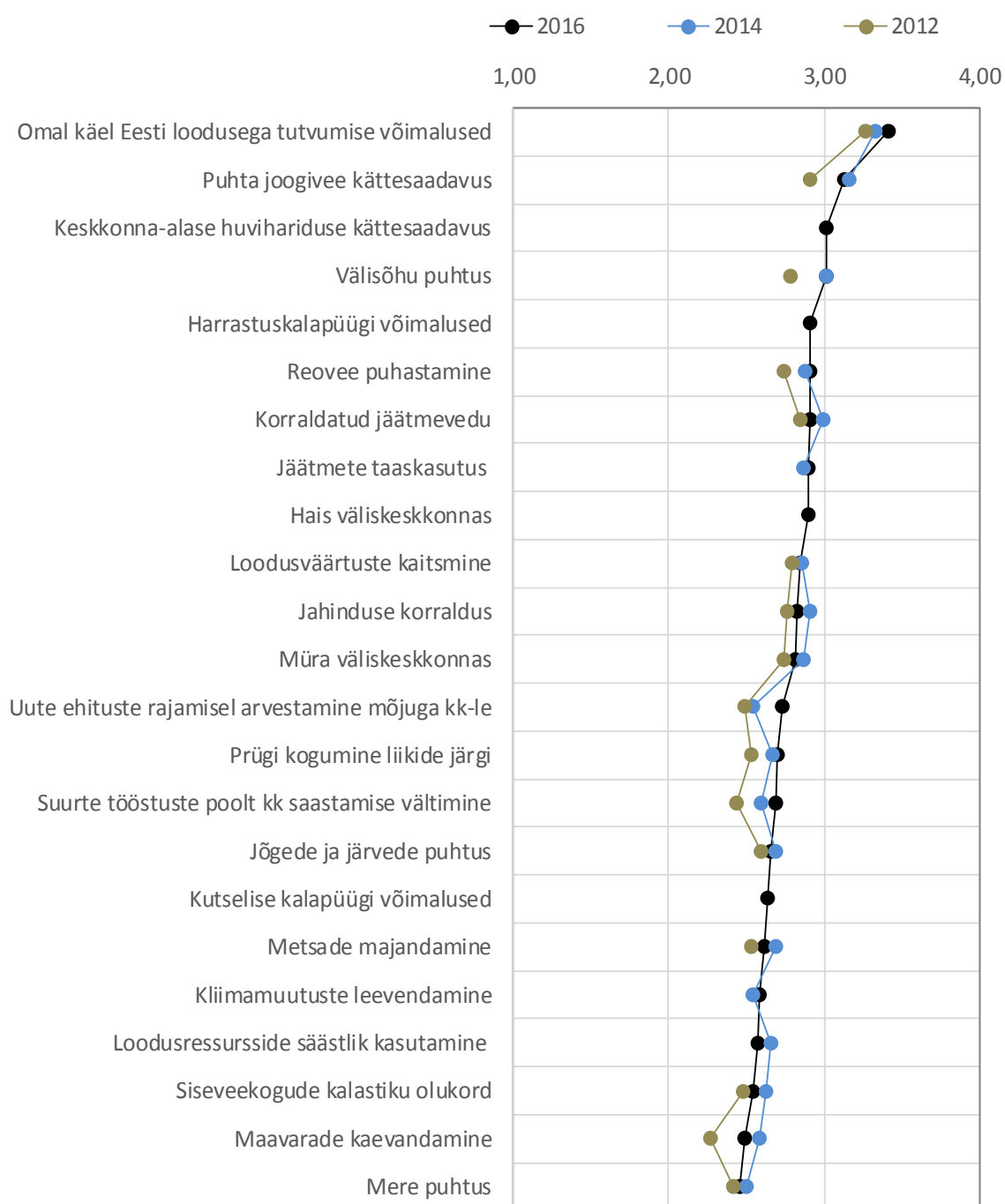
Valdkondadeks, mida hinnati mõnes regioonis sagedamini negatiivselt kui positiivselt, oli mere puhtus (Tallinnas, Põhja-Eestis ja Ida-Virumaal), siseveekogude kalastiku olukord (Põhja- ja Lääne-Eestis ning Ida-Virumaal), maavarade kaevandamine (Põhja-, Lääne- ja Kesk-Eestis), metsade majandamine (Kesk-Eestis), suurte tööstuste poolt keskkonna

saastamise vältimine ning loodusressursside säästlik kasutamine (Ida-Virumaal) ning kutselise kalapüügi võimalused (Põhja-Eestis).

1.2.2 Erinevused 2012., 2014. ja 2016. a. tulemustes

Koguvalimi hinnangute aritmeetilised keskmised ajalises võrdluses on esitatud [joonisel 5](#).

Joonis 5. Keskmised hinnangud keskkonnaga seotud valdkondade olukorrale Eestis, ajaline võrdlus (2012-2016) (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=väga hea ja 1=väga halb, n=kõik vastajad)

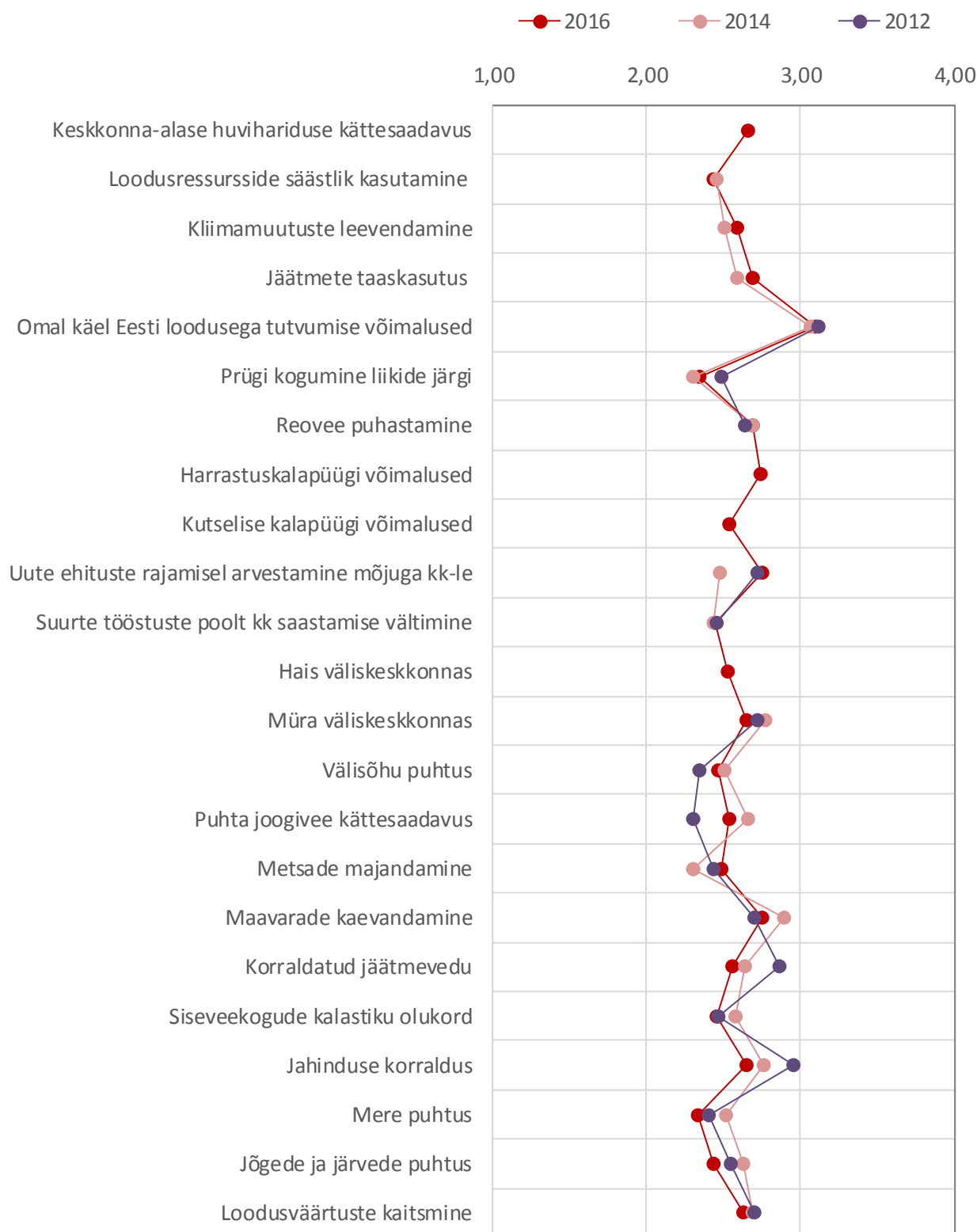
Valdkondade osas, mille puhul on olemas ajalised võrdlusandmed, **pole hinnangute keskväärtused võrreldes 2014. aastaga oluliselt muutunud**. Erandiks on hinnangud sellele, **kuivõrd arvestatakse uute ehitiste rajamisel keskkonnamõjuga** – kui 2014. aastal hinnati antud valdkonna olukorda keskmiselt 2,55 palliga, siis tänavu 2,73 palliga, seega on arvamused antud valdkonna olukorrast muutunud positiivsemaks.

Pikemas ajalises võrdluses (2012-2016) on erinevatele valdkondadele antud hinnangud üldjuhul paranenud. Kõige suurem kasv on toimunud järgnevate valdkondade osas: suurte tööstuste poolt keskkonna saastamise vältimine, uute ehitiste rajamisel arvestamine mõjuga keskkonnale, maavarade kaevandamine (sõnastus 2012 ankeedis: uute kaevanduste kavandamine), välisõhu puhtus ning puhta joogivee kättesaadavus.

Eraldi võeti vaatluse alla ka Ida-Virumaa kui keskmisest negatiivsemate hinnangute poolest eristuv regiooni. Uuriti, kas ning kuidas on ajalises võrdluses muutunud Ida-Virumaa elanike arvamused erinevate keskkonnaga seotud valdkondade olukorrast. Tulemused on esitatud [joonisel 6](#).

Ida-Virumaa elanike hinnangud erinevate keskkonnaga seonduvate valdkondade olukorrale on võrreldes 2014. aastaga jäänud üldpildis samaks. Veidi on paranenud hinnangud sellele, kuivõrd arvestatakse ehitiste rajamisel mõjudega keskkonnale. Võrreldes 2012. aastaga on paranenud hinnangud puhta joogivee kättesaadavusele, langenud aga hinnangud jahinduse ning jäätmeveo korraldusele.

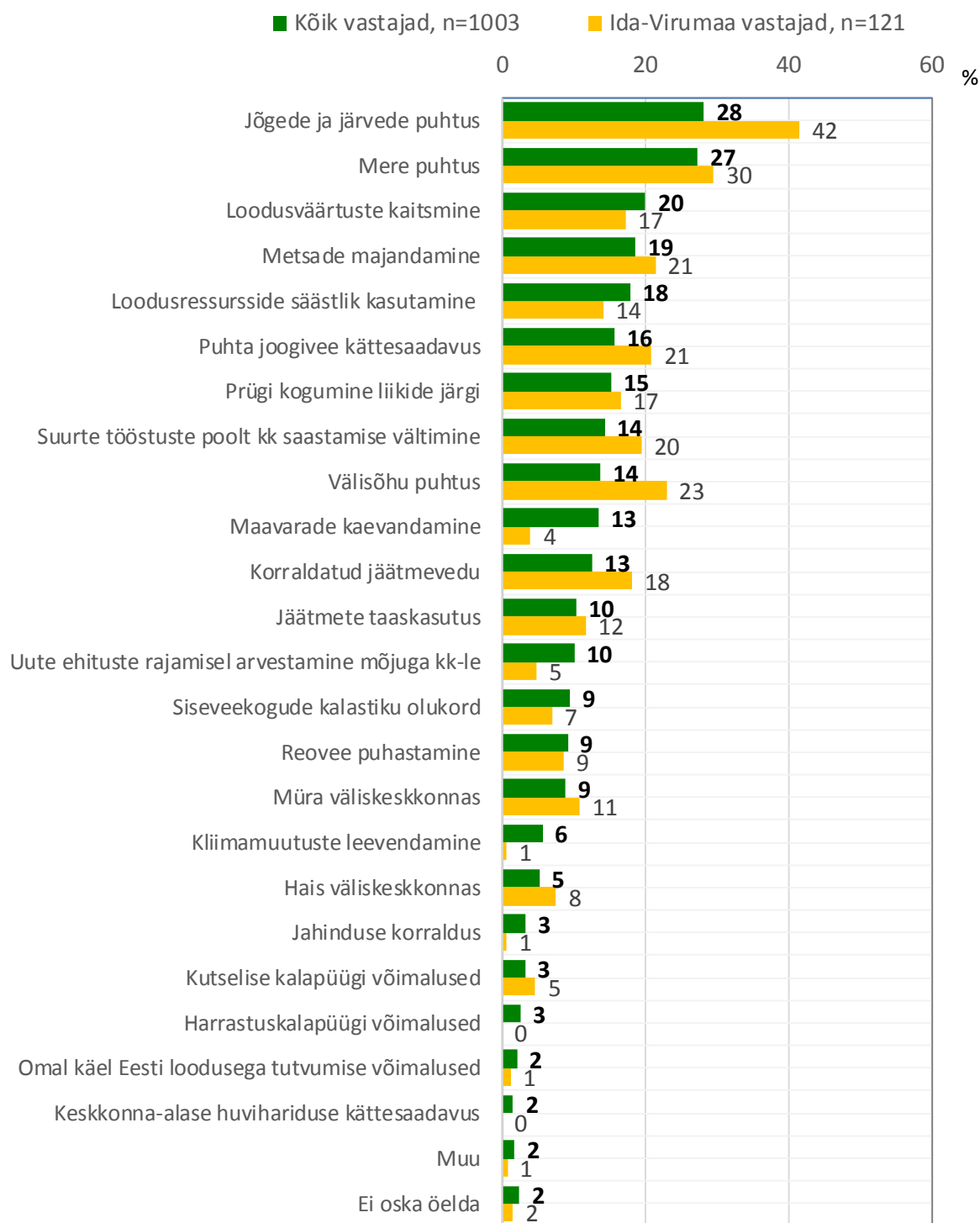
Joonis 6. Keskmised hinnangud keskkonnaga seotud valdkondade olukorrale Eestis, Ida-Virumaa elanike hinnangute ajaline võrdlus (2012-2016) (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=väga hea ja 1=väga halb, n=Ida-Virumaal elavad vastajad)

1.3. Valdkonnad, millele senisest enam tähelepanu pöörata

Järgnevalt paluti vastajail valida eelnevast nimekirjast kuni 3 kriitilisemat valdkonda või lisada omalt poolt mõni, millele tuleks keskkonna seisukohalt senisest enam tähelepanu pöörata. Tulemused on esitatud [joonisel 7](#).

Joonis 7. Valdkonnad, millele tuleks rohkem tähelepanu pöörata (%), kuni kolm vastust, n=kõik vastajad)

Üldkokkuvõttes võib öelda, et lisatähelepanu vajavate valdkondadena nimetati kõige sagedamini neid teemasid, mille olukorda ka eelnevas küsimuses sageli halvaks hinnati, ning mille suhtes suurem osa vastajaist seisukohta omas (valdkondi, mille olukorda eelnevas küsimuses hinnata ei osatud, ei nimetatud ka antud küsimuses kõige probleemsematena). Kõige sagedamini nimetati kolme enam tähelepanu vajava valdkonna seas **jõgede ja järvede puhtust** (28%) ning **mere puhtust** (27%). Järgnesid loodusväärtuste kaitse (20%), metsade majandamine (19%) ning loodusressursside säästlik kasutamine (18%).

Eelmises uuringus mainiti lisatähelepanu vajavate valdkondadena kõige sagedamini mere puhtust, metsade olukorda ja õhu puhtust. Kuna võrreldes eelmiste küsitlustega on valdkondade loetelu täiendatud, pole tulemused siiski üks-üheselt võrreldavad.

Märksõnad, mida omalt poolt pakuti ja mis etteantud valdkondade alla täpselt ei mahu:

Autostumise vähendamine

Inimeste hoolimatus

Intensiivse põllumajanduse tagajärjed loodusele nt liikide vähenemine

Jalgrattateede parem väljaehitamine

Keskkonnaministeeriumi tegevus

Kontrolli reostajate üle tugevdada

Prügi looduses (x2)

Prügi metsades

Põhjavee puhtus

Põhjavesi

Põldude säästlik, ilma liigsete kemikaalideta väetamine

Saaks kohaliku kala rohkem kättesaadavaks

Sindi paisu lahendus

Üldkasutatavad prügikastid ja tualettide vähesus

Загрязнение окруж среды за чертой гор

Много шприцов от наркоманов

Eraldi on joonisel 7 esitatud tulemused **Ida-Virumaa** kohta. Üldjoontes sarnanevad Ida-Virumaa elanike poolt välja toodud probleemkohad kogu elanikkonna arvamustele, kuid keskmisest oluliselt sagedamini tõid Ida-Virumaa vastajad tähelepanu vajavate valdkondadena esile jõgede ja järvede puhtust ning välisõhu puhtust. Keskmisest harvemini pidasid Ida-Virumaa elanikud tähelepanu vajavateks valdkondadeks uute ehituste rajamisel keskkonnamõjuga arvestamist, maavarade kaevandamist ning kliimamuutuste leevendamist.

Ülejäänud regioonide võrdluses (pole joonisel esitatud) ilmnas, et mere puhtust ja loodusväärtuste kaitset tähtsustavad keskmisest enam pealinlased, puhta joogivee kättesaadavust ja siseveekogude kalastiku olukorda Põhja-Eesti elanikud, loodusressursside säästlikku kasutamist ja jahinduse korraldust Lääne-Eesti elanikud, ning maavarade kaevandamist Lõuna-Eesti elanikud. Rääkides sellest, milliseid valdkondi mingis regioonis kõige sagedamini esile tõsteti, olid tulemused järgnevad:

Tallinn: mere puhtus (43%);

Põhja-Eesti: jõgede-järvede puhtus (27%), mere puhtus (22%) ning puhta joogivee kättesaadavus (23%);

Lääne-Eesti: loodusressursside säästlik kasutamine (32%) ning jõgede-järvede puhtus (27%);

Kesk-Eesti: metsade majandamine (25%), jõgede-järvede puhtus (22%) ning puhta joogivee kättesaadavus (22%);

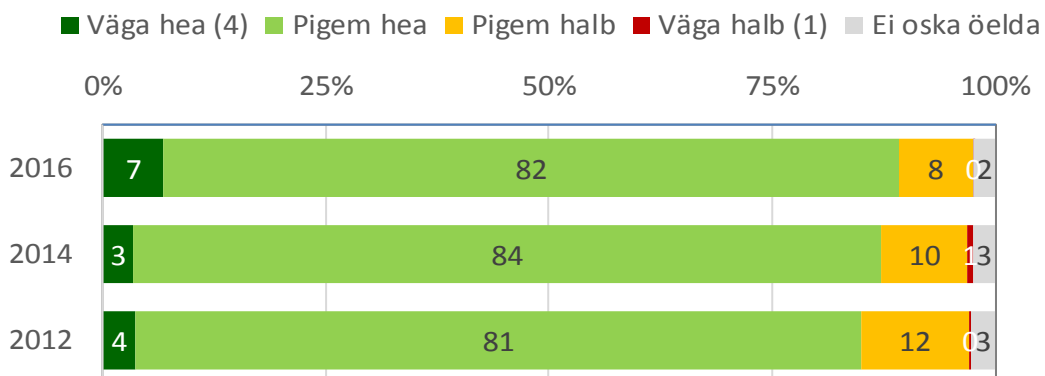
Lõuna-Eesti: jõgede-järvede puhtus (29%).

Ülejäänud taustkategoriatest mõjutas hinnanguid kõige enam **vastaja suhtluskeel**. Kuigi kõige sagedamini tõid nii eesti- kui muukeelsed elanikud tähelepanu vajavate valdkondade seas esile jõgede-järvede ja mere puhtust, nimetasid muukeelsed inimesed neid valdkondi oluliselt sagedamini kui eestikeelsed inimesed. Samuti pidasid muukeelsed vastajad lisatähelepanu väärivateks valdkondadeks keskmisest sagedamini välisõhu puhtust, müra ning haisu väliskeskkonnas. Eestikeelsed inimesed pidasid muukeelsete inimestega võrreldes sagedamini oluliseks valdkonnaks maavarade kaevandamist.

1.5. Hinnangud Eesti keskkonnaseisundile tervikuna

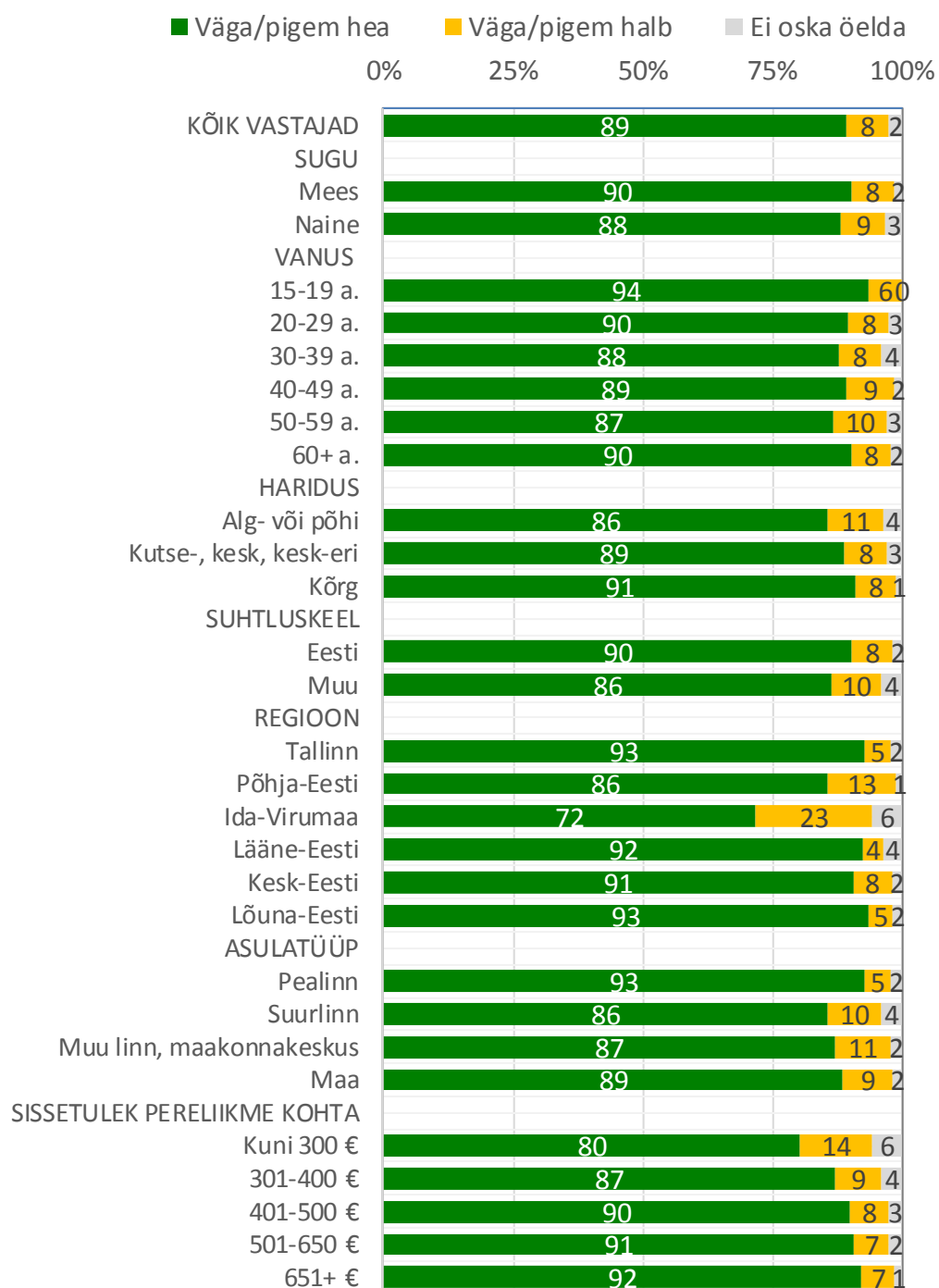
Eesti keskkonnaseisundit tervikuna hindab 89% elanikkonnast heaks, sealjuures väga heaks 7%, pigem heaks aga 82% küsitletutest (Joonis 8). Pigem halvaks peab Eesti keskkonnaseisundit 8% ning väga halvaks alla 1 protsendi elanikkonnast. Ajalises võrdluses (aastad 2012, 2014 ja 2016) on hinnangud Eesti keskkonnaseisundile aasta-aastalt veidi paranenud.

Joonis 8. Hinnangud Eesti keskkonnaseisundile, ajaline võrdlus (2012-2016) (% , n=kõik vastajad)

Taustühmade võrdluses on hinnangud keskkonnaseisundile üldjoontes sarnased (Joonis 9). Regioonidest eristub taas **Ida-Virumaa**, mille elanikud hindasid keskkonnaseisundit keskmisest sagedamini halvaks (23%). Asulatüüpide võrdluses hindavad keskkonnaseisundit keskmisest sagedamini heaks pealinlased (93%).

Joonis 9. Hinnangud Eesti keskkonnaseisundile taustrühmade võrdluses (% , n=kõik vastajad)

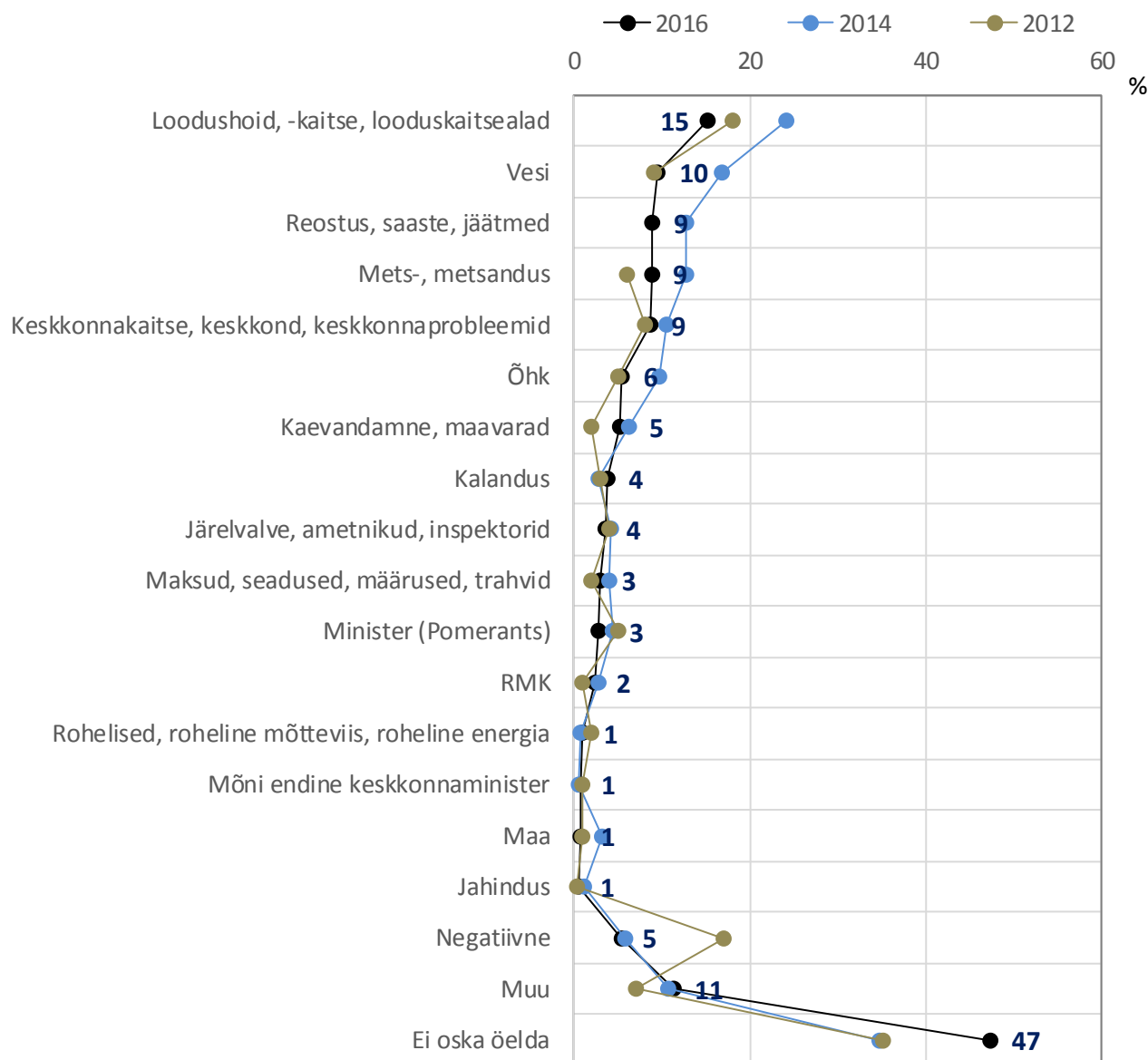
2. Keskkonnainstitutsioonid ja arvamusiidrid

Järgmise teemana võeti vaatluse alla, kuid võrd usaldusväärseks peetakse erinevaid keskkonnavaaldkonna organisatsioone, milline on Keskkonnaministeeriumi kuvand (spontaansed seosed) ning keda peetakse keskkonnateemadel arvamusiidriteks.

2.1. Keskkonnaministeeriumiga seostuvad märksõnad

Vastajatel paluti öelda kuni kolm märksõna, mis neile spontaanselt meenuvad seoses Keskkonnaministeeriumiga. Lahtised vastused liigitati sagedamini esinevate teemade alusel, tulemused (ajalise võrdlusena) on esitatud joonisel 10.

Joonis 10. Keskkonnaministeeriumiga seonduvad märksõnad, ajaline võrdlus 2012-2016 (avatud vastus %, n=kõik vastajad)

Sarnaselt varasematele aastatele seostus suurele osale vastajatest Keskkonnaministeerium **eelkõige loodus- ja keskkonnakaitsete teemadega**. Kõige sagedamini nimetati Keskkonnaministeeriumiga seoses loodushoidu, looduskaitset ja looduskaitsealasid (spontaanselt mainis 15%). Suhteliselt tihti mainiti ka vee puhtusega tegelemist (10%), reostuse/saastega tegelemist või jäätmemajanduse korraldamist (9%), metsadega tegelemist (9%) ning keskkonnakaitse ja -probleemidega tegelemist (9%).

Negatiivseid märksõnu mainis Keskkonnaministeeriumiga seoses 5% vastajaist, mida on sama palju kui 2014. aastal, kuid oluliselt vähem kui 2012. aastal (toona 17%, negatiivsetest märksõnadest nimetati sageli korruptsiooni ning maade-vahetuse protsessi). Võrreldes varasemate küsitlustega on suurenenud nende inimeste osatähtsus, kes Keskkonnaministeeriumi ühegi märksõnaga seostada ei oska – tänavu oli neid 47%, varasemates küsitlustes 35%.

Vastajaid, kes Keskkonnaministeeriumit ühegi märksõnaga seostada ei osanud, oli seda enam, mida madalama haridusega rühmaga oli tegu – alg- või põhiharidusega rühmas oli neid 63%, kõrgharidusega rühmas 37%.

Kõrgharidusega inimesed seostasid Keskkonnaministeeriumi keskmisest sagedamini loodushoiu ja -kaitse/looduskaitsealade ning keskkonnakaitse/keskkonnaprobleemidega tegelemisega, kuid samas ka maksude/seaduste/määruste/trahvidega.

Kui eestikeelsed elanikud seostasid Keskkonnaministeeriumi kõige sagedamini loodushoiu ja -kaitse ning looduskaitsealadega, siis muukeelses elanikkonnas nimetati antud märksõnadega võrdselt sageli ka vee ja õhu puhtust, reostuse/saaste/jäätmetega tegelemist ning metsade olukorraga tegelemist.

Regioonide võrdluses ei osatud Keskkonnaministeeriumiga seoses kõige sagedamini ühtegi märksõna nimetada pealinnas. Kõigis regioonides seostati Keskkonnaministeeriumiga kõige sagedamini looduskaitset ja loodushoidu, v.a Ida-Virumaal, kus mõnevõrra sagedamini nimetati hoopis metsade olukorra ning vee puhtusega tegelemist.

2.2. Keskkonnaorganisatsioonide usaldusväärsus

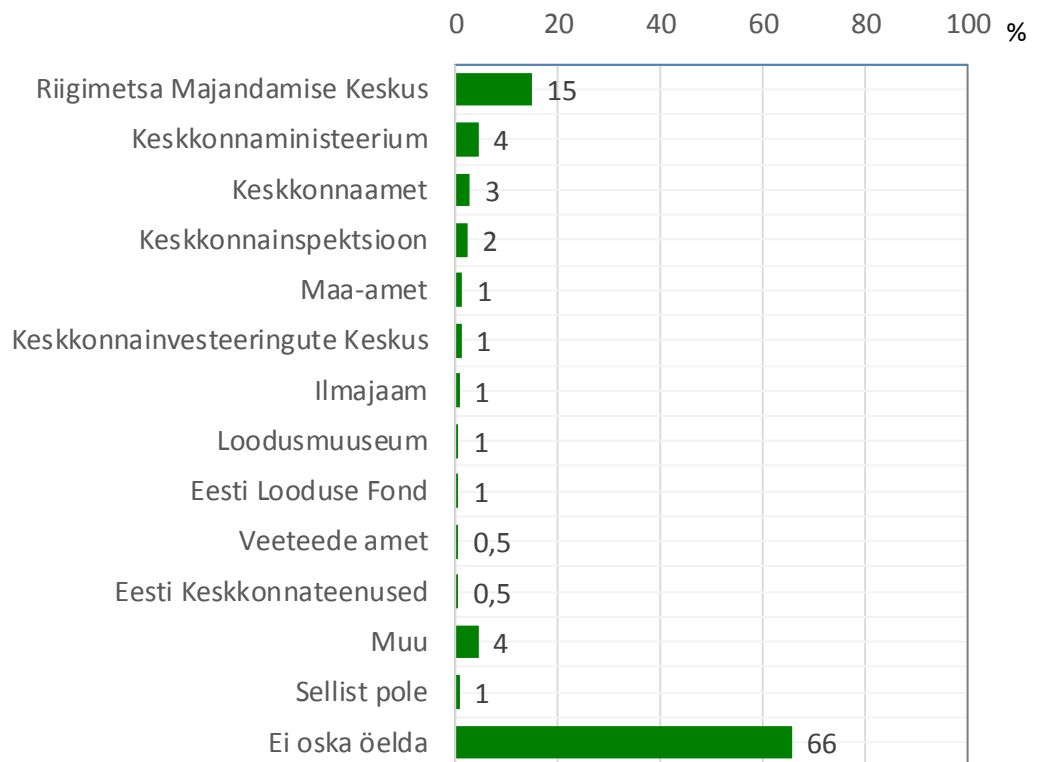
Järgnevalt paluti vastajail öelda, mis on tema arvates kõige usaldusväärsem keskkonnavaldkonna asutus või organisatsioon Eestis. Variante vastajale ei esitatud, oodati spontaanset vastust.

Küsitletutest 2/3 ei osanud esile tuua ühtegi keskkonnavaldkonna asutust, mida pidada kõige usaldusväärsemaks (Joonis 11). Ilma selge seisukohata inimesi oli keskmisest enam naisterahvaste seas, vanuserühmas 60+, muukeelses elanikkonnas ja pealinnas.

Elanikest 15% nimetas spontaanselt kõige usaldusväärsema keskkonnavaldkonna asutusena **Riigimetsa Majandamise Keskust (RMK)**. Keskkonnaministeeriumi mainis spontaanselt 4%, Keskkonnaametit 3% ning Keskkonnainspektsiooni 2%. Ülejäänud asutuste puhul jäi neid spontaanselt nimetanud inimeste osatähtsus iga asutuse puhul eraldivõetuna 1% piiresse või madalamaks.

RMK-d nimetasid keskmisest sagedamini meesterahvad, eestikeelsed elanikud, Põhja-Eesti või väiksemate linnade/alevite elanikud ning kõrgema isikliku sissetulekuga inimesed, Keskkonnaministeeriumi aga keskmisest sagedamini 60-aastased ja eakamad inimesed.

Joonis 11. Kõige usaldusväärsem keskkonnavaldkonna asutus või organisatsioon Eestis (avatud vastus %, n=kõik vastajad)

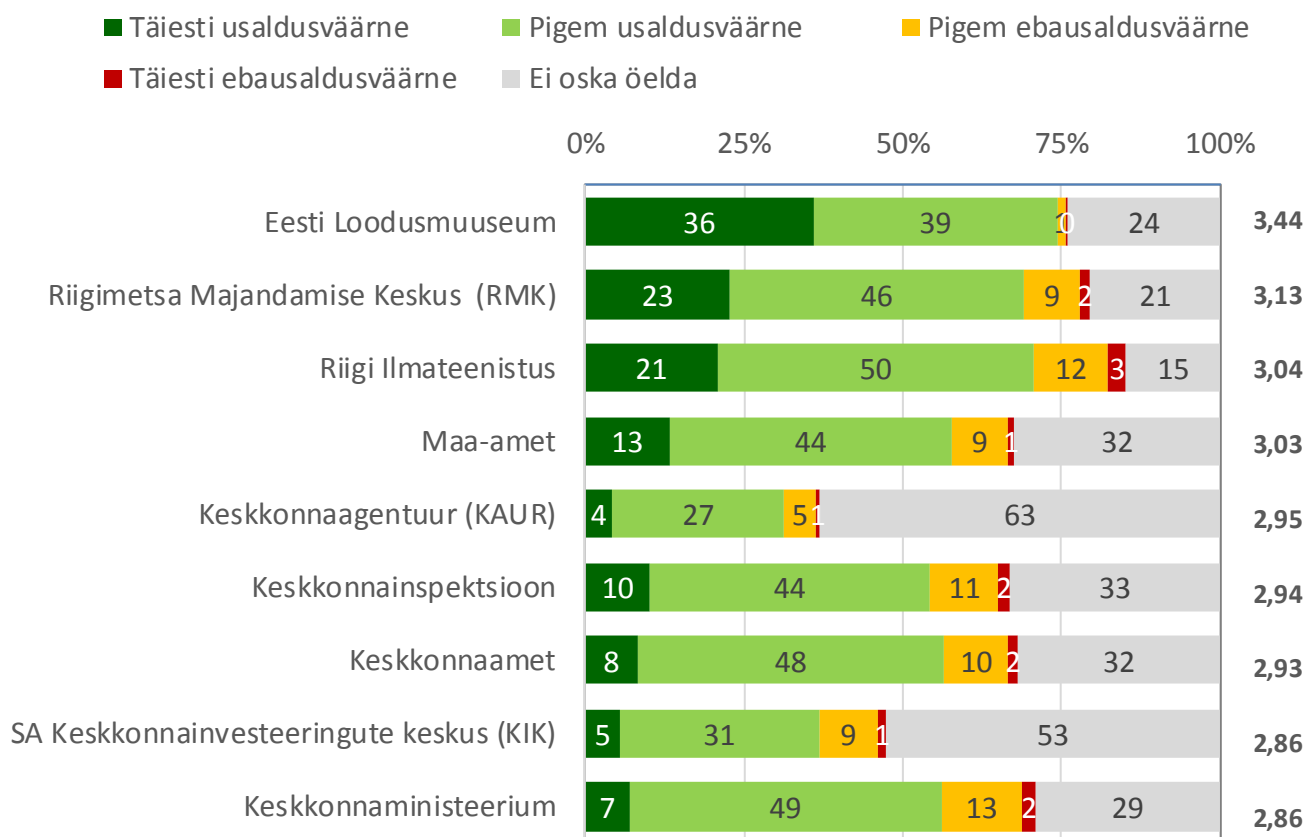
Järgnevalt esitati vastajaile erinevate keskkonnainstitutsioonide nimekiri, ning paluti hinnata nende usaldusväärsust 4-pallisel skaalal. Tulemused on toodud [joonisel 12](#).

Ootuspäraselt on teadlikkus erinevatest keskkonnainstitutsioonidest üsnagi erinev: näiteks Riigi Ilmateenistuse usaldusväärsusele andis sisulise hinnangu 85% vastajatest, Keskkonnaagentuurile aga vaid 37% ([Joonis 12](#)). Seega, võttes aluseks institutsiooni usaldusväärseks pidavate vastajate osatähtsuse koguvalimis, reastuvad usaldusväärsemate institutsioonide hulka tuntumad, nagu Eesti Loodusmuuseum, Riigimetsa Majandamise Keskus ja Riigi Ilmateenistus.

Jättes kõrvale ilma kindla seisukohata vastajad, erinevad keskkonnainstitutsioonid üksteisest usaldusväärsusele antud hinnangute osas vähe. **Usaldus on kõrge kõigi keskkonnainstitutsioonide suhtes:** usaldajate osatähtsus sisulise hinnangu andnutest jääb üldjuhul vahemikku 78-87%. Kõrgema tulemusega eristub vaid **Eesti Loodusmuuseum**, mida usaldab 98% sisulise hinnangu andnud vastajatest.

Ka hinnangute skaala keskväärtuste võrdlus näitas, et kõrgeim on usaldus Eesti Loodusmuuseumi vastu: 4-palli skaalal, kus 4 tähistab maksimaalselt kõrget hinnet, oli Eesti Loodusmuuseumile antud hinne 3,44 ([Joonis 12](#)). Ülejäänud keskkonnainstitutsioonide hinnete keskväärtused jäid vahemikku 2,86 – 3,13.

Joonis 12. Hinnangud keskkonnainstitutsioonide usaldusvärsusele (% ning aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=täiesti ebausaldusväärne ning 4=täiesti usaldusväärne, n=kõik vastajad)

Võrdlemaks institutsioonide usaldusvärsusele antud hinnangute erinevusi taustrühmades, jäeti kõrvale ilma kindla seisukohata vastajad, ning võeti aluseks hinnangute keskvaärtused (4-palli skaalal, kus 4=täiesti usaldusväärne, ning 1=täiesti ebausaldusväärne).

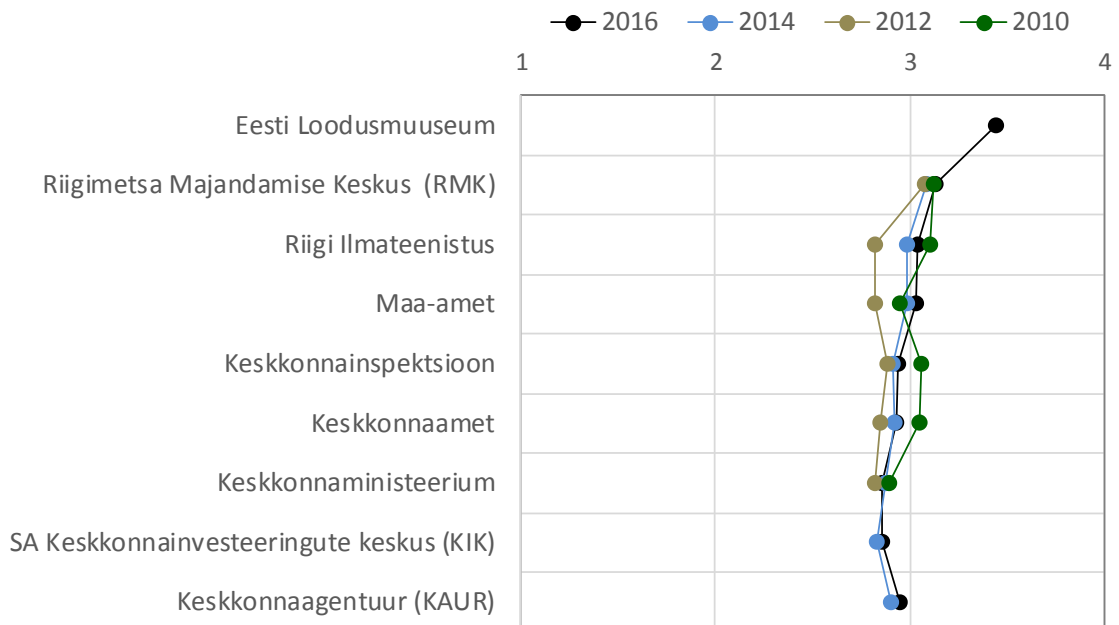
Võrreldes meestega on naiste seas usaldus veidi kõrgem Keskkonnainspeksiooni, KIKi ning Eesti Loodusmuuseumi vastu. Üldjoontes usaldavad keskkonnainstitutsioone veidi enam nooremad vanuserühmad. Suhtluskeel mõjutab hinnanguid vaid mõningate institutsioonide osas: Keskkonnainspeksiooni, RMK-d, Riigi Ilmateenistust, Maa-ametit ning Eesti Loodusmuuseumi usaldavad eestikeelsed inimesed mõnevõrra enam kui muukeelsed. Regioonide võrdluses on usaldus erinevate institutsioonide (v.a Keskkonnaministeeriumi) vastu **madalaim Ida-Virumaal**.

Kui tänavu oli kõige enam usaldatud institutsiooniks värskest uurimisaluste institutsioonide nimekirja lisandunud Eesti Loodusmuuseum, siis kõigil varasematel aastatel peeti uuritavatest institutsioonidest kõige usaldusväärsemaks RMK-d (Loodusmuuseumi usaldusvärsust varem ei uuritud) (Joonis 13).

Võrreldes 2014. aastaga on keskkonnainstitutsioonide usaldusvärsusele antud hinnangute keskvaärtused püsinud praktiliselt muutumatutena. Hinnangud Maa-ameti ja Riigi Ilmateenistuse (toona küsiti EMHI kohta) usaldusvärsusele olid 2012. aastal

tavapärasemast madalamal tasemel. Hinnangud Keskkonnainspeksiooni ja Keskkonnaministeeriumi usaldusvärsusele olid kõrgeimal tasemel perioodi alguses, ehk 2010. aastal.

Joonis 13. Hinnangud keskkonnainstitutsioonide usaldusvärsusele, ajaline võrdlus (2010-2016) (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=täiesti ebausaldusväärne ning 4=täiesti usaldusväärne, n=kõik vastajad)

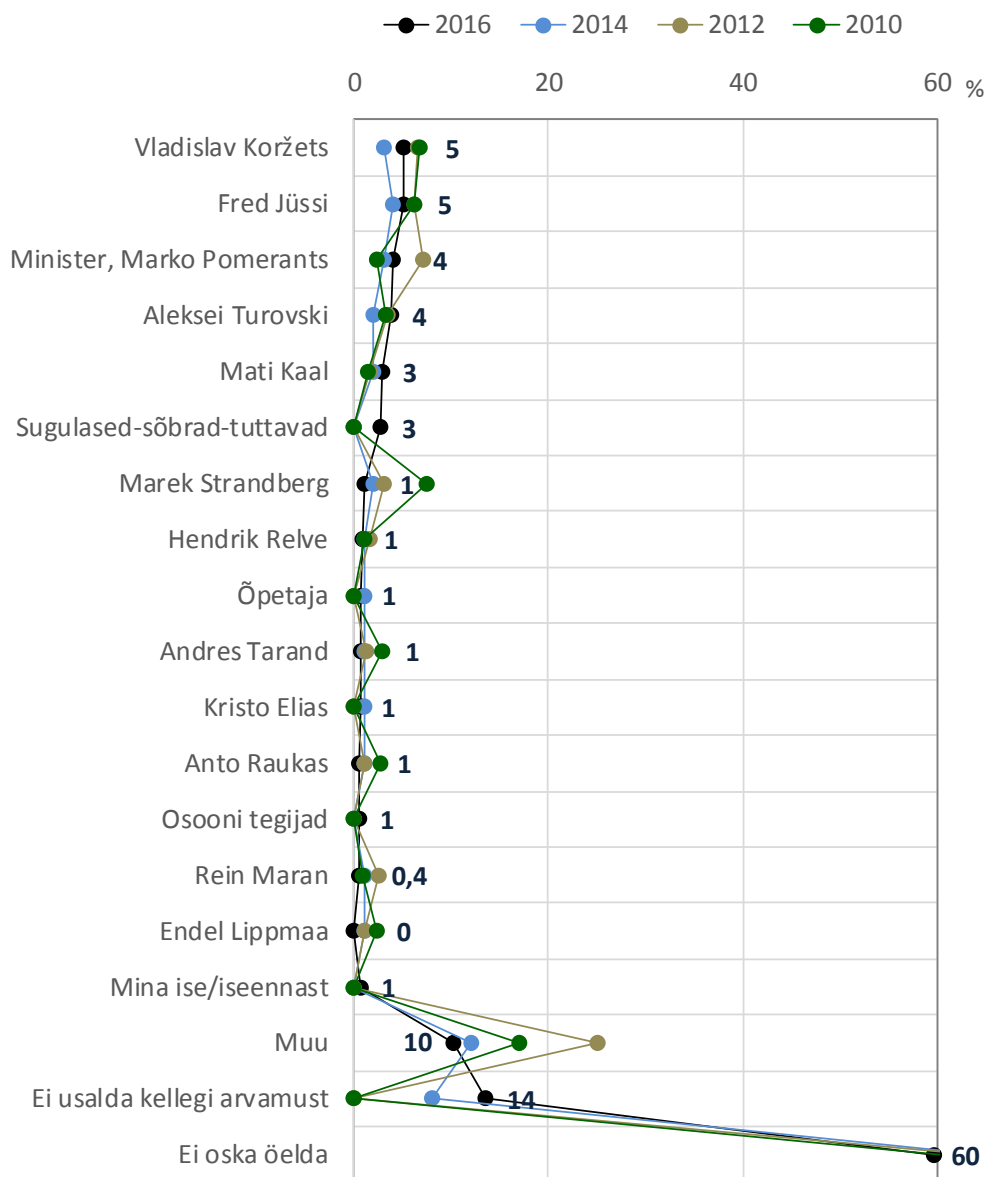

2.3. Arvamusliidrid keskkonnateemadel

Nagu varemgi, paluti vastajatel ka seekord nimetada kuni 3 isikut, kelle seisukohti keskkonnateemadel nad kõige enam usaldavad. Küsimus oli lahtine, vastusevariante ette polnud antud.

Mainitud arvamusliidrid olid suures osas samad mis ka varasematel aastatel, kusjuures **kedagi ei pakutud silmatorkavalt rohkem kui teisi** (Joonis 14). 1-protsendiliste vahedega juhtisid pingerida samad isikud, kes varemgi: **Vladislav Koržets** (5%), **Fred Jüssi** (5%), **minister/Marko Pomerants** (varem: Keit Pentus) (4%), **Aleksei Turovski** (4%) ning **Mati Kaal** (3%). Küsitletutest 3% ütles, et usaldab keskkonnateemadel sugulasisõpru-tuttavaid. Ülejäänud nimede puhul jäi mainimiste osatähtsus 1% piiresse (iga nime puhul eraldivõetuna). Küsitletutest 14% ei usalda enda sõnutsi kellegi arvamust ning 60% ei osanud nimetada ühtegi arvamusliidrit.

Muutused erinevate nimede mainimise sageduses on võrreldes eelmise küsitlusega väikesed, jäädes mõne protsendi piiresse. Võrreldes 2014. aastaga on mõnevõrra vähenenud nende vastajate osatähtsus, kes antud küsimusele midagi vastata ei osanud, kuid seevastu kasvanud nende vastajate osatähtsus, kes ei usalda enda sõnutsi mitte kedagi.

Joonis 14. Arvamusliidrid keskkonnateemadel (kuni kolm vastust, %, n=kõik vastajad)

Vanuserühmade võrdluses ei osanud 15-19-aastased kõige sagedamini nimetada ühtegi arvamusliidrit.

Venekeelses elanikkonnas nimetati nimedest kõige sagedamini Aleksei Turovskit (3%), ühe protsendini jõudsid nimeliselt ka Mati Kaal ning Andres Tarand. Võrreldes eestikeelsete inimestega on muukeelsete inimeste seas enam neid, kes ei osanud nimetada ühtegi arvamusliidrit või ei usaldanud kellegi arvamust.

Regiooniti on usaldamatus arvamusliidrite suhtes kõrgeim Ida-Virumaal ning maapiirkondades. Inimesi, kes ei osanud nimetada ühtegi arvamusliidrit, oli keskmisest enam pealinnas, keskmisest vähem aga Põhja-Eestis.

3. Arusaamad Eesti keskkonnakaitsest

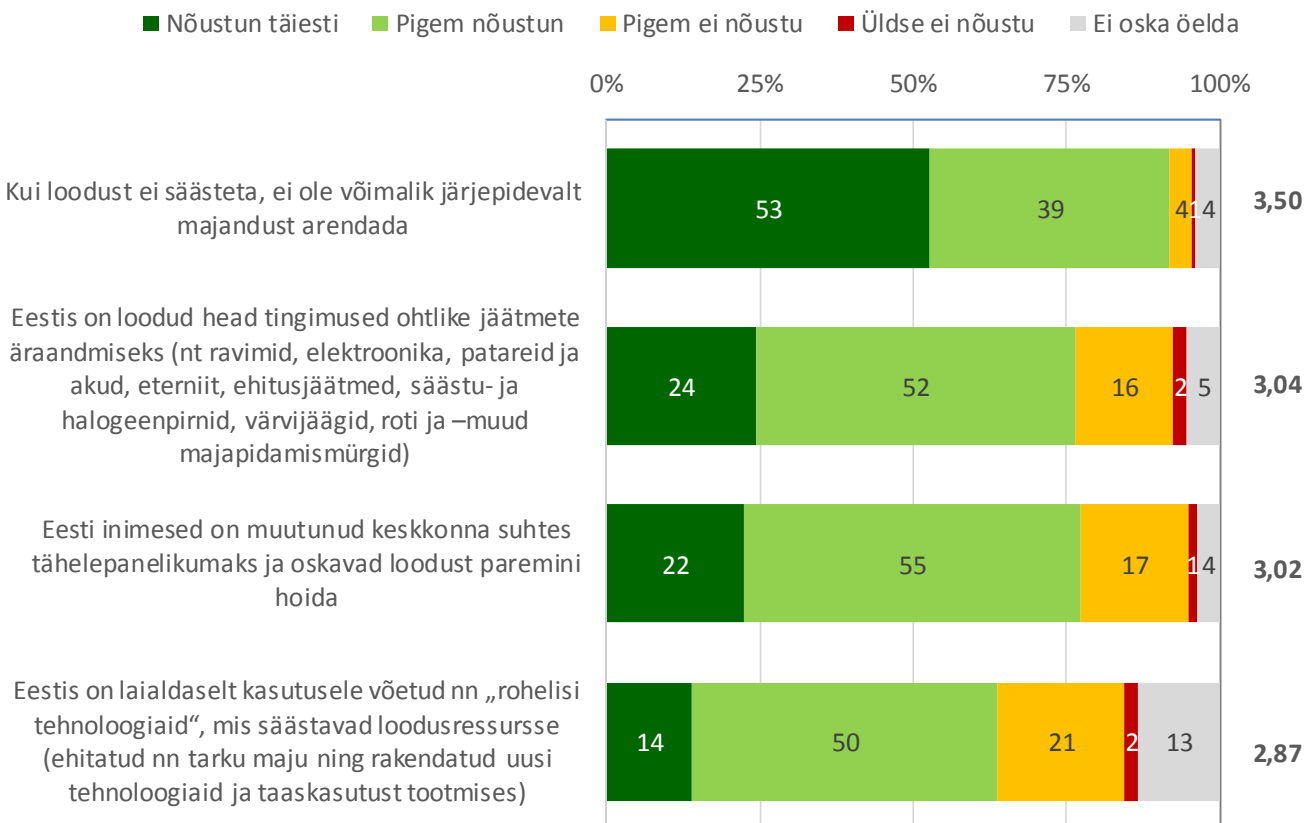
Kogumaks täiendavaid hinnanguid Eesti keskkonnakaitsele, esitati vastajate neli väidet ja paluti öelda, kuivõrd nad ühe või teisega nõustuvad. Vastused koguti taas 4-pallisel skaalal.

Peaaegu kõik vastajad nõustusid sellega, et **loodust säästmata pole võimalik järjepidevalt majandust arendada** (kokku nõustub 92%, sealjuures täiesti nõustub 53%) (Joonis 15).

Üldjuhul nõustuti ka sellega, et **Eestis on loodud head tingimused ohtlike jäätmete äraandmiseks** (kokku nõustub 76%, sealjuures täiesti nõustub 24%) ning et **Eesti inimesed on muutunud keskkonna suhtes tähelepanelikumaks ja oskavad loodust paremini hoida** (kokku nõustub 77%, sealjuures täiesti nõustub 22%).

Selles osas, **kuivõrd on Eestis kasutusele võetud nn „rohelisi tehnoloogiaid“**, on teadmatust kõige suurem – 13% küsitletutest jättis vastuse andmata. Samas ületasid ka selle väite puhul positiivsed hinnangud arvuliselt negatiivseid: 64% elanikest arvab, et Eestis on rohelised tehnoloogiad laialdaselt kasutusele võetud (kuigi vaid 14% on selles täiesti veendunud). Vastupidisel arvamusel on 23% vastajatest.

Joonis 15. Arvamused keskkonnakaitsest (% ning aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=üldse ei nõustu ning 4=nõustun täiesti, n=kõik vastajad)

Sellega, et ilma loodust säästmata pole majanduse järjepidev arendamine võimalik, nõustusid keskmisest sagedamini kõrgema sissetulekuga inimesed (enam kui 1000-eurose isikliku sissetulekuga inimestest nõus 97%).

60-aastased ning eakamad inimesed arvasid keskmisest sagedamini, et Eestis on loodud head tingimused ohtlike jäätmete äraandmiseks (81% nõus), samas kui keskmisest kriitilisemad on antud teemal 20-39-aastased (68-69% nõus) ning kõrgharidusega inimesed (71% nõus).

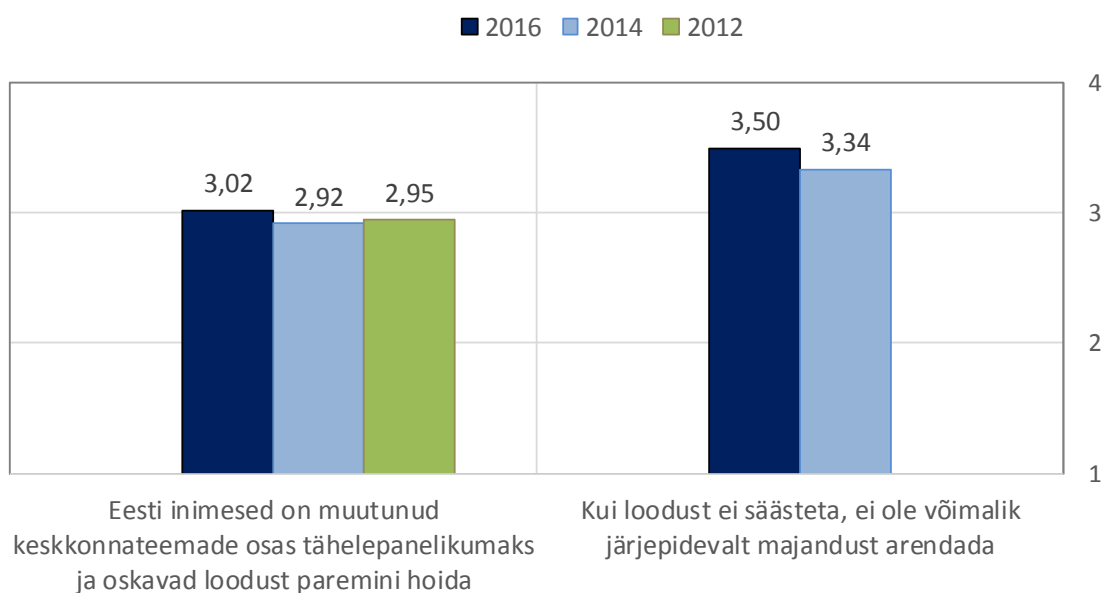
Võrreldes madalama haridusega inimestega omavad kõrgharidusega inimesed sagedamini selget seisukohta roheliste tehnoloogiate kasutuselevõtu osas (hinnangut ei osanud anda 10%, madalama haridusega rühmades 14-18%), olles samas selle valdkonna suhtes ka keskmisest kriitilisemad (väitega ei nõustunud 29%, madalama haridusega rühmadest 19-21%). Roheliste tehnoloogiate kasutuselevõttu ei osanud keskmisest sagedamini hinnata muukeelsed inimesed (21%) ning madalama sissetulekuga elanikud.

Eesti inimeste suurenenud keskkonnateadlikkusse usuvad keskmisest enam kõrgharidusega (või kõrgema sissetulekuga) inimesed, samas kui keskmisest skeptilisemad on selles osas alg- või põhiharidusega inimesed. Eestikeelsete vastajate seas oli usk Eesti inimeste keskkonnateadlikkuse kasvu keskmisest suurem, samas kui muukeelsete inimeste seas oli keskmisest sagedasem selge seisukoha puudumine. Hinnanguid mõjutas ka vastaja hinnang enda käitumise keskkonnateadlikkusele – inimesed, kes hindasid oma käitumist pigem/üldse mitte keskkonnateadlikuks, uskusid keskmisest vähem ka üldisesse keskkonnateadlikkuse suurenemisse.

Regioonide võrdluses paistab taas silma **Ida-Virumaa keskmisest pessimistlikumate hoiakutega** nii ohtlike jäätmete äraandmise tingimuste, keskkonnateadlikkuse kasvu kui ka roheliste tehnoloogiate kasutuselevõtu osas. Keskkonnateadlikkuse suurenemist usutakse kõige enam Põhja- ja Lääne-Eestis, roheliste tehnoloogiate kasutuselevõttu on märgatud kõige enam Lääne- ja Lõuna-Eesti elanike poolt ning ohtlike jäätmete äraandmise tingimustega ollakse kõige enam rahul Kesk- ja Lõuna-Eestis.

Ajalised võrdlusandmed on olemas kahe väite osas. Võrreldes eelnevate küsitlustega nõustuvad eestimaalased veidi sagedamini sellega, et loodust säästmata pole võimalik järjepidevalt majandust arendada ([Joonis 16](#)).

Joonis 16. Arvamused keskkonnakaitsest, ajaline võrdlus 2012-2016 (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=üldse ei nõustu ja 4=nõustun täiesti, n=kõik vastajad)

4. Arvamused energiaallikatest

Vastajatele esitati nimekiri 5 energiaallikast ning paluti neid hinnata järgmistest aspektidest:

- keskkonnasõbralikkus
- kuivõrd pooldatakse antud energiaallika laialdast kasutuselevõttu Eestis.

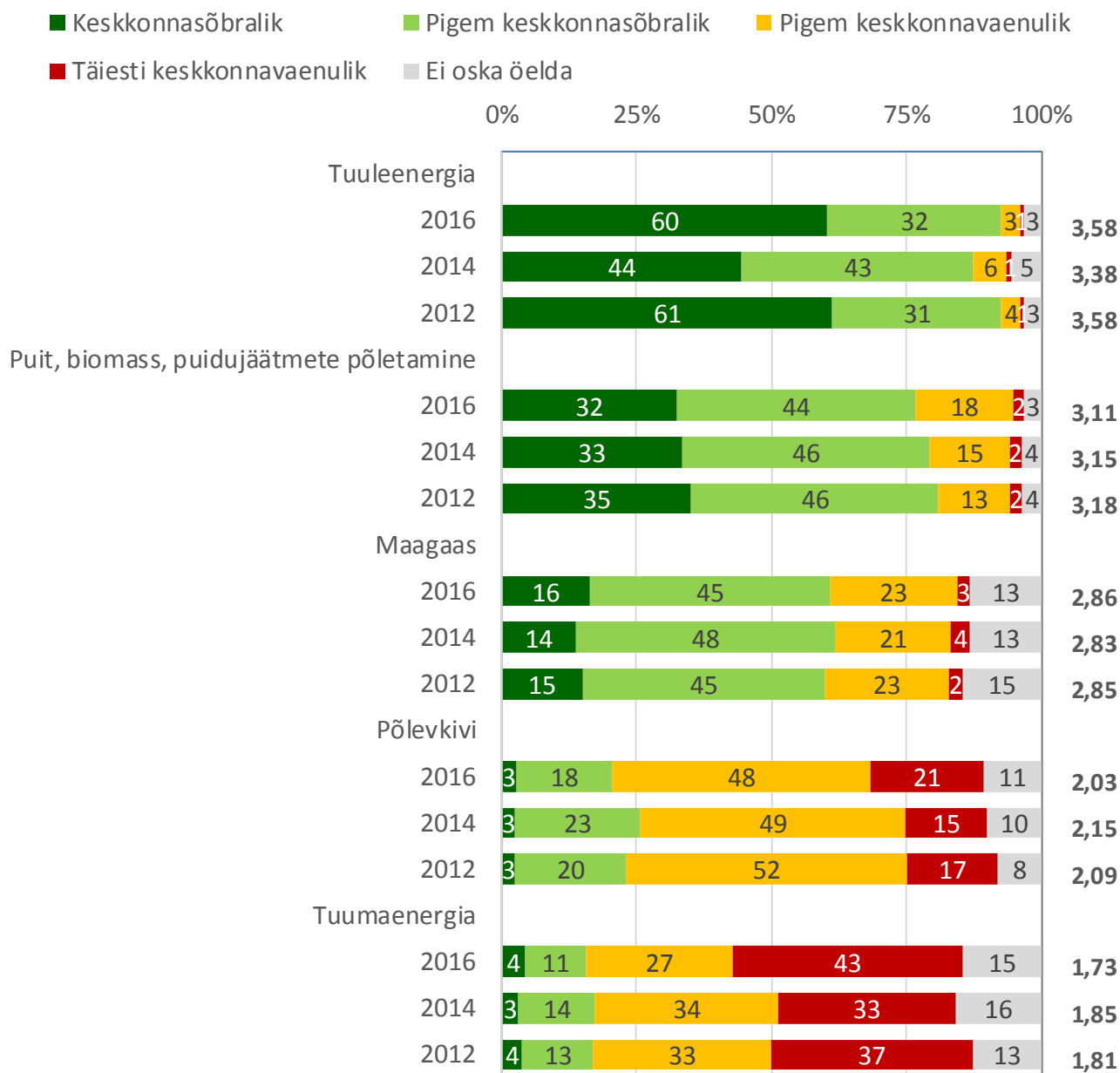
4.1. Energiaallikate keskkonnasõbralikkus

Kõige keskkonnasõbralikumaks energiaallikaks peavad eestimaalased **tuuleenergiat** (keskkonnasõbralikuks või pigem keskkonnasõbralikuks peab 93%), millele järgneb puidu, biomassi või puidujäätmete põletamine (vastavalt 77%) (Joonis 17). Enam kui pooled elanikest peavad keskkonnasõbralikuks/pigem keskkonnasõbralikuks maagaasi kasutamist (61%). Samas põlevkivi kasutamist energiaallikana pidas keskkonnasõbralikuks/pigem keskkonnasõbralikuks vaid 21% küsitletutest ning tuumaenergiat 16%.

Võrreldes meestega omavad naised energiaallikate keskkonnasõbralikkuse osas harvemini selget arvamust. Võrreldes naistega hindavad mehed maagaasi ja tuumaenergiat sagedamini keskkonnasõbralikuks, kuid põlevkivi sagedamini keskkonnaaenuulikuks.

Kuigi tuuleenergiat hinnatakse kõige keskkonnasõbralikumaks energiaallikaks kõigis vanuserühmades, on antud energiaallika keskkonnasõbralikkuses veidi vähem veendunud 60-aastased ning eakamad inimesed. Puidu, biomassi ja puidujäätmete põletamist hinnati seda sagedamini keskkonnasõbralikuks, mida vanema vanuserühmaga oli tegu. Suhtumises tuumaenergiasse olid tendentsid vastupidised – pigem kaldusid seda energiaallikat keskkonnasõbralikuks pidama nooremad inimesed, eriti alla 30-aastased. Põlevkivi hindasid keskmisest sagedamini keskkonnasõbralikuks 15-19-aastased vastajad.

Joonis 17. Hinnangud energiaallika keskkonnasõbralikkusele, ajaline võrdlus 2012-2016 (% , ning aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=täiesti keskkonnavaenulik, ning 4=keskkonnasõbralik, n=kõik vastajad)

Kõrgharidusega inimesed hindasid tuumaenergiat sagedamini keskkonnasõbralikuks ning põlevkivi keskkonnavaenulikuks kui madalama haridusega inimesed. Eestikeelsed inimesed hindasid muukeelsete elanikega võrreldes sagedamini keskkonnasõbralikuks puidu, biomassi ja puidujäätmete põletamist ning tuumaenergiat. Võrreldes eestikeelsete inimestega olid muukeelsed sagedamini veendunud maagaasi ning tuumaenergia keskkonnavaenulikkuses.

Enam kui 1000-eurose isikliku netosissetulekuga inimeste seas on keskmisest enam neid, kes peavad maagaasi ja tuumaenergiat keskkonnasõbralikuks, kuid samas keskmisest vähem neid, kes peavad keskkonnasõbralikuks põlevkivi.

Regioonide võrdluses hinnati tuuleenergia keskkonnasõbralikkust kõige kõrgemalt Põhja-Eestis ja Ida-Virumaal, maagaasi keskkonnasõbralikkust samuti Põhja-Eestis ning tuumaenergia keskkonnasõbralikkust Lääne-Eestis. Tuumaenergiat peetakse keskmisest sagedamini keskkonnavaenulikuks Põhja-Eestis ja Ida-Virumaal, ilma selge seisukohata inimesi on keskmisest enam Kesk-Eestis.

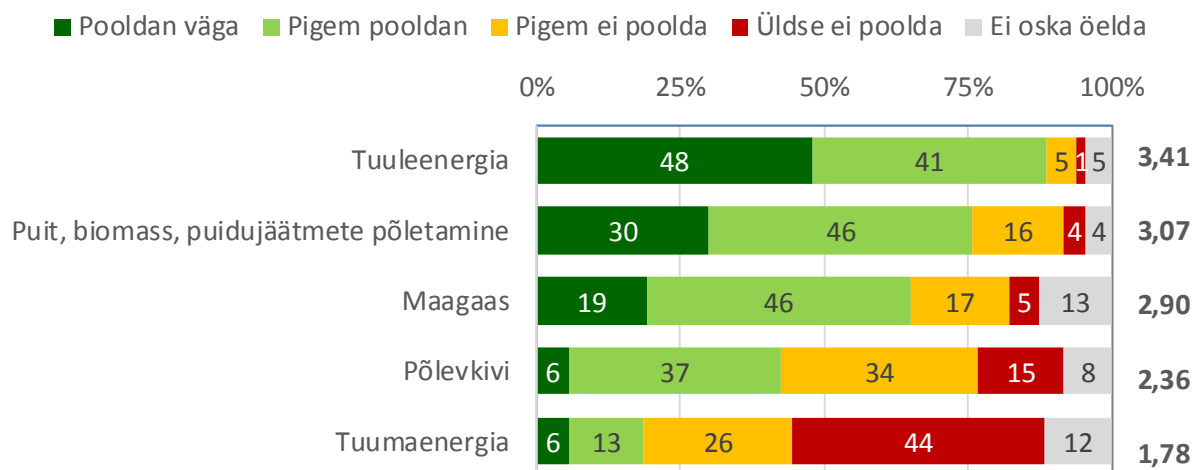
Ajalises võrdluses on hinnangud erinevate energiaallikate keskkonnasõbralikkusele püsinud üldjoontes samad. Tuuleenergia keskkonnasõbralikkusele antud hinnangud olid 2014. aastal küll madalamad kui eelnevas (2012) uuringus, kuid on 2016. aastaks kasvanud taas perioodi algusega võrreldavale tasemele.

4.2. Energiaallikate laialdane kasutuselevõtt

Rääkides sellest, milliseid energiaallikad võiks Eestis laialdaselt kasutada, pooldati kõige sagedamini **tuuleenergia** kasutuselevõttu (kokku pooldab 89%, sealjuures väga pooldab 48%) (Joonis 18). Laialdast poolehoidu leidis energiaallikana ka puidu, biomassi või puidujäätmete põletamine (pooldab 76; sealjuures väga pooldab 30%) ning maagaasi kasutamine (pooldab 65%, sealjuures väga pooldab 19%).

Põlevkivi ja tuumaenergia kasutamist energiaallikana pooldati harvemini. Põlevkivi laialdast kasutamist energiaallikana pooldas 42% elanikest, kuid vastu oli sellele 49%. Tuumaenergia laialdase kasutamise poolt oli 19% elanikest, vastu aga 70%.

Joonis 18. Kuivõrd Te pooldate järgmiste energiaallikate laialdast kasutuselevõttu Eestis? (% ja aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=üldse ei poolda ja 4=pooldan väga, n=kõik vastajad)

Võrreldes naistega oli meeste seas toetus kõrgem tuuleenergia, maagaasi ning tuumaenergia laialdasele kasutamisele, samas kui naiste puhul oli meestega võrreldes sagedasem selge seisukoha puudumine. Vanuserühmade võrdluses on toetus tuule- ning tuumaenergia kasutamisele suurem nooremates vanuserühmades. Põlevkivi kasutamist pooldavad ülejäänud vanuserühmadega võrreldes enam 15-19-aastased. Vastuseis põlevkivi kasutamisele on seda tugevam, mida kõrgema haridusega rühmaga on tegu.

Nii eesti- kui muu suhtluskeelega inimesed pooldavad kõige enam tuuleenergia kasutamist, kuid järgmiseks sobivamaks alternatiiviks on eestikeelsete vastajate hinnangute alusel puidu, biomassi ja puidujäätmete põletamine, muukeelsete inimeste arvates aga maagaasi kasutamine. Võrreldes eestikeelsete inimestega on muukeelses rühmas tugevam toetus tuumenergia kasutamisele.

Regioonide võrdluses toetatakse tuuleenergia kasutamist kõige enam Põhja-Eestis ja Ida-Virumaal (94-96%), kõige vähem aga Kesk-Eestis (79%), kus antud energiaallikaga hinnati samaväärselt oluliseks puidu, biomassi või puidujäätmete põletamist. Poolehoid tuumaenergia kasutamiseks on kõige kõrgem Tallinnas (26%), madalaim aga Lõuna-Eestis (12%). Põlevkivi kasutamist energiaallikana pooldatakse kõige enam Ida-Virumaal (61%).

4.3. Prioriteedid elektri tootmisel

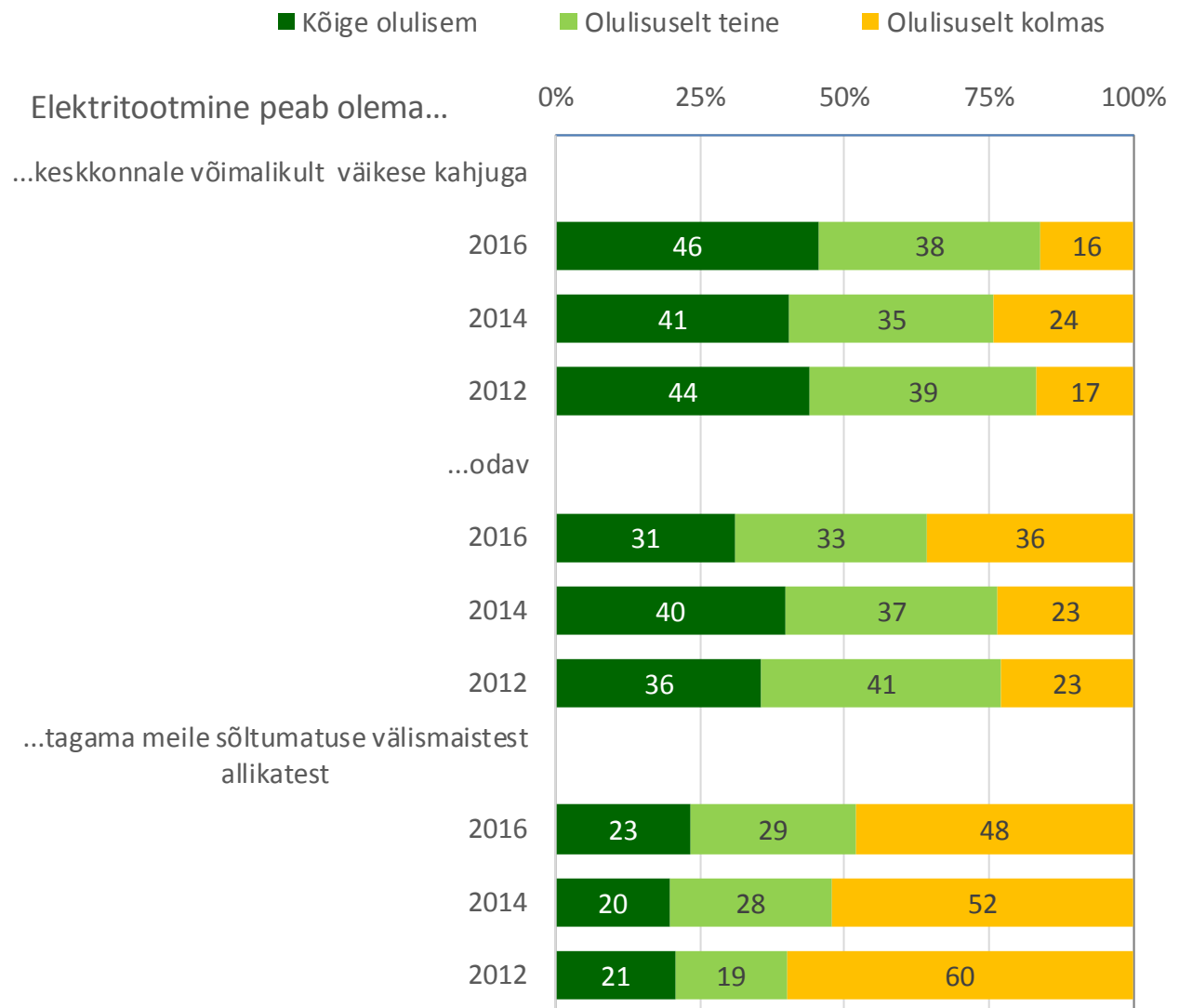
Järgnevalt uuriti, kui võrd oluliseks peetakse elektritootmise juures seda, et toodetav elekter oleks (1) odav, (2) võimalikult väikese kahjuga keskkonnale või (3) tagama sõltumatuse välismaistest allikatest. Vastajatel paluti järjestada nimetatud kolm aspekti olulise järjekorda.

Esmatähtsaks hinnati elektritootmise juures kõige sagedamini seda, et see **oleks keskkonnale võimalikult väikese kahjuga** (46% pidas kõige olulisemaks). Odavus oli esmatähtis 31 protsendi, ning sõltumatus välismaistest allikatest 23 protsendi elanike jaoks (Joonis 19).

Võrreldes 2014. aastal läbi viidud küsitlusega on **suurenenud nende inimeste osatähtsus, kes peavad elektritootmisel kõige olulisemaks lähtumist keskkonnasõbralikkusest**. Odavust esmatähtsaks pidavate inimeste osakaal on käesolevas uuringus vaatlusaluse perioodi (2012-2016) madalaimal tasemel.

Keskkonnasõbralikkust seadsid elektritootmisel esmaseks prioriteediks keskmisest sagedamini õpilased/üliõpilased ning 20-29-aastased, keskmisest harvemini aga 60-aastased ning eakamad inimesed. Regioonide võrdluses tähtsustasid keskkonnasõbralikkust kõige sagedamini pealinlased, kõige harvemini aga Põhja- ja Kesk-Eesti elanikud.

Inimesi, kes arvasid, et elektritootmisel tuleks lähtuda eelkõige odavusest, oli keskmisest enam vanimas vanuserühmas (60-aastaste ning eakamate seas – antud vanuserühmas peeti odavust sagedamini esmatähtsaks kui keskkonnasõbralikkust), pensionäride ning muukeelsete inimeste seas. Sõltumatust välismaistest allikatest hindasid keskmisest sagedamini esmatähtsaks taas 60-aastased ning eakamad inimesed ning eestikeelsed elanikud.

Joonis 19. Prioriteedid elektri tootmisel, ajaline võrdlus 2012-2016 (% , n=kõik vastajad)

5. Keskkonnasõbralik käitumine

Järgnevalt kaardistati, millised on inimeste keskkonnasäästlikud harjumused, kas need harjumused on ajendatud keskkonnakaitselistest kaalutlustest, ning kui võrd keskkonnasõbralikuks inimesed iseenda ning ülejäänud elanikkonna käitumist hindavad.

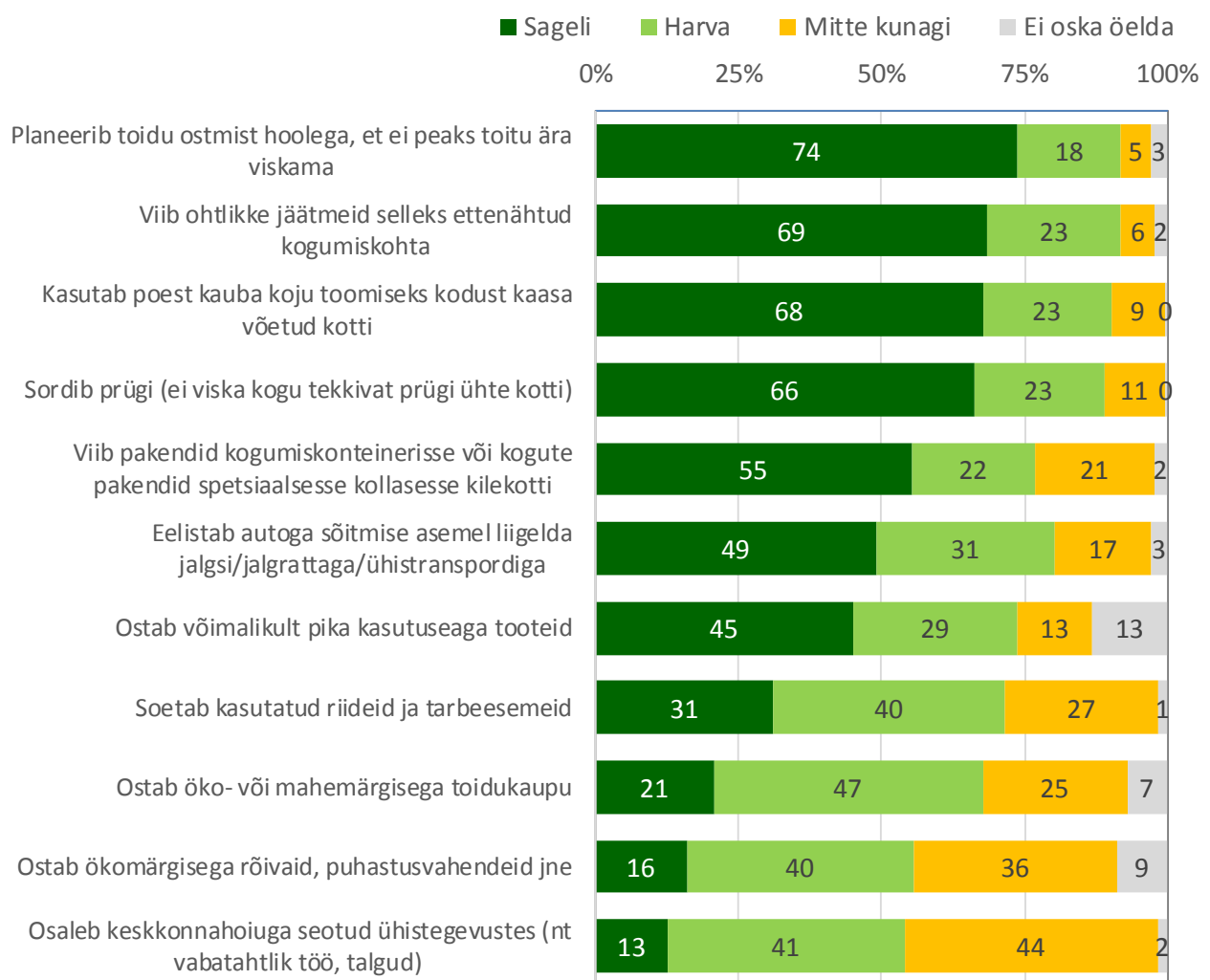
5.1. Harjumuspärane käitumine

Vastajatele loeti ette rida tegevusi, mis võiksid säästa keskkonda. Juhul, kui vastaja andis vastuse, et ta toimib nii sageli või kasvõi harva, paluti tal ka öelda, kas sellise käitumise puhul on talle olulisem keskkonnakaitseline või mingi muu, näiteks rahaline aspekt.

Ankeedis loetletud keskkonnasäästlikest tegevustest on kõige levinum **toidu ostmise hoolikas planeerimine, et vältida toidu äraviskamist** (92% elanikest käitub nii, sealjuures 74% sageli), **ohtlike jäätmete viimine kogumiskohta** (nii käitub 92%, sealjuures 69% sageli), **kodust poekoti kaasavõtmine** (nii käitub 90%, sealjuures 68% sageli) ning **prügi sorteerimine** (nii käitub 89%, sealjuures 66% sageli) (Joonis 20).

Laialt levinud keskkonnasõbralikud käitumisviisid on ka pakendite kogumine spetsiaalsesse kotti/viimine kogumiskonteinerisse, liikumine jalgsi/jalgrattaga/ühistranspordiga ning võimalikult pika kasutuseaga toodete eelistamine. Mõnevõrra vähem on elanikkonnas levinud kasutatud riide ja tarbeesemete soetamine, öko- või mahemärgisega toidukaupade/rõivaste või puhastusvahendite ostmine ning keskkonnahoiuga seotud ühistegevustes osalemine.

Joonis 20. Keskkonnasäästlik käitumine (% , n=kõik vastajad)

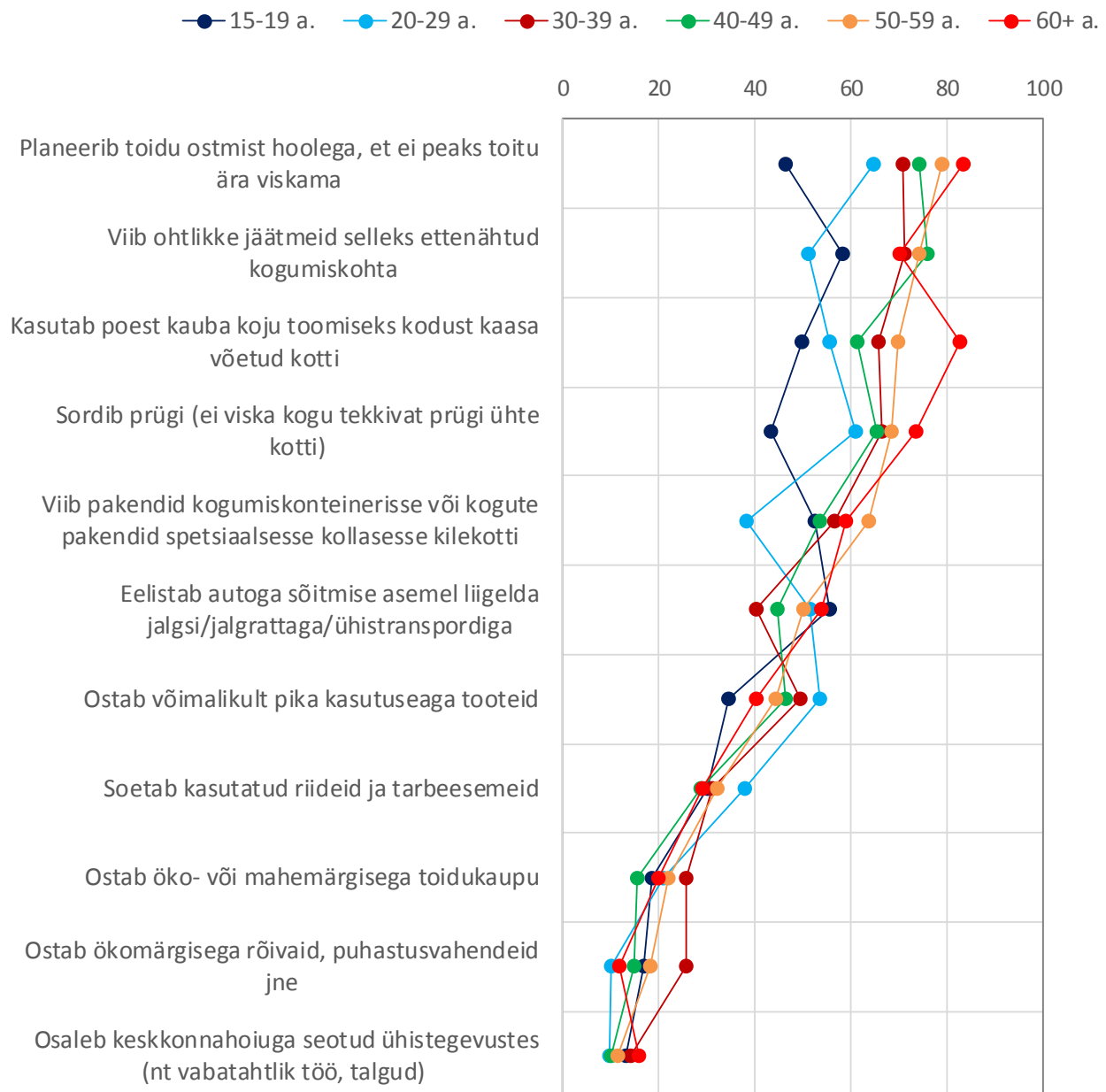

Võrreldes meestega on keskkonnasäästlik käitumine iseloomulikum naistele, võrreldes muukeelse elanikkonnaga eestikeelsetele elanikele. Sarnaselt varasematele uuringutele ilmnesid ka seekord keskkonnasäästliku käitumise osas erinevused vanuserühmade vahel, sealjuures madalama keskkonnasäästlikkusega toidu ostmisel, ohtlike jäätmete äraandmisel, prügi sorteerimisel ning oma ostukoti tarvitamisel paistavad silma alla 30-aastased (Joonis

21). Siinkohal tuleks samas lisada, et suur osa noortest siiski harrastab neid keskkonnasäästlikke tegevusi, kuid mitte kuigi sageli. Seetõttu on nende vastajate osatähtsus, kes keskkonnasäästlikke tegevusi üldse ei harrasta, vanuserühmade võrdluses suhteliselt sarnane.

Oma poekoti kasutamine on kõige levinum vanimas vanuserühmas (60+), ökomärgisega rõivaste või puhastusvahendite ostmine 30-39-aastaste seas.

Joonis 21. Keskkonnasäästlik käitumine, vanuserühmade võrdlus (käitub sel viisil sageli %, n=kõik vastajad)

Kõrgharidusega elanike seas on keskmisest enam neid, kes kasutavad sageli kodust kaasavõetud poekotti, sordivad prügi, ning eelistavad autoga sõitmisele teisi liikumisviise. Arvates siia juurde ka need, kes harrastavad mõnda keskkonnasäästlikku käitumisviisi harva,

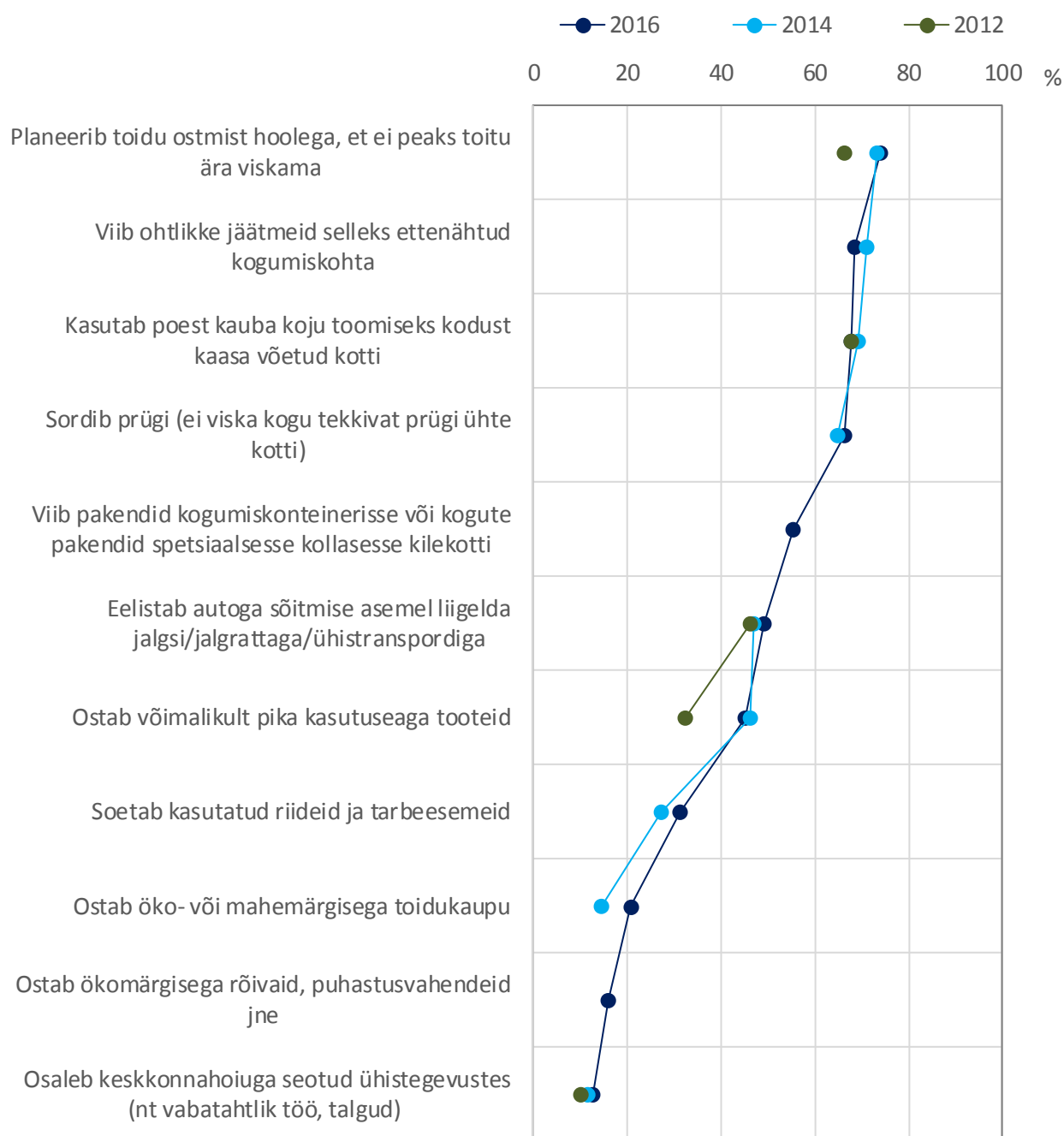
on kõrgharidusega inimeste seas keskmisest enam ka vabatahtlikes tegevustes osalejaid ning öko/mahemärgisega toodete ostjaid.

Keskkonnaga seotud ühistegevustes osalemine on keskmisest levinum väikelinnades ja maal, samas kui suuremate linnade elanike seas oli keskmisest enam neid, kes sageli eelistasid autoga sõitmisele liikumist jalgsi, jalgratta või ühistranspordiga. Kasutatud riiete või tarbeesemete soetamine ning pakendite toimetamine kogumiskonteinerisse on keskmisest vähem levinud pealinnas.

Sissetulekurühmade võrdluses on sage kasutatud riiete ja tarbeesemete soetamine keskmisest enam levinud madalama sissetulekuga rühmades. Ka ostetava toidu hoolikas planeerimine on enam levinud pigem madalama sissetulekuga inimeste seas. Samas keskkonnahoiuga seotud ühistegevustes osalevad ning öko/mahemärgisega kaupu ostavad pigem kõrgema sissetulekuga inimesed

Võrreldes 2014. aastaga pole tulemused (erinevaid keskkonnasäästlikke tegevusi sageli harrastavate inimeste osatähtsus) üldjuhul oluliselt muutunud (Joonis 22). Veidi on sagenenud öko/mahemärgisega toidukaupade ostmine (2014 sõnastatud kui ökomärgisega/mahepõllumajandustooted) ja kasutatud riiete/tarbeesemete soetamine.

Joonis 22. Keskkonnasäästlik käitumine, ajaline võrdlus 2012 – 2016 (käitub sel viisil sageli %, n=kõik vastajad)

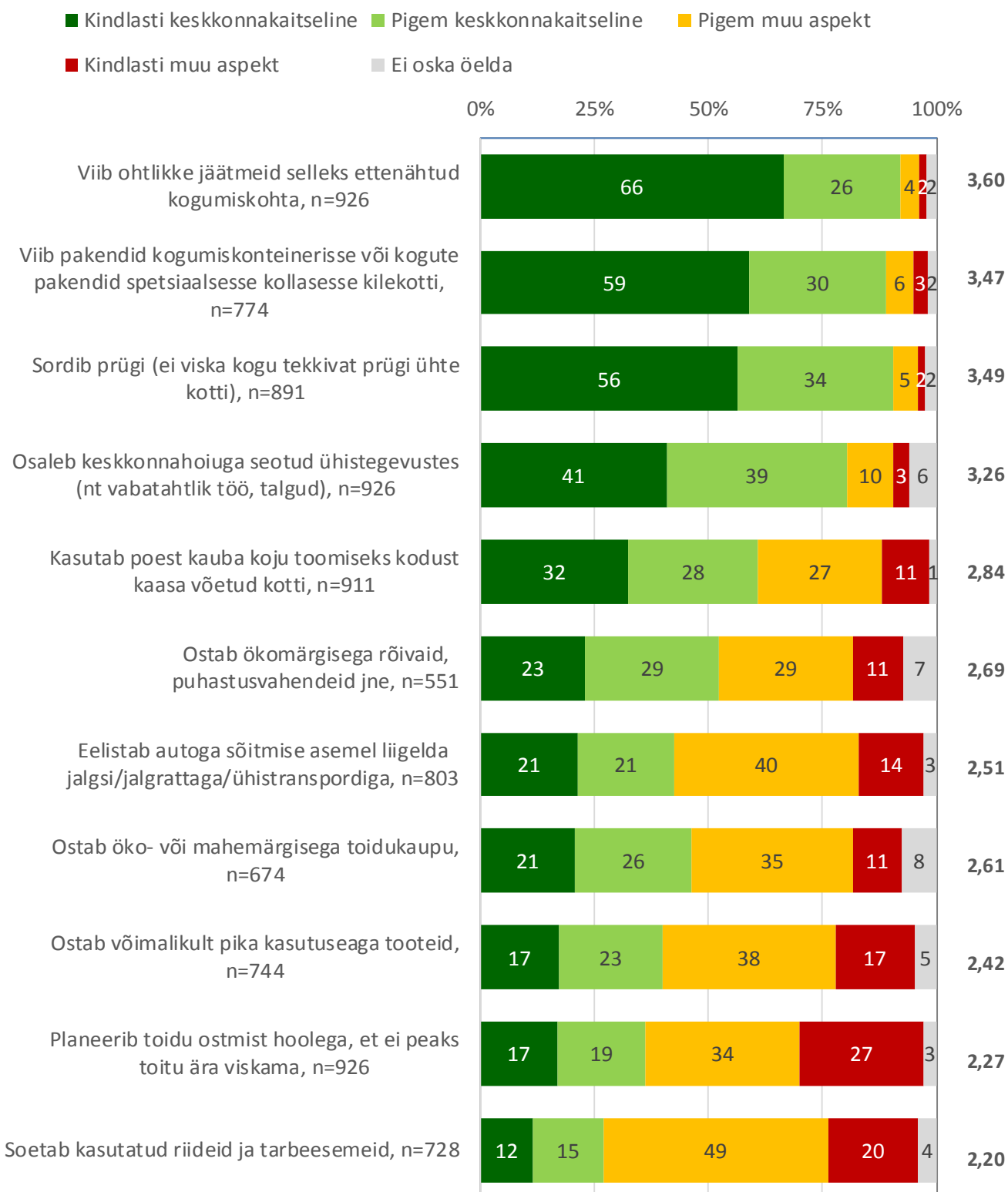
5.2. Mis on olulisem - kas keskkonnakaitseline või muu aspekt?

Neilt vastajatelt, kes väitsid end tegutsevat eelpool nimetud viisidel sageli või vähemalt mõnikord, küsiti iga tegevuse kohta, kas see on ajendatud keskkonnakaitselisest või muust, näiteks rahalisest huvist. Vastuseid koguti taas 4-pallisel skaalal.

Sarnaselt varasemale uuringule ilmnes ka seekord, et **eelkõige keskkonnakaitselistest motiividest juhindutakse enamasti vaid jäätmekäitlusega seotud tegevustes**. Teatud mõõndustega kehtib sama ka keskkonnaga seotud vabatahtliku töö, oma poekoti

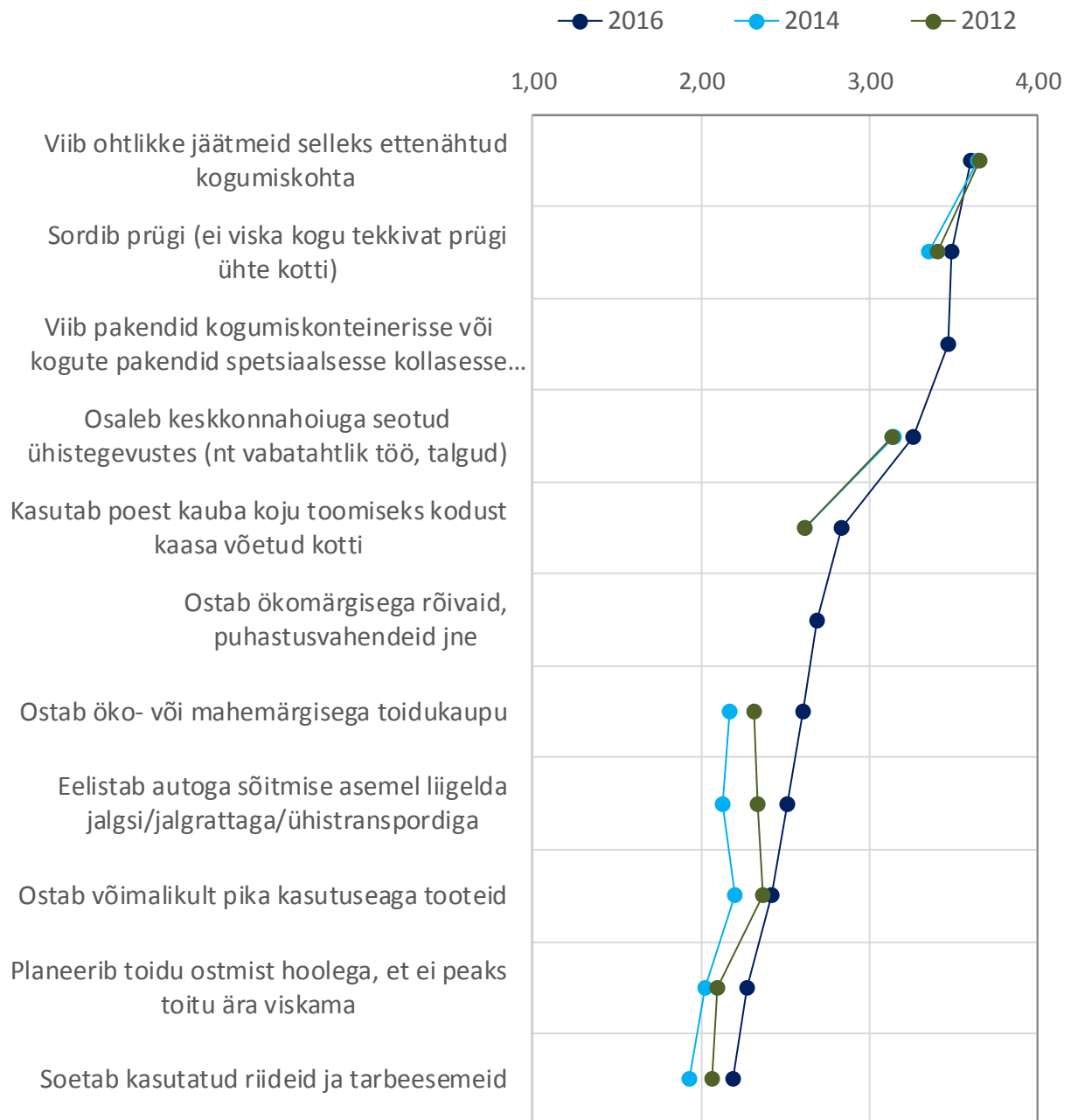
kaasavõtmise ning ökomärgisega rõivaste/puhastusvahendite ostmise puhul. Ülejäänud tegevuste puhul prevaleerivad muud huvid (Joonis 23).

Joonis 23. Oluline ajend käitumisel (% ja aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=kindlasti muu aspekt ja 4=kindlasti keskkonnakaitsealine aspekt, n=käitub antud viisil sageli või harva)

Kui 2014. aastal oli mitme tegevuse puhul täheldatav keskkonnakaitseliste motiivide nõrgenemine, siis käesoleva aasta uuringu andmetel **on keskkonnakaitselised motiivid taas enam mõju omandanud** (ning muutunud olulisemaks ka võrrelduna 2012. aastaga). Võrreldes eelmiste küsitlustega on toimunud positiivne nihe pea kõigi uurimisaluste valdkondade lõikes, v.a ohtlike jäätmete kogumispunkti viimine, mille osas on elanikkonna motiivid uuringuetappide võrdluses püsinud muutumatuna (Joonis 24).

Joonis 24. Oluline ajend käitumisel, ajaline võrdlus 2012-2016 (aritmeetilised keskmised skaalal 1-4, kus 1=kindlasti muu aspekt ning 4=kindlasti keskkonnakaitseline aspekt, n=käitub antud viisil sageli või harva)

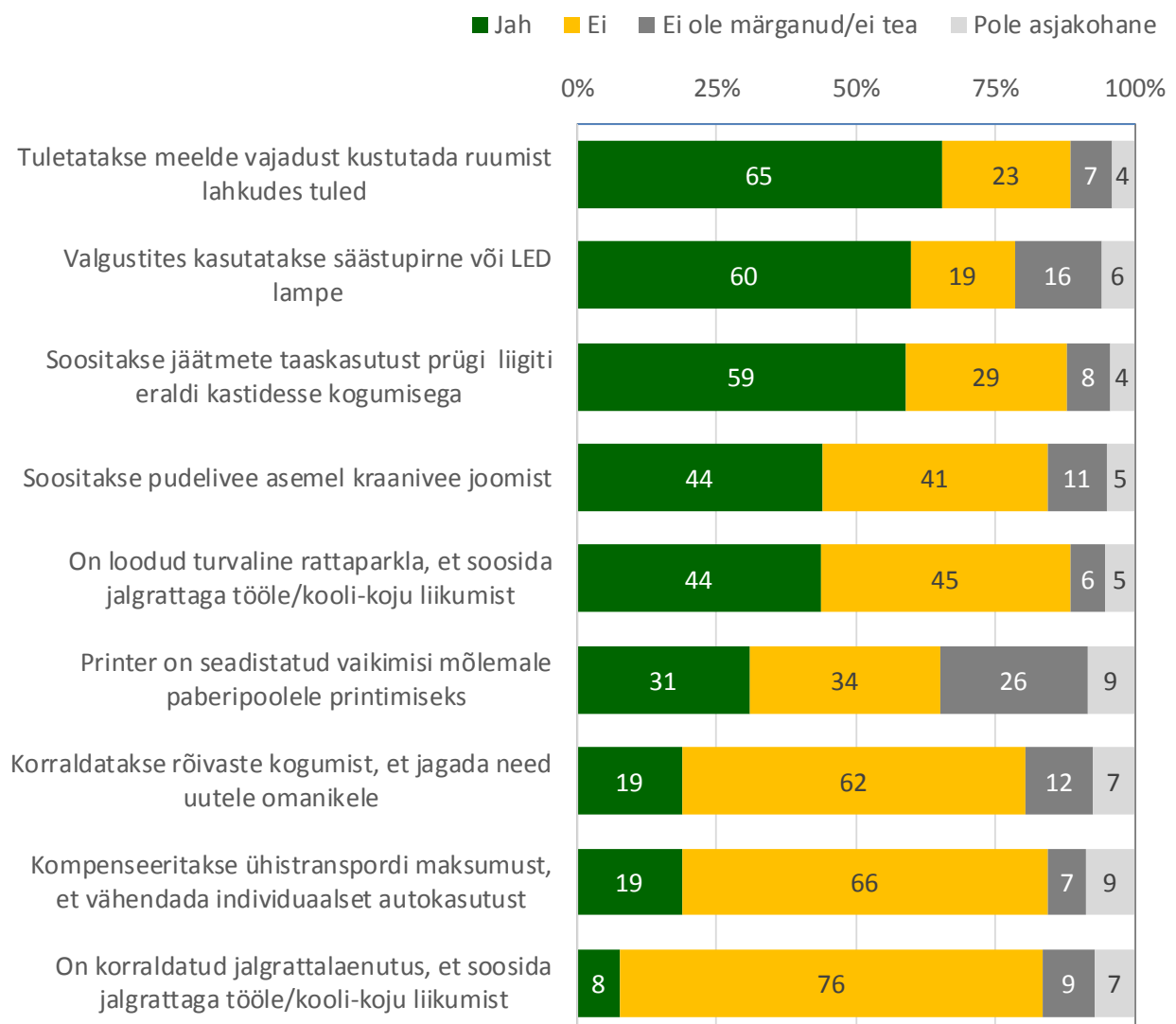

5.3. Keskkonnasäästlik käitumine ametiasutustes

Töötamise või õppimisega hõivatud vastajatele loetleti mõned keskkonnasäästlikud tegevused ja küsiti, kas nende töökohal või koolis neid rakendatakse.

Enamikus ametiasutustest **tuletatakse meelde vajadust kustutada lahkudes ruumides tuled** (mainis 65% vastajaist), **kasutatakse valgustites säästupirne või LED-lampe** (60%) või **soositakse jäätmete taaskasutust prügi liigiti eraldi kastidesse kogumisega** (59%). Veidi vähem kui pooltes asutustest soositakse pudelivee asemel kraanivee joomist (44%) või on loodud turvaline rattaparkla soosimaks rattaga tööle/kooli-koju liikumist (44%). Veidi vähem kui kolmandikus asutustes on printer vaikimisi seadistatud mõlemale paberipoolle printimiseks (31%, samas ei oska 26% vastajaist hinnangut anda). Vähem on asutusi, kus korraldatakse rõivaste kogumist, et jagada need uutele omanikele (19%), kompenseeritakse ühistranspordi maksumust, et vähendada individuaalset autokasutust (19%) või on korraldatud jalgrattalaenus, et soosida jalgrattaga tööle/kooli-koju liikumist (8%) (Joonis 25).

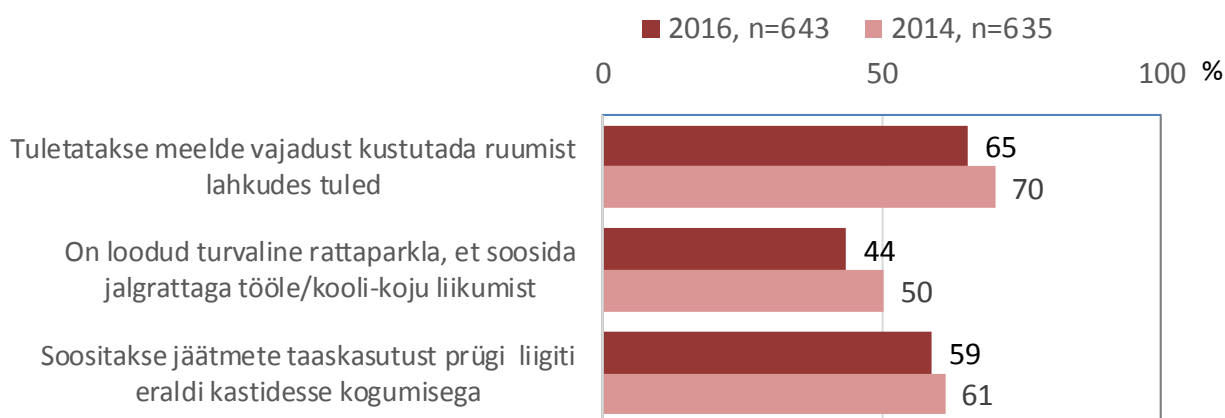
Joonis 25. Keskkonnasäästlikud hoiakud ja käitumine ametiasutustes (% , n=vastajad, kes kas töötavad või õpivad (643))

Prügi liigiti kogumine ning soosiv suhtumine kraanivee joomisesse on keskmisest vähem levinud Ida-Virumaal.

Ajalised võrdlusandmed on olemas kolme aspekti osas. Võrreldes 2014. aastaga on veidi vähenenud nende vastajate osatähtsus, kelle sõnul tuleatakse nende töökohas/koolis meelde vajadust kustutada ruumist lahkudes tuled või kus on olemas turvaline rattaparkla. Prügi liigiti kogumise osas pole kahe uuringuetapi võrdluses olulisi muutusi toimunud (Joonis 26).

Joonis 26. Keskkonnasäästlikud hoiakud ja käitumine ametiasutustes, ajaline võrdlus 2014-2016 (% , n=vastajad, kes kas töötavad või õpivad)

5.4. Hinnang enda ja teiste käitumise keskkonnateadlikkusele

Kõigil uuringuaastail on vastajail palutud hinnata nii enda kui ülejäänud elanikkonna käitumist keskkonnateadlikkuse seisukohalt.

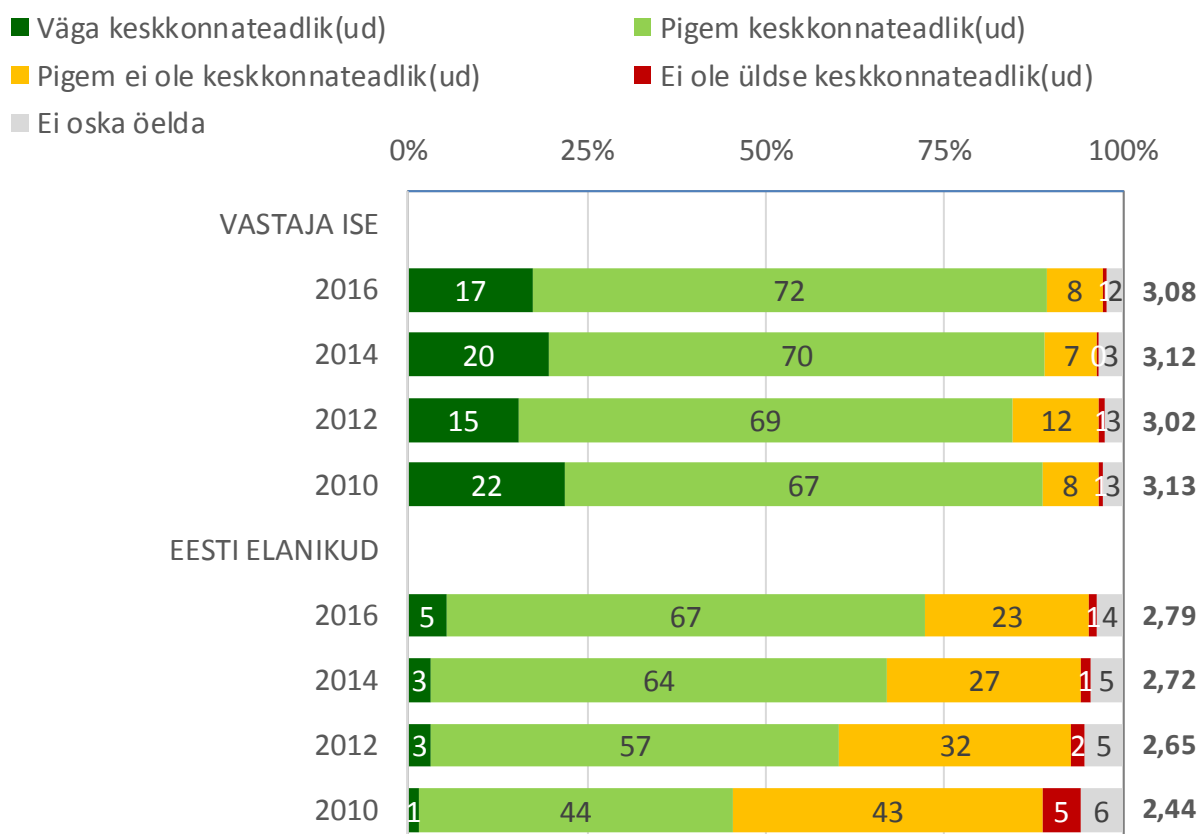
Iseenda käitumist hinnati keskkonnateadlikkuse seisukohast üldjuhul kõrgemalt kui ülejäänud elanike käitumist. **Iseenda käitumist hindas keskkonnateadlikuks 89% elanikest**, sealjuures väga keskkonnateadlikuks pidas end 17%. **Ülejäänud elanikkonna käitumist pidas keskkonnateadlikuks 72%**, sealjuures väga keskkonnateadlikuks 5% (Joonis 27).

Enda käitumist hindasid keskmisest harvemini keskkonnateadlikuks alla 30-aastased, muukeelsed inimesed ning Ida-Virumaa elanikud. Ülejäänud elanike käitumist hindasid keskmisest harvemini keskkonnateadlikuks Ida-Virumaa elanikud (sama ka 2014. aastal) ning suuremate linnade (v.a Tallinn) elanikud. Inimesed, kes pidasid enda käitumist mitte-keskkonnateadlikuks, hindasid ka ülejäänud elanikkonna käitumist keskmisest sagedamini mitte-keskkonnateadlikuks.

Ajalises võrdluses pole inimeste hinnangutes iseenda käitumise keskkonnateadlikkusele selgesuunalisi muutusi toimunud, kuid **hinnangud ülejäänud elanikkonna käitumise keskkonnateadlikkusele on aasta-aastalt paranenud** – kui veel 2014. aastal pidas 67%

küsitluses osalenutest Eesti elanike käitumist keskkonnateadlikuks, siis 2016. aastal on vastav näitaja kasvanud 72 protsendini. 2012. aastal hindas Eesti elanikke keskkonnateadlikuks 60% ning 2010. aastal 45% küsitluses osalenutest.

Joonis 27. Hinnangud enda ja teiste Eesti elanike käitumise keskkonnateadlikkusele, ajaline võrdlus 2010-2016 (% ja aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=ei ole üldse keskkonnateadlik ja 4=väga keskkonnateadlik, n=kõik vastajad)

6. Keskkonna-alane informeeritus

Keskkonna-alase informeerituse teemaplokis uuriti, millistel keskkonnateemalistel ettevõtmistel on viimase 12 kuu jooksul osaletud, kuivõrd suur on elanike huvi keskkonna-alase teabe vastu ning kuidas hinnatakse teabe kättesaadavust.

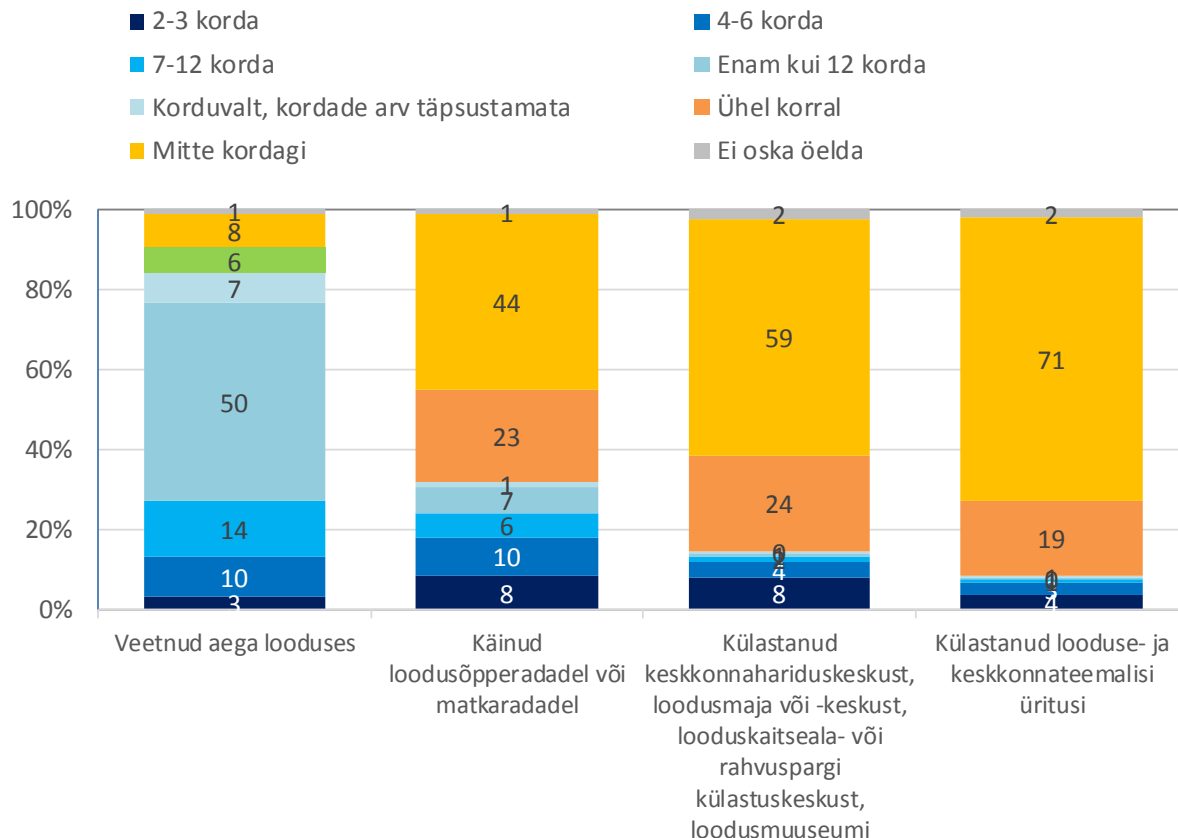
6.1. Keskkonnateemalised ettevõtmised viimase 12 kuu jooksul

Teema alustuseks küsiti vastajailt, kas ja kui sageli on nad viimase 12 kuu jooksul kokku puutunud loodusteemalist ettevõtmistega. Neil, kes ütlesid, et on mõnd keskkonnateemalist ettevõtmist viimase 12 kuu jooksul korduvalt harrastanud, paluti täpsustada ka kordade arv.

Ootuspäraselt on kõige levinum looduses lihtsalt ajaveetmine ning loodusõpperadade/matkaradade külastamine, harvem on aga keskkonnahariduskeskuste/loodusmuuseumide või looduse- ja keskkonnateemalistel üritustel külastamine. Viimase 12 kuu jooksul on **looduses aega veetnud 90% elanikest**, sealjuures 84% korduvalt. **Veidi enam kui pooled elanikest (55%) on viimase aasta jooksul käinud loodusõpperadadel või matkaradadel**, sealjuures 32% korduvalt. **Keskkonnahariduskeskusi, loodusmaju või -keskusi, looduskaitseala- või rahvuspargi külastuskeskust või loodusmuuseumi on 12 kuu jooksul külastanud 39% elanikest**, sealjuures korduvalt 15%.

Looduse- ja keskkonnateemaliste ürituste külastamine on eeltoodud tegevustega võrreldes mõnevõrra vähem levinud – 12 kuu jooksul on selliseid üritusi, nt **loenguid, teabepäevi, töötubasid, teemaõhtuid, messe, festivale või rattamatkasid külastanud 27% elanikest**, sealjuures 8% korduvalt (Joonis 28).

Joonis 28. Keskkonnahariduslikud ettevõtmised viimase 12 kuu jooksul, kordade arv (% , n=kõik vastajad)

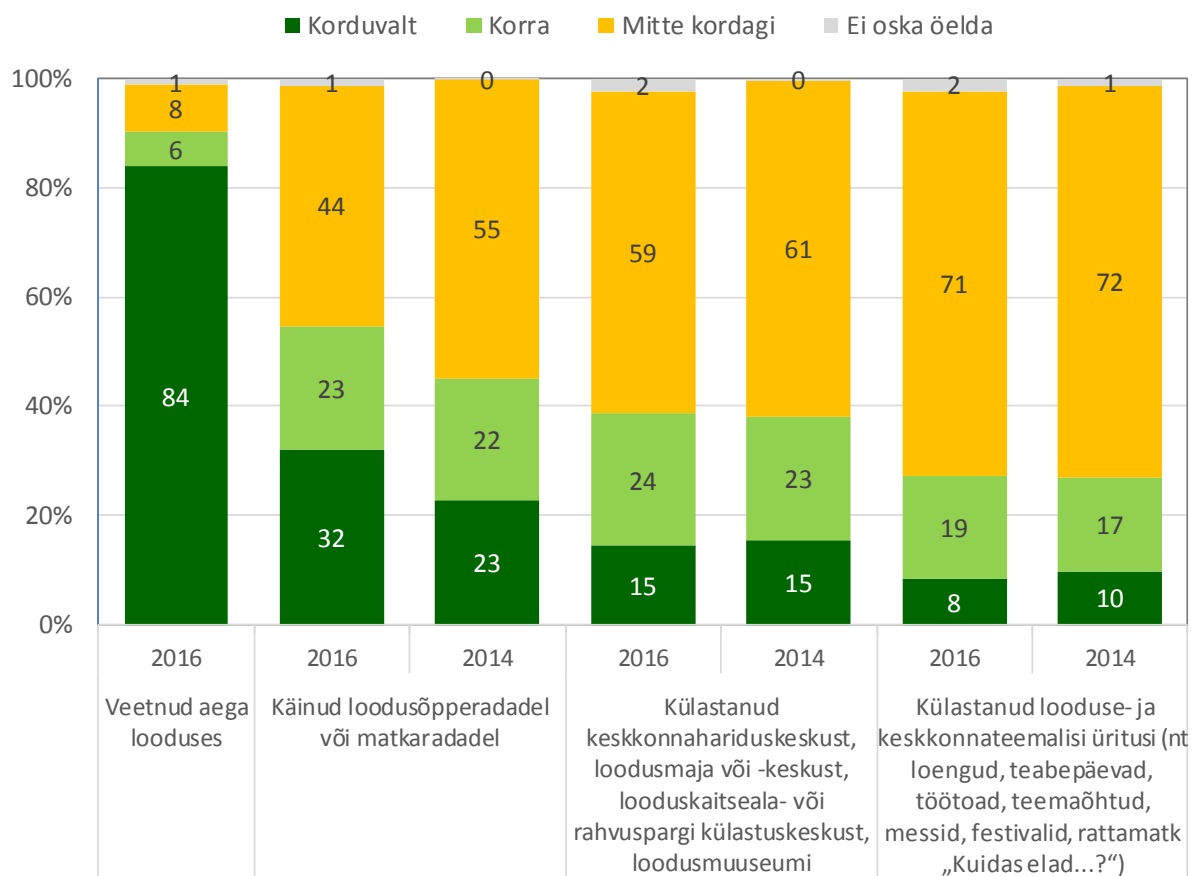
Keskkonnateemalistest ettevõtmistest osavõtjaid on keskmisest enam nooremates vanuserühmades, eestikeelsete elanike seas ning kõrgema sissetuleku/sotsiaalsed staatuses rühmades. Inimeste seas, kes hindavad end mitte-keskkonnateadlikeks, on ka keskkonnateemalistest ettevõtmistest osavõtjaid keskmisest vähem.

Ootuspäraselt on looduses ajaveetmine võrreldes linnaelanikega enam levinud maaliste asulate elanike seas. Jättes vaatluse alt kõrvale lihtsalt looduses vaba aja veetmise, on

keskkonnateemalistest ettevõtmistest osavõtjaid keskmisest enam kõrgharidusega inimeste seas ja Põhja-Eestis. Regioonide võrdluses on keskkonnahariduskeskuste, loodasmajade või -keskuste, looduskaitseala- või rahvusparki külastuskeskuste või loodusmuuseumide külastajaid keskmisest vähem Ida-Virumaal.

Võrreldes eelmise küsitlusega on mõnevõrra kasvanud nende inimeste osatähtsus, kes on käinud loodusõpperadadel või matkaradadel, ning seda korduv-külastajate arvelt: kui 2014. aastal oli loodusõpperadu või matkaradu 12 kuu jooksul külastanud 23% elanikest, siis tänavu 32% (Joonis 29).

Joonis 29. Keskkonnahariduslikud ettevõtmised viimase 12 kuu jooksul, ajaline võrdlus 2014-2016 (% , n=kõik vastajad)

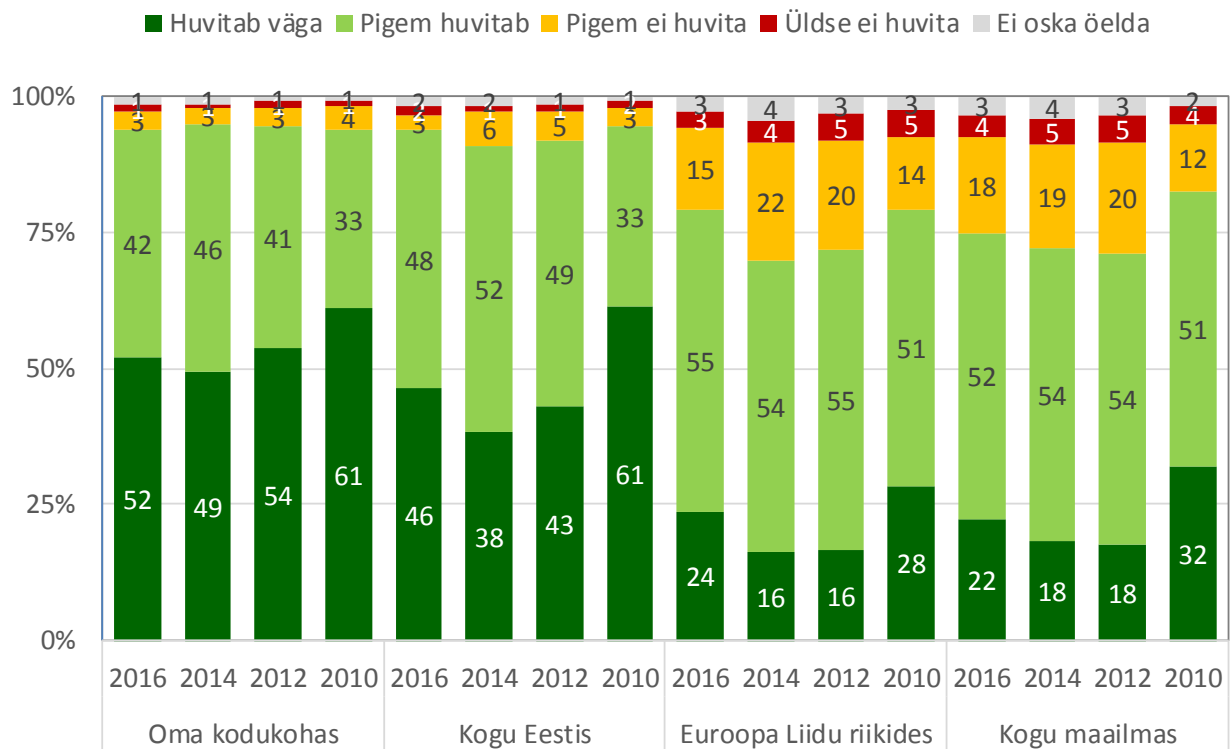

6.2 Huvi keskkonna-alase teabe vastu

Nagu varemgi, tuntakse keskkonnaseisundi-alase teabe vastu huvi eeskätt seoses oma kodukohaga, veidi vähem seoses kogu Eestiga. **Oma kodukoha keskkonnaseisundit puudutavast infost huvitus 94% elanikest**, sealjuures väga suurt huvi tundis antud teema suhtes 52% elanikest. **Kogu Eesti keskkonnaseisundit puudutava info vastu tundis huvi 94% elanikest**, sealjuures väga suurt huvi 46% (Joonis 30).

Teisi Euroopa Liidu riike puudutavast keskkonnainfost huvitus 79% elanikest, kogu maailma puudutavast keskkonnainfost 75%.

Joonis 30. Huvi keskkonnaseisundi-alase informatsiooni vastu, ajaline võrdlus 2010-2016 (% , n=kõik vastajad)

Võrreldes meestega tunnevad keskkonnaseisundi-alase teabe vastu veidi rohkem huvi naised. Huvi teiste EL riikide keskkonnaseisundi kohta on keskmisest kõrgem 30-39-aastaste seas.

Kui haridusrühmade võrdluses oli huvi oma kodukoha keskkonnaseisundi kohta enam-vähem samal tasemel, siis kogu Eesti, EL riikide ning kogu maailma keskkonnaseisundi suhtes tunnevad rohkem huvi kõrgharidusega inimesed. Keskmisest vähem huvitavad EL riikide ning kogu maailma keskkonnaseisundist muukeelsed inimesed ning Ida-Virumaa elanikud. Ootuspäraselt on huvi keskkonna-alase teabe saamise vastu seotud ka inimese antud hinnangutega oma käitumise keskkonnateadlikkusele – end keskkonnateadlikuks pidavad inimesed on keskkonna-alase teabe saamisest ka enam huvitatud.

Elanike huvi keskkonnaseisundit puudutava teabe vastu oli kõrgeimal tasemel vaatlusaluse perioodi alguses, ehk 2010. aastal, ning sellele järgnevalt vähenes veidi (aastatel 2012 ja 2014) Käesoleva küsitluse andmetel on huvi keskkonnaseisundit puudutava teabe suhtes siiski taas suurenenud.

6.3 Keskkonnaalase info kättesaadavus kogu Eesti kohta

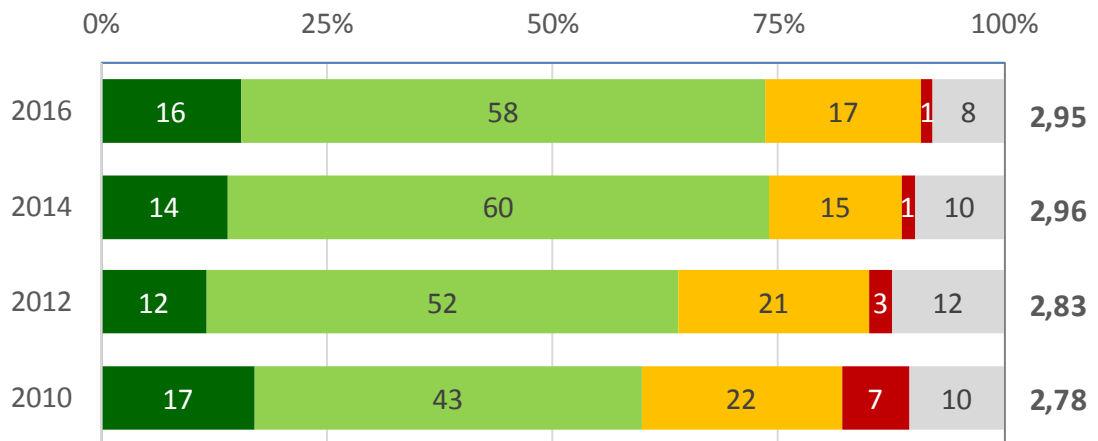
Lisaks paluti vastajail hinnata, kas nende arvates on keskkonna-alane info kogu Eesti kohta hästi kättesaadav.

Üldjuhul hinnati info kättesaadavust heaks – täiesti kättesaadavaks peab keskkonna-alast teavet 16% ning pigem kättesaadavaks 58% elanikest (kokku 74%, mis on võrdne

tulemus 2014. aastaga). Kui võrreldes 2014. aastaga pole hinnangute struktuur oluliselt muutunud, siis võrrelduna varasemate uuringuetappidega on toimunud märgatav nihe positiivsemate hinnangute suunas ([Joonis 31](#)).

Joonis 31. Hinnangud kogu Eesti kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele, ajaline võrdlus 2010-2016 (% ja aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=üldse mitte kättesaadav ja 4=täiesti kättesaadav, n=kõik vastajad)

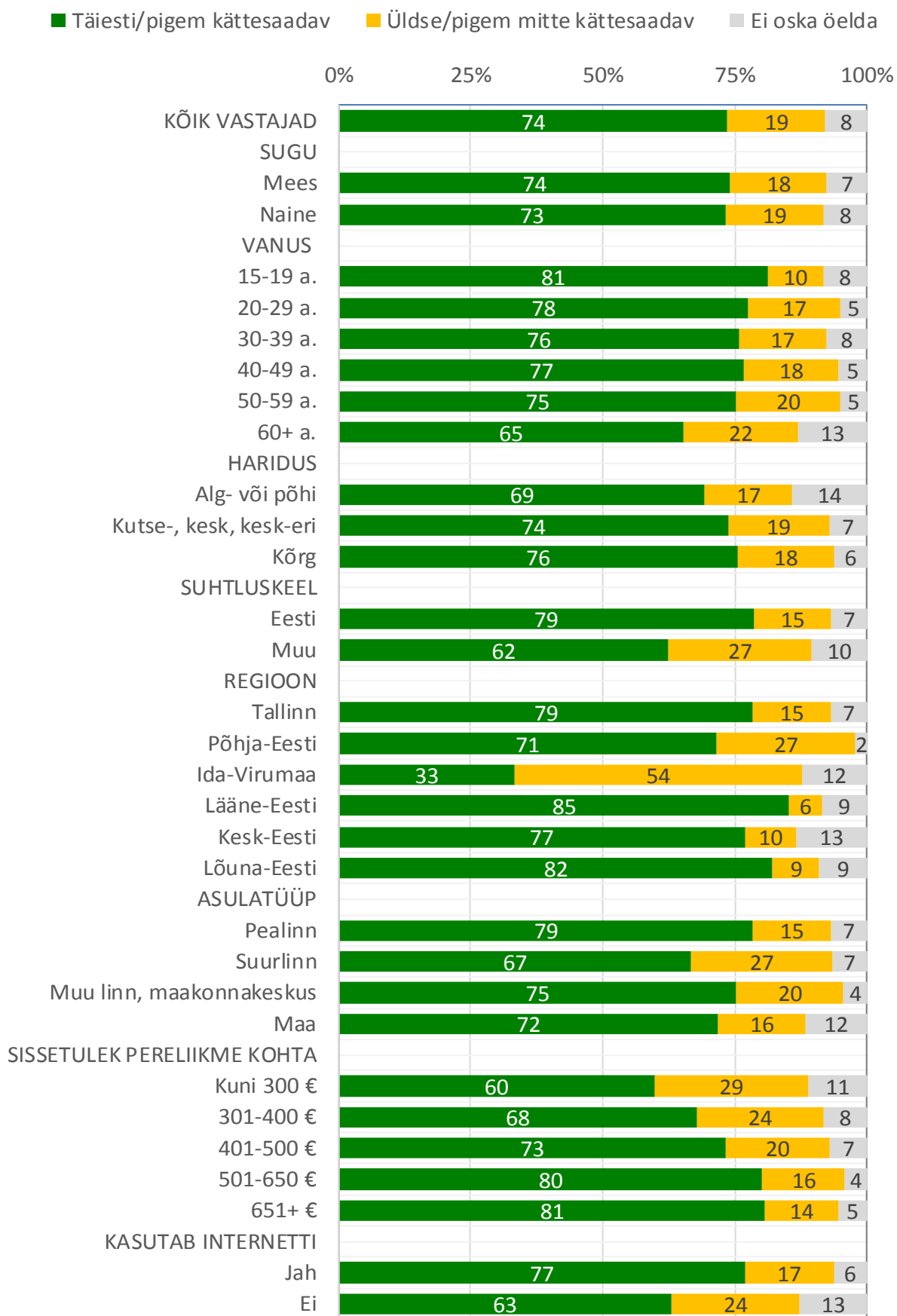
■ Täiesti kättesaadav (4) ■ Pigem kättesaadav ■ Pigem mitte kättesaadav
 ■ Üldse mitte kättesaadav (1) ■ Ei oska öelda

Hinnangud info kättesaadavusele olid keskmisest madalamad muukeelsete elanike seas, Põhja-Eestis ja Ida-Virumaal, suuremates linnades (v.a Tallinn), madalaima sissetulekuga rühmas ning internetti mitte-kasutavate inimeste seas ([Joonis 32](#)).

Keskmisest kõrgemalt hindasid info kättesaadavust eestikeelsed elanikud, Tallinna, Lääne- ja Lõuna-Eesti elanikud, kõrgema sissetulekuga inimesed ning internetikasutajad.

Joonis 32. Hinnangud kogu Eesti kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele, taustrühmade võrdlus (% , n=kõik vastajad)

6.4 Keskkonnaalase info kättesaadavus kodukoha kohta

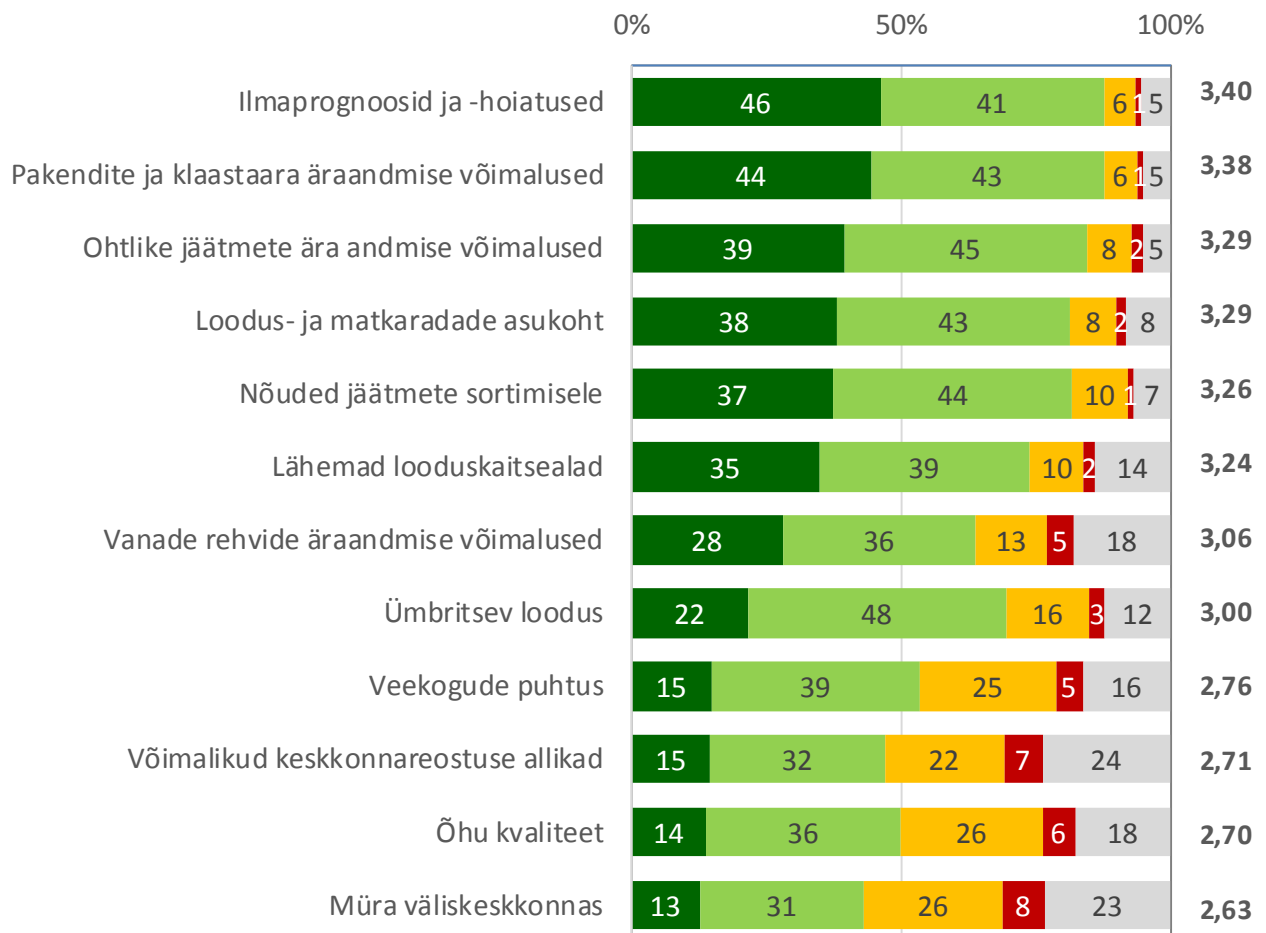
Kodukoha puhul kaardistati hinnanguid erinevate valdkondade info kättesaadavusele täpsemalt.

Kõige paremaks hinnati info kättesaadavust **ilmaproгноoside ja -hoiatuste, ohtlike jäätmete või pakendite äraandmise, jäätmete sortimise nõuete ning loodusradade/matkaradade/looduskaitsealade paiknemise** kohta kodukohas. Enam kui pooled küsitletutest peavad infot kättesaadavaks ka vanade rehvide äraandmise võimaluste ning ümbritseva looduse osas (Joonis 33).

Keerulisem on saada teavet veekogude puhtuse, võimalike keskkonnareostuse allikate, õhu kvaliteedi ning müra osas – teavet antud teemadest pidas kättesaadavaks (erinevate valdkondade lõikes eraldivõetuna) 43-53% vastajaist, samas kui 29-33% hindas sellekohast infot mitte-kättesaadavaks.

Joonis 33. Hinnangud kodukoha kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele (% ja aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=ei ole üldse kättesaadav ja 4=täiesti kättesaadav, n=kõik vastajad)

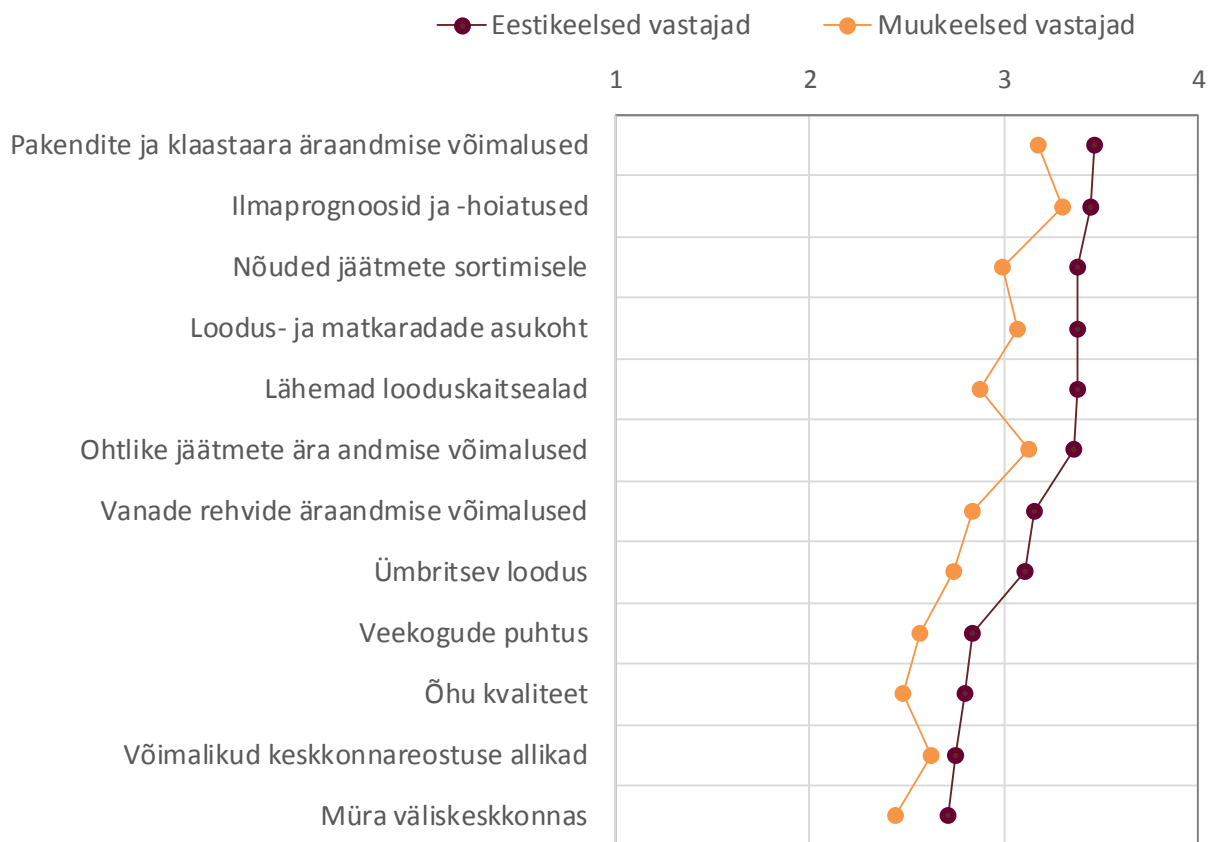
- Täiesti kättesaadav (4) ■ Pigem kättesaadav ■ Pigem ei ole kättesaadav
- Ei ole üldse kättesaadav (1) ■ Ei oska öelda

Võrreldes ülejäänud vanuserühmadega olid hinnangud info kättesaadavusele veekogude puhtuse ja õhu kvaliteedi osas kõrgemad vanuserühmas 15-19. Positiivsemalt hindasid info kättesaadavust erinevate teemade osas internetikasutajad.

Tugevalt mõjutas hinnanguid ka vastaja suhtluskeel, sealjuures muukeelsed elanikud hindasid teabe kättesaadavust kõigi uuritavate valdkondade suhtes madalamalt kui eestikeelsed elanikud. Kõige enam erinesid eesti- ning muukeelsete elanike arvamused lähemaid looduskaitsealasid, jäätmete sortimise nõudeid ning ümbritsevat loodust puudutava info kättesaadavusele (Joonis 34).

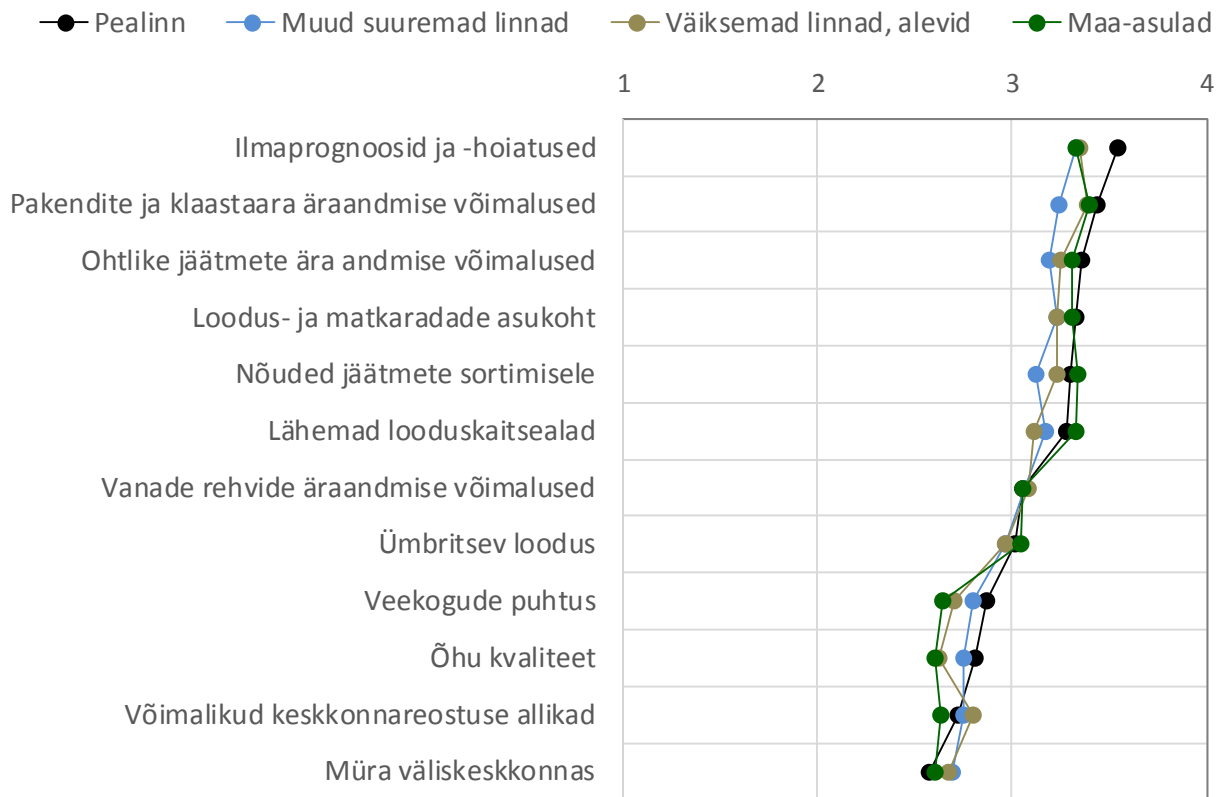
Joonis 34. Hinnangud kodukoha kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele, võrdlus vastaja suhtluskeele lõikes (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=täiesti kättesaadav ning 1=ei ole üldse kättesaadav, n=kõik vastajad)

Skaala 1-4, kus 1 = ei ole üldse kättesaadav ning 4 = täiesti kättesaadav

Mõningal määral mõjutab hinnanguid ka vastaja elukoha asulatüüp. Hinnangud teabe kättesaadavusele veekogude puhtuse ning õhu kvaliteedi osas on veidi kõrgemad suurema asustustihedusega asulatüüpides. Jäätmete sortimise nõudeid ning pakendite/klaastaara äraandmise võimalusi puudutava teabe kättesaadavust hinnati veidi madalamalt suuremates linnades (v.a Tallinnas). Tallinnas oldi keskmisest enam rahul ilmaprognooside/hoiatuste kättesaadavusega (Joonis 35).

Joonis 35. Hinnangud kodukoha kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele, võrdlus vastaja elukoha (asulatüüp) lõikes (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=täiesti kättesaadav ning 1=ei ole üldse kättesaadav, n=kõik vastajad)

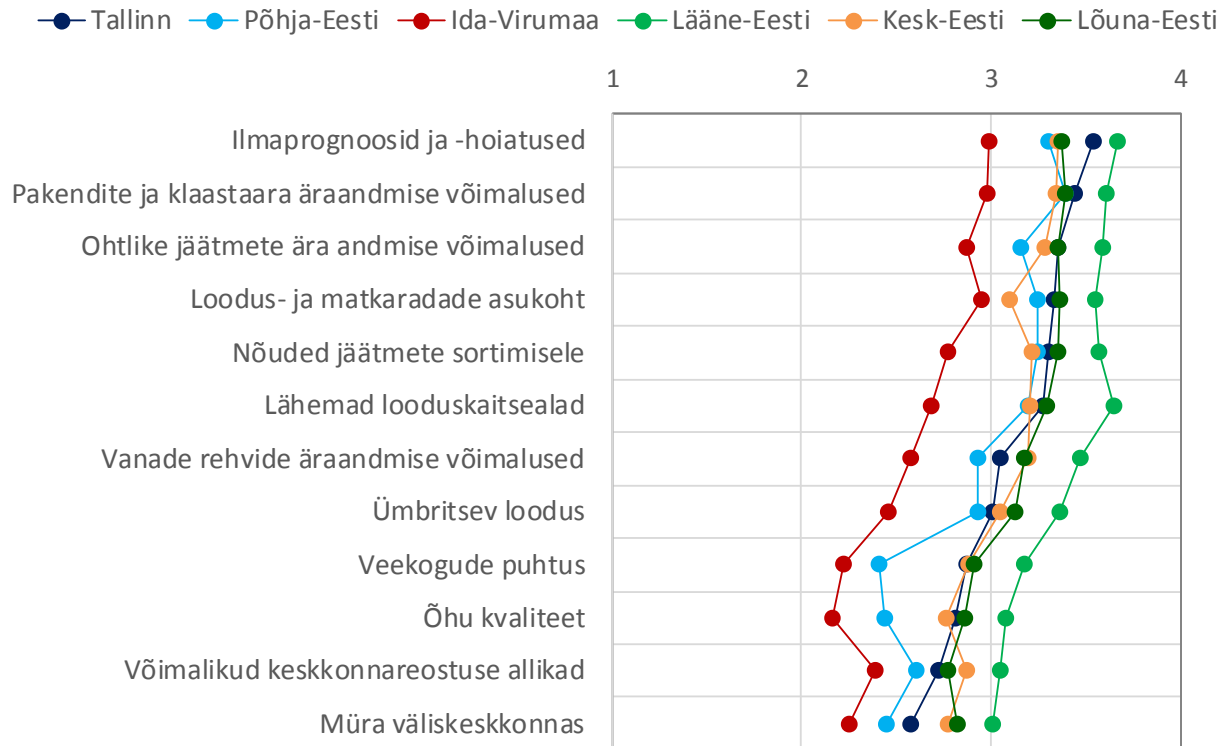

Skaala 1-4, kus 1 = ei ole üldse kättesaadav ning 4 = täiesti kättesaadav

Tulemuste võrdlus selle alusel, millises regioonis vastaja elab, näitavad märksa suuremaid erinevusi kui asulatüüpide lõikes tehtud võrdlus. **Ida-Virumaa elanikud hindavad info kättesaadavust kõigi valdkondade lõikes ülejäänud regioonidega võrreldes madalamalt** (vt ka suhtluskeele võrdluses ilmnenud erinevused). Mitmete valdkondade, nt veekogude puhtuse ning õhu kvaliteedi puhul andsid teabe kättesaadavusele keskmiselt madalamaid hinnanguid ka Põhja-Eesti elanikud. Keskmisest positiivsemate hinnangute poolest kõigile uurimisalustele valdkondadele eristub Lääne-Eesti ([Joonis 36](#)).

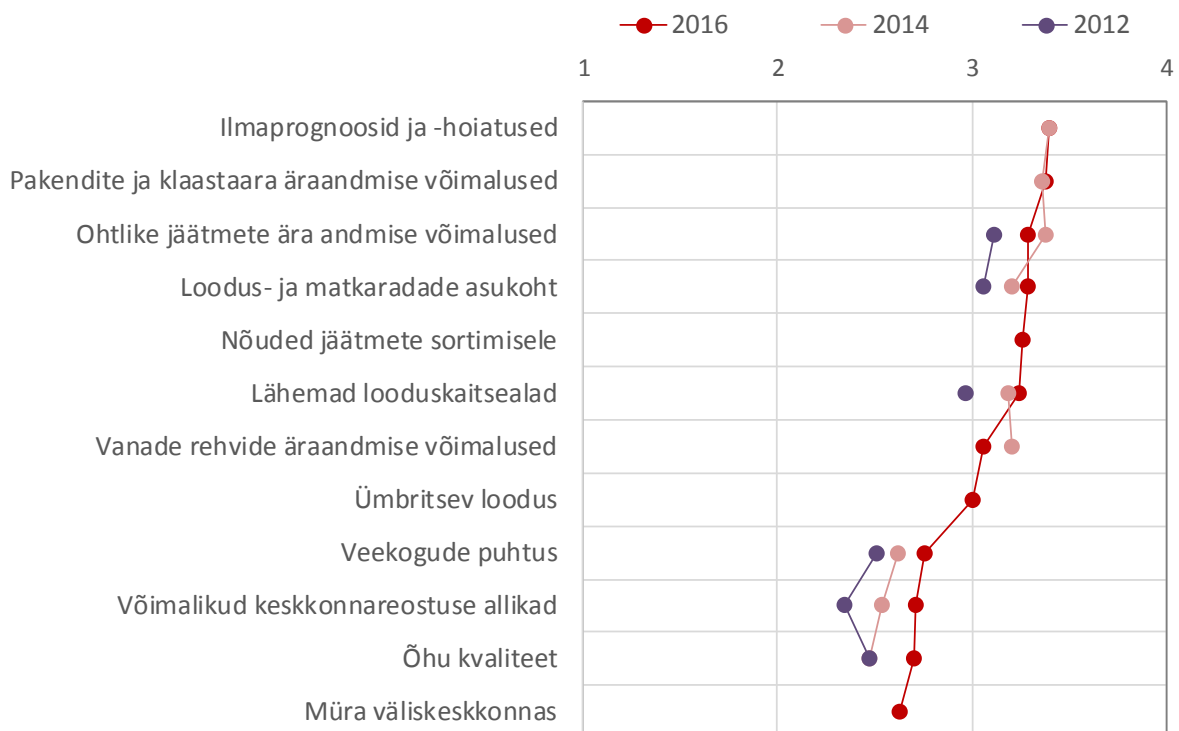
Võrreldes varasemate aastatega on paranenud hinnangud õhu ja veekogude puhtust ning võimalike keskkonnareostuse allikaid puudutava teabe kättesaadavusele, veidi langenud aga hinnangud vanade rehvide äraandmise võimalusi puudutava info kättesaadavusele ([Joonis 37](#)).

Joonis 36. Hinnangud kodukoha kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele, võrdlus vastaja elukoha (regioon) lõikes (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=täiesti kättesaadav ning 1=ei ole üldse kättesaadav, n=kõik vastajad)

Skaala 1-4, kus 1 = ei ole üldse kättesaadav ning 4 = täiesti kättesaadav

Joonis 37. Hinnangud kodukoha kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele, ajaline võrdlus 2012-2016 (aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 4=täiesti kättesaadav ning 1=ei ole üldse kättesaadav, n=kõik vastajad)

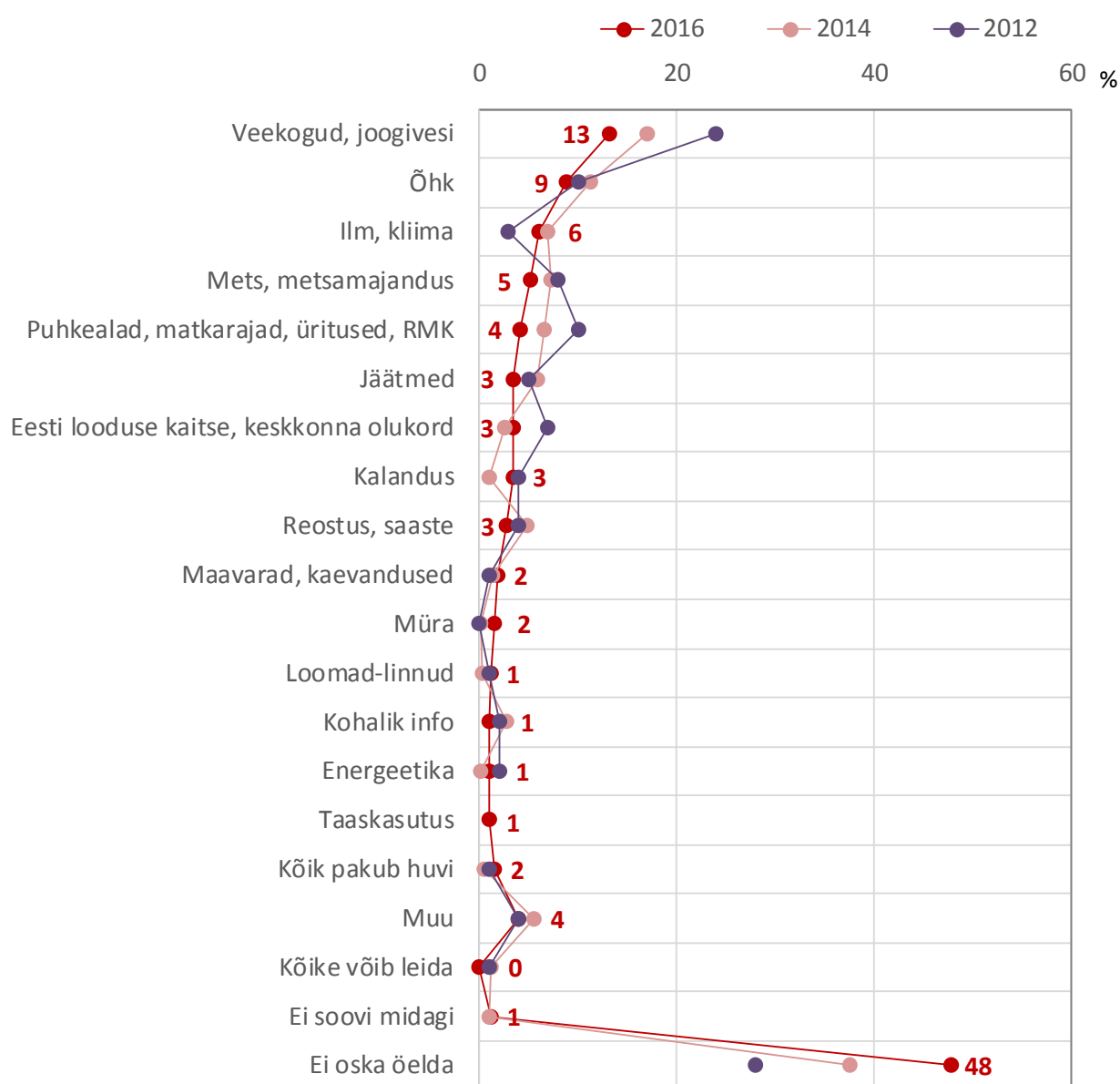

6.5 Millise keskkonna-alase info vastu tuntakse kõige enam huvi?

Küsimus selle kohta, milline teema vastajale kõige enam huvi pakub (mille kohta soovitakse kõige enam informatsiooni saada) esitati sarnaselt varasemale avatud küsimusena (ilma vastusevariantideta). Võrreldavuse huvides on vastuste süstematiseerimisel kasutatud sama struktuuri, nagu 2014. ja 2012.aastal.

Kõige sagedamini nimetati huvipakkuvate teemadena **veekogude ja joogivee puhtust** (13%), **õhu puhtust** (9%), **ilma ja kliimaküsimusi** (6%) ning **metsade ja nende majandamisega seonduvat** (5%) (Joonis 38).

Joonis 38. Kõige huvipakkuvam keskkonnavaldkonnaga seotud info, ajaline võrdlus 2012-2016 (% , n=kõik vastajad)

Rubriiki „muu“ jäid:

Avariid ohtlikud keskkonnale, teolud
Eesti läheduses olev katastroof
Huvitavad asjad mis aitavad elukeskkonda paremaks muuta
Kas Eesti säilib elamiskõlblikuna
Keskkonnanäitajate statistika
Keskkonnaametite omavaheline tööjaotus
Küsimused, mis seotud põllumajandusega
Looduskeskkonna puhastamine
ahervaremetest.
Looduskooslused
Loodustooted
Loodusvarade kasutus
Magnetpäevad
Mida tehakse autodega. Kas jalakäijat hakatakse ka kunagi tähele panema?
Millal ujula ja raamatukogu Laki tänavale ehitatakse?

Nõmme keskkond
Ohud ja keskkonna säästmine
Otsuste kohta, mida võetakse vastu keskkonnaministeeriumis ja teavitada inimesi oma plaanidest.
Pinnas
Põllumajandus (x2)
Roheline mõtlemine
Sademetete keemiline koostis
Säästva loodusvarade kasutus
Tehnika ei jõua teadusele järele
Toidu kvaliteedi kohta käiv informatsioon
Tulevik
Veganism
Опасные случаи на производстве
Радиация
Русском языке мало

Võrreldes meestega tõid naised huvipakkuvate teemade seas sagedamini esile vee ja õhu puhtust, mehed aga kalanduse valdkonda. Õhu puhtust mainisid huvipakkuvate teemade seas keskmisest sagedamini ka muukeelsed vastajad.

Võrreldes ülejäänud regioonidega toodi Ida-Virumaal sagedamini huvipakkuvate teemade seas esile vee ja õhu puhtust, Lääne-Eestis aga ilma/kliimat ning puhkealasad/matkaradu/üritusi/RMK-d.

Võrreldes eelnevate uuringutega toodi veekogude/joogivee puhtust huvipakkuvate teemade seas esile mõnevõrra harvemini. Võrrelduna 2012. aastaga nimetati tänavu harvemini ka puhkealasad/matkaradu/üritusi/RMK-d ning Eesti looduse kaitset/keskkonna olukorda.

Ligi pooled (48%) vastajaist ei osanud spontaanselt nimetada ühtegi neile huvipakkuvat keskkonna-teemat. Aasta-aastalt on antud küsimusele vastamata jätnud vastajate osatähtsus suurenenud – 2014. aastal moodustasid nad koguvalimist 37%, 2012. aastal aga 28%. Tänavu oli inimesi, kes ühtegi kindlat valdkonda esile tuua ei osanud, keskmisest enam meesterahvaste, 15-19-aastaste, muukeelsete elanike ning Kesk-Eesti elanike seas.

7. Infoallikad

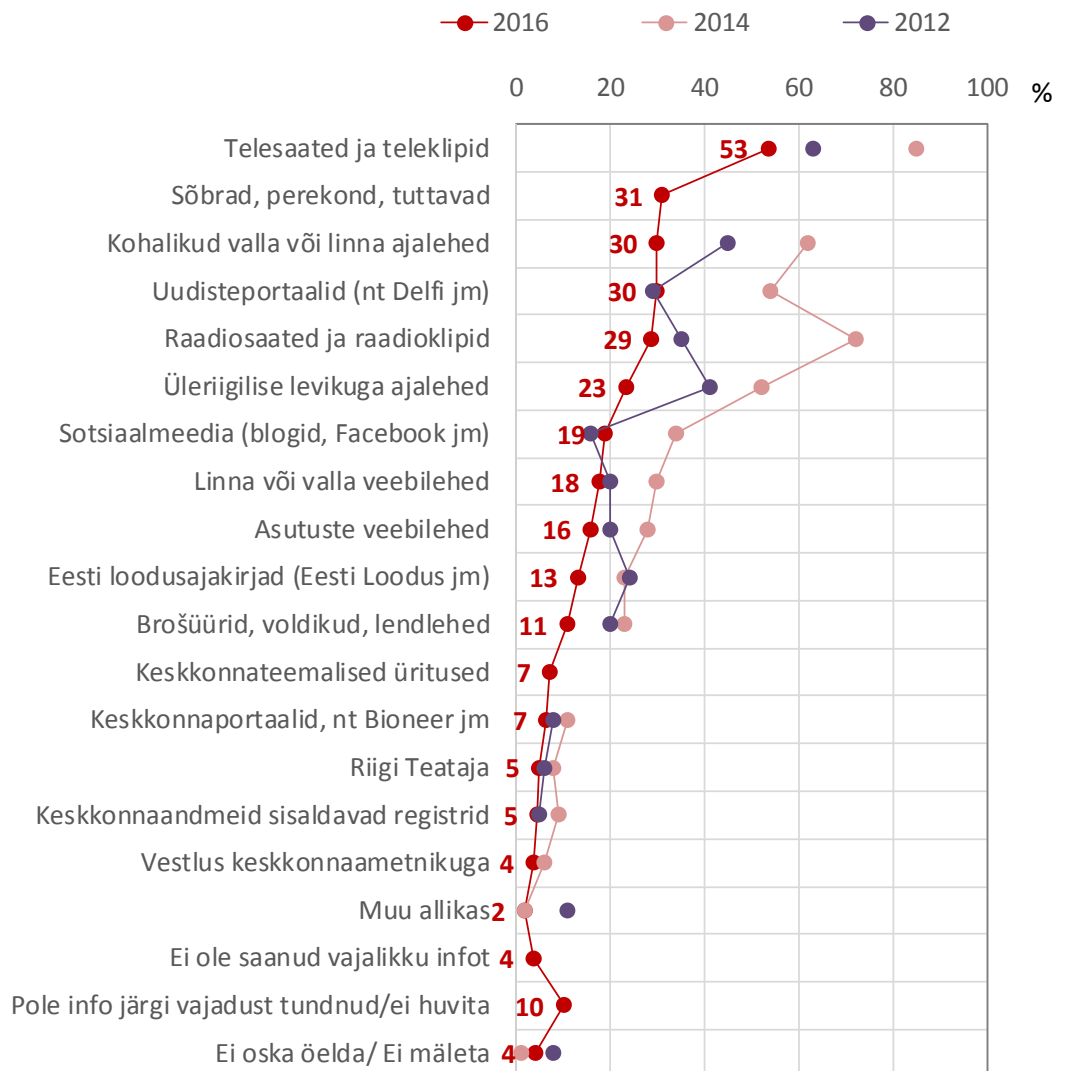
Infoallikate puhul kaardistati, millistest kanalitest on elanikud saanud endale vajalikku keskkonna-alast informatsiooni (viimase 12 kuu jooksul), millistel eesmärkidel on seda teavet kasutatud ning kas teabe saamisel on esinenud takistusi. Täpsemalt küsiti erinevate keskkonna-teemaliste veebilehtede, RMK teabekanalite ja Geoportaali kasutamise kohta; samuti kaardistati, millistest kanalitest saavad elanikud ilmainfot.

7.1. Keskkonna-alase teabe saamise allikad

Vastajatele loetleti rida meedialiike ning paluti meenutada, kas nad on neist aasta jooksul leidnud endale vajalikku keskkonnainfot.

Kõige sagedamini nimetati keskkonna-info alase teabeallikana **telesaateid ja -klippe** (53%). Ülejäänud teabekanalite puhul jäi neid maininud vastajate osatähtsus alla kolmandiku. Veidi alla kolmandiku küsitletutest on vajalikku teavet saanud sõpradelt/perekonnalt/tuttavatelt (31%), kohalikest valla/linna ajalehtedest (30%), uudisteportaalidest (30%) või raadiosaadetest ja -klippidest (29%) (Joonis 39).

Joonis 39. Allikad, millest vastajad on viimase 12 kuu jooksul saanud neile vajalikku (aastal 2014: neid huvitavat) keskkonna-alast informatsiooni, ajaline võrdlus 2012-2016 (% , n=kõik vastajad)

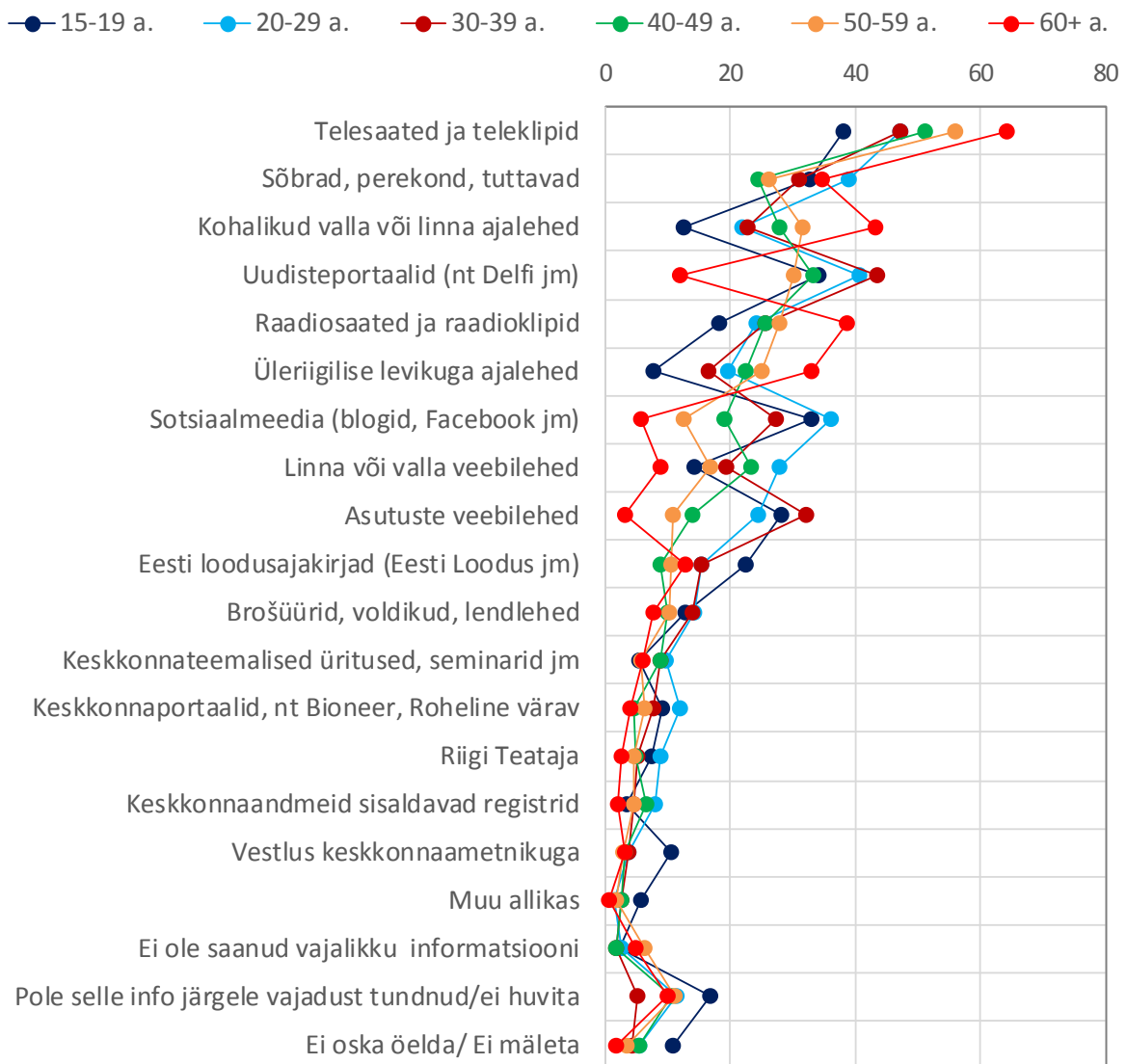

Eelmises küsitluses (2014) oli küsimus sõnastatud veidi erinevalt – vastajailt ei küsitud mitte selle kohta, millistest allikatest on saadud neile vajalikku keskkonna-alast teavet, vaid selle kohta, kust on saadud neid huvitavat keskkonna-alast teavet. Küsimuse sõnastuse muutmine mõjutas märgatavalt ka küsitlustulemusi – etappide võrdluses on sarnased pigem 2012 ja

2016 aasta tulemused (mil ka küsimuse sõnastus oli sarnane), kuid 2014 tulemused eristuvad rohkem. Ajaline võrdlus 2012. aastaga näitas, et massimeedia tähtsus infokanalina keskkonna-alase teabe vahendamisel on vähenenud, kuid samas on veidi enam tähtsust omandanud sotsiaalmeedia ([Joonis 39](#)).

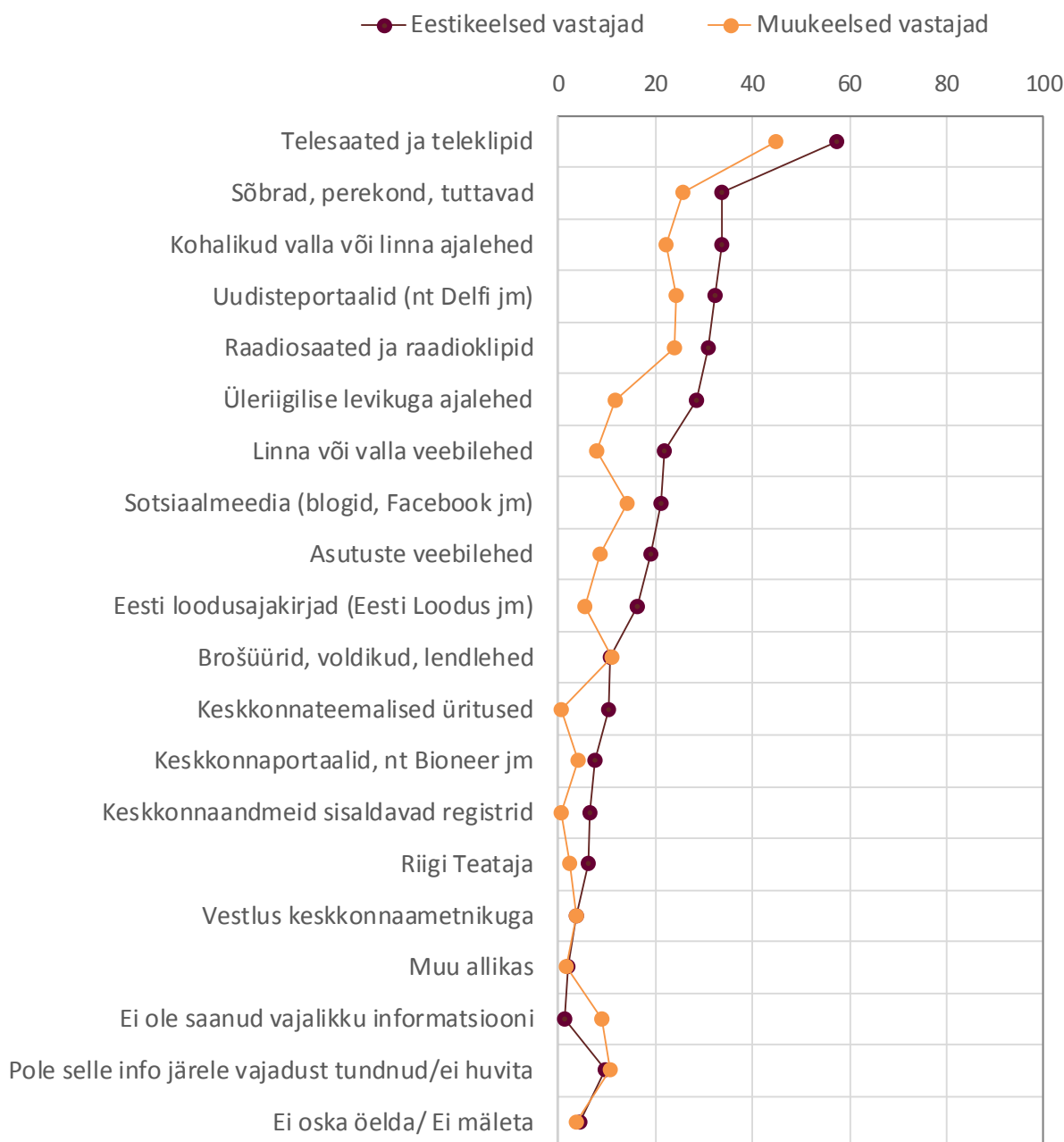
Vanuserühmade võrdluses on teabe saamine veebikanalitest (nt sotsiaalmeediast, asutuste või linna/valla veebilehtedelt) keskmisest levinum nooremates vanuserühmades, kus ka internetikasutajate osatähtsus on kõrgeim. Teabe saamine traditsiooniliste massimeediakanalite (nt televisioon, raadio ning paberajalehed) vahendusel on seevastu levinum pigem vanemates vanuserühmades, eriti 60-aastaste ja eakamate seas. Kokkuvõtlikult võib öelda, et alla 40-aastaste jaoks on teabekanalitena võrdselt olulised nii veebikanalid kui televisioon, samas kui vanemates vanuserühmades on teabeallikaks selgelt kõige sagedamini televisioon ([Joonis 40](#)).

Joonis 40. Allikad, millest vastajad on viimase 12 kuu jooksul saanud neile vajalikku keskkonna-alast informatsiooni, vanuserühmade võrdlus (%) (n=kõik vastajad)

Võrreldes eestikeelsete elanikega oli muukeelsete elanike seas enam neid, kes polnud endale vajalikku keskkonna-alast teavet saanud ühestki allikast. Samuti nimetasid muukeelsed inimesed kokkuvõttes vähem erinevaid teabekanaleid kui eestikeelseid inimesed (Joonis 41).

Joonis 41. Allikad, millest vastajad on viimase 12 kuu jooksul saanud neile vajalikku keskkonna-alast informatsiooni, eesti- ning muukeelsete vastajate võrdlus (% , n=kõik vastajad)

Asulatüüpide võrdluses nimetati üleriigilise levikuga ajalehti ning kohalikke linna/vallalehti teabekanalitena keskmisest sagedamini suuremates linnades (v.a Tallinn), kohalikke linna/vallalehti ka maa-asulates. Regionide võrdluses oli inimesi, kes pole saanud neile vajalikku keskkonna-alast teavet, kõige enam Ida-Virumaal (13%).

Iga teabekanalil puhul, millest vastaja oli endale vajalikku keskkonna-alast infot saanud, paluti tal ka allikat (vabas vormis) täpsustada. Järgnevalt esitame populaarsemad vastused iga teabekanalil liigi lõikes.

Telesaated ja teleklipid (n=538):

Osoon	40%
AK, uudised	36%
Maahommik	4%
Muu	15%
Nimetas ainult telekanali	9%
Ei oska öelda	11%

Uudisteportaalid (n=298):

Delfi	62%
Postimees	26%
ERR	9%
Muud portaalid	14%
Ei oska öelda	12%

Raadiosaated ja raadioklipid (n=288):

Uudised (üldiselt)	24%
Vikerraadio, ERR	14%
Raadio 4	8%
Kuku	4%
Elmar	3%
Ilmateade (üldiselt)	2%
Raadio 2	1%
Muu	15%
Ei oska öelda	28%

Üleriigilise levikuga ajalehed (n=243):

Postimees	59%
Maaleht	20%
Õhtuleht	16%
Eesti Päevaleht	11%
Eesti Ekspress	9%
MK Estonija	7%
Muu	7%
Ei oska öelda	6%

Sotsiaalmeedia (n=181):

Facebook	70%
YouTube	8%
Blogid	6%
Muu	7%
Ei oska öelda	20%

Asutuste veebilehed (n=158):

RMK	21%
Keskkonnaamet	10%
Keskkonnaministeerium (envir)	9%
Valla veebileht	8%
Ilmateenistused	6%
KIK	4%
Envir allasutused	3%
Muu	19%
Ei oska öelda	31%

Eesti loodusajakirjad (n=131):

Eesti Loodus	54%
Eesti Mets	20%
Horisont	17%
Eesti Jahimees, jahindusajakirjad	5%
Looduse Sõber	2%
Muu	10%
Ei oska öelda	14%

Keskkonnaportaalid (n=64):

Bioneer	28%
Roheline Värav	26%
RMK	5%
Muu	19%
Ei oska öelda	25%

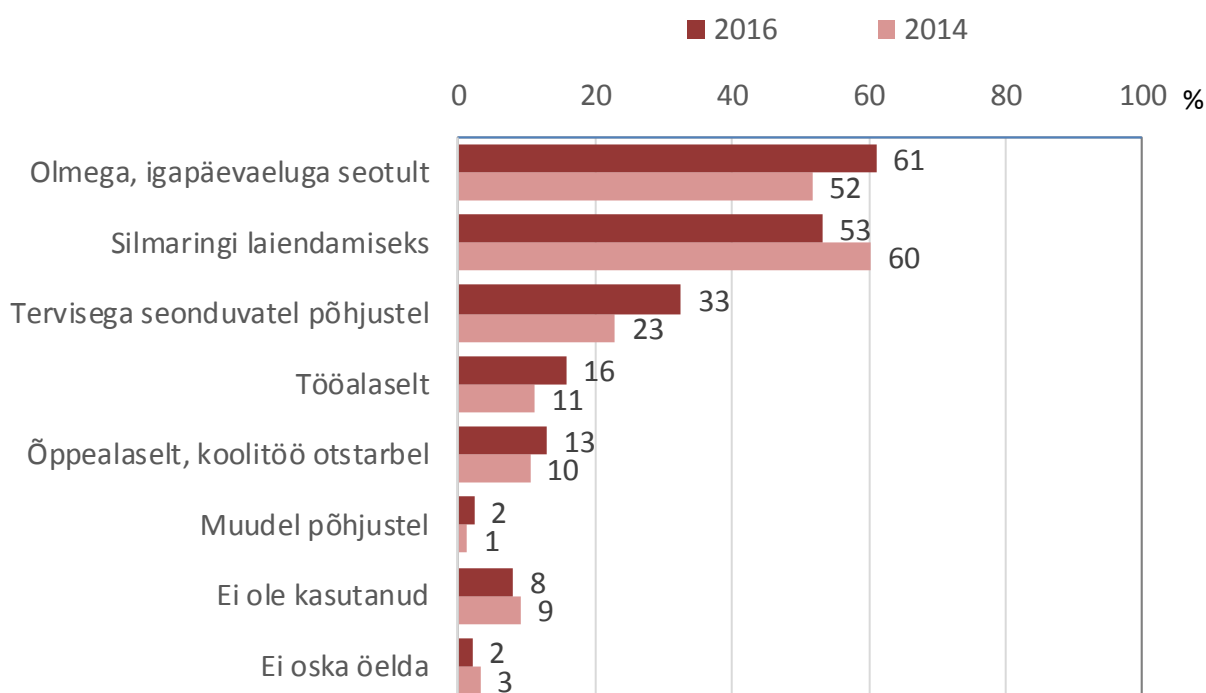
Keskkonnaandmeid sisaldavad registrid ja andmebaasid (n=48):

Maa-amet	21%
Statistikaamet	7%
Keskkonnaamet	6%
Muu	32%
Ei oska öelda	40%

7.2 Keskkonna-alase info kasutamise eesmärgid

Keskkonna-alast teavet otsitakse üldjuhul kas **olme või igapäevaeluga seonduvalt** (61% elanikest) või **silmaringi laiendamiseks** (53%). Samad põhjused olid domineerivaks ka 2014. aastal, kuid toona toodi silmaringi laiendamist esile veidi sagedamini kui olme/igapäevaeluga seonduvaid põhjusi. Võrreldes eelmise küsitlusega on suurenenud teabe otsimine tervisega seonduvatel põhjustel (tänavu 33%) ning tööalaselt (16%). Õppealaselt või koolitöö eesmärgil on keskkonna-alast teavet otsinud 13% elanikest, ehk praktiliselt sama paljud kui eelnevas küsitluses ([Joonis 42](#)).

Joonis 42. Keskkonnainfo kasutamise eesmärgid, ajaline võrdlus 2014-2016 (% , n=kõik vastajad)

Võrreldes meestega on naiste seas veidi levinum keskkonna-alase teabe kasutamine olme/igapäevaelu või tervisega seotud küsimustes; samas kui meeste seas on naistega võrreldes enam neid, kes kasutavad keskkonna-alast teavet tööalaselt või pole seda teavet üldse kasutanud.

Ootuspäraselt on keskkonna-alase teabe kasutamine tööalaselt keskmisest levinum keskealiste inimeste seas, õppe/koolitöö eesmärgil aga nooremates vanuserühmades (15-19-aastaste jaoks kõige domineerivam põhjus). Tervisega seonduvaid põhjusi toodi keskmisest sagedamini esile vanimas vanuserühmas (60+). Keskkonna-alase teabe kasutamine silmaringi laiendamiseks või tööalaselt on keskmisest levinum kõrgema sissetulekuga rühmades.

Võrreldes muukeelsete inimestega on eestikeelses sihtrühmas levinum keskkonna-alase teabe kasutamine silmaringi laiendamiseks, tööalaselt või õppetöoga seoses; samas kui muukeelsete inimeste seas on eestikeelsete inimestega võrreldes enam neid, kes pole

keskkonna-alast teavet üldse kasutanud. Keskmisest enam oli elanikke, kes keskkonna-alast teavet kasutanud pole, Ida-Virumaal.

Üldistavalt võib öelda, et kui eestikeelsete inimeste jaoks olid põhjuste seas võrdse kaaluga nii olme/igapäevaelu kui silmaringi laiendamine, siis muukeelsete elanike puhul domineerisid selgelt olme/igapäevaeluga seotud põhjused (niisamuti olid olme/igapäevaelu põhjused esikohal ka vanemate vanuserühmade (40+) puhul).

7.3. Takistused keskkonnainfo kättesaamisel

Lahtises küsimuses paluti vastajatel öelda, milliseid takistusi on neil keskkonnainfol kättesaamisel ette tulnud. **Takistusi oli siiski kogenud vaid 2% küsitletutest**, 82 protsendil polnud takistusi ette tulnud ning 16% ei osanud vastust anda.

Selliste takistustena nimetati:

Ei kasuta internetti

Ei saanud infot metsaraide kohta

Ettevõtete rikkumiste kohta on raske infot kätte saada.

Ei oska otsida

Местонахождение служб связанных с окр.средой.

Kalastusinfo raskesti leitav, seene- ja marjakohad

Fosforiidi kaevandamine

Linnavalitsuse otsused ei ole kättesaadavad, täitsa arusaamatu kuidas siin tehti otsus, et see kivivaremete taga olev põõsastik maha raiuda

Viiruste levik

Jõulukuuse ostmiseks

Pole otsinud

Üleujutuslade kohta

Ei ole uurinud

Harjumaal on vähe grillimiskohti

Võiks olla kättesaadavad mõõteriistad, et looduse seisukorda mõõta

Suur ajakulu erinevatest allikatest otsimisel

Keeleprobleem

Ei leia otsitavat

Puuduvad magnetpäevad, päikese aktiivsus

Ei leidnud metsaliikide kaarti

Teatud piirkondades teatud andmeid ei korjata. Seire on keskendunud suurematele tiheasustusaladele.

Vahest on info kättesaamatu

Ei leidnud piisavalt infot

7.3. Keskkonna-teemaliste veebilehtede külastamine

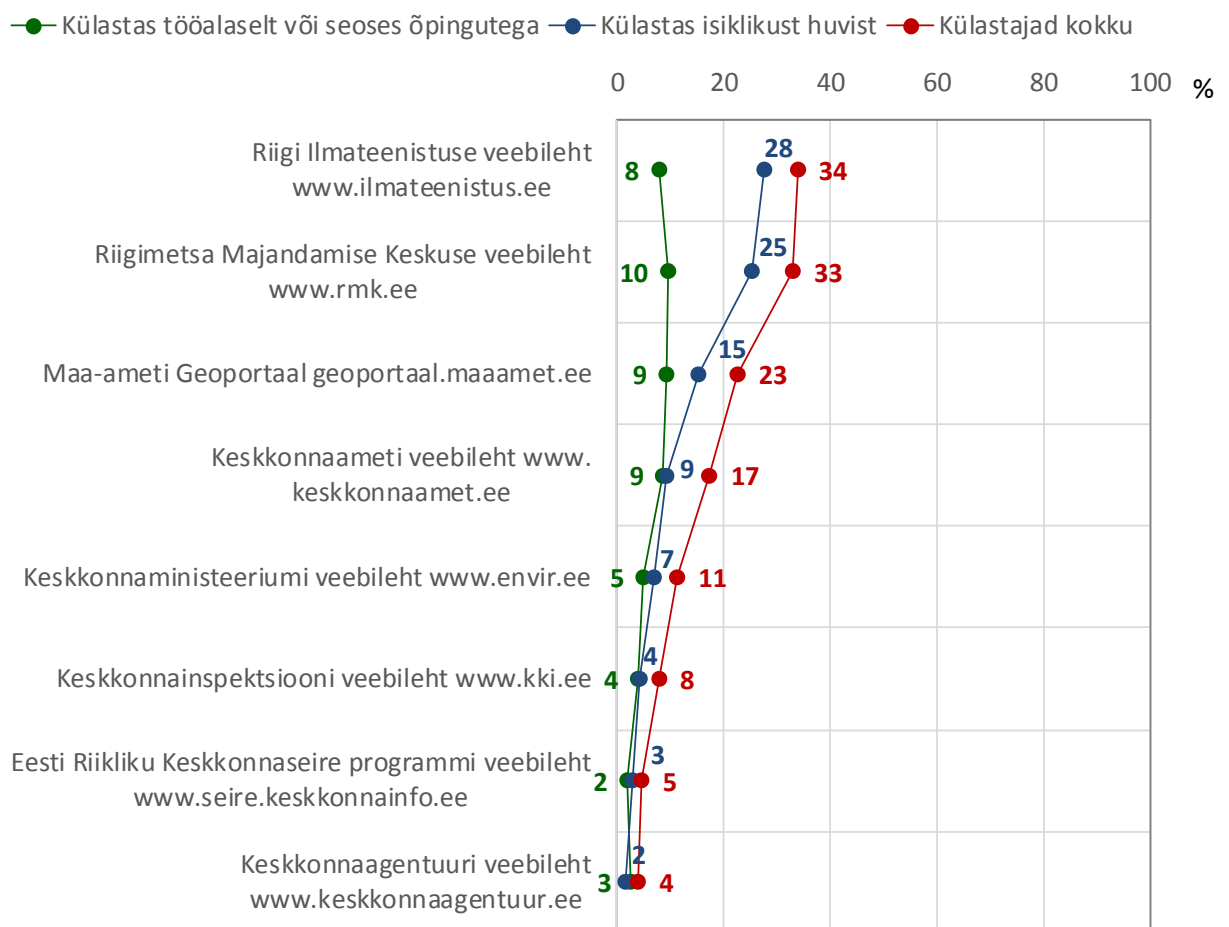
Vastajatelt koguti teavet ka kaheksa keskkonna-teemalise veebilehe külastamise kohta.

Ankeedis loetletud veebilehtedest on kõige suurema külastatavusega **Riigi Ilmateenistuse veebileht** (külastanud 34% elanikest) ning **Riigimetsa Majandamise Keskuse veebileht**

(külasthanud 33%). Veidi vähem kui neljandik (23%) elanikest on külasthanud ka Maa-ameti Geoportaali. Enamasti on neid veebilehti külasthanud isiklikust huvist (Joonis 43).

Külastatavuse poolest järgnevad Keskkonnaameti veebileht (17%) ning Keskkonnaministeeriumi veebileht (11%). Keskkonnainspektsiooni, Eesti Riikliku Keskkonnaseire programmi ning Keskkonnaagentuuri veebilehtede puhul jääb külastajate osatähtsus elanikkonnas iga veebilehe puhul alla kümnendiku. Samuti ei ole antud veebilehtede puhul enam domineerivaks külastamise motiiviks isiklik huvi, vaid sellega võrdselt sageli on veebilehtede külastamise ajendiks teabe otsimine töö või õpingutega seoses.

Joonis 43. Keskkonna-teemaliste veebilehtede külastatavus ning motiivid (%) (%, n=kõik vastajad)

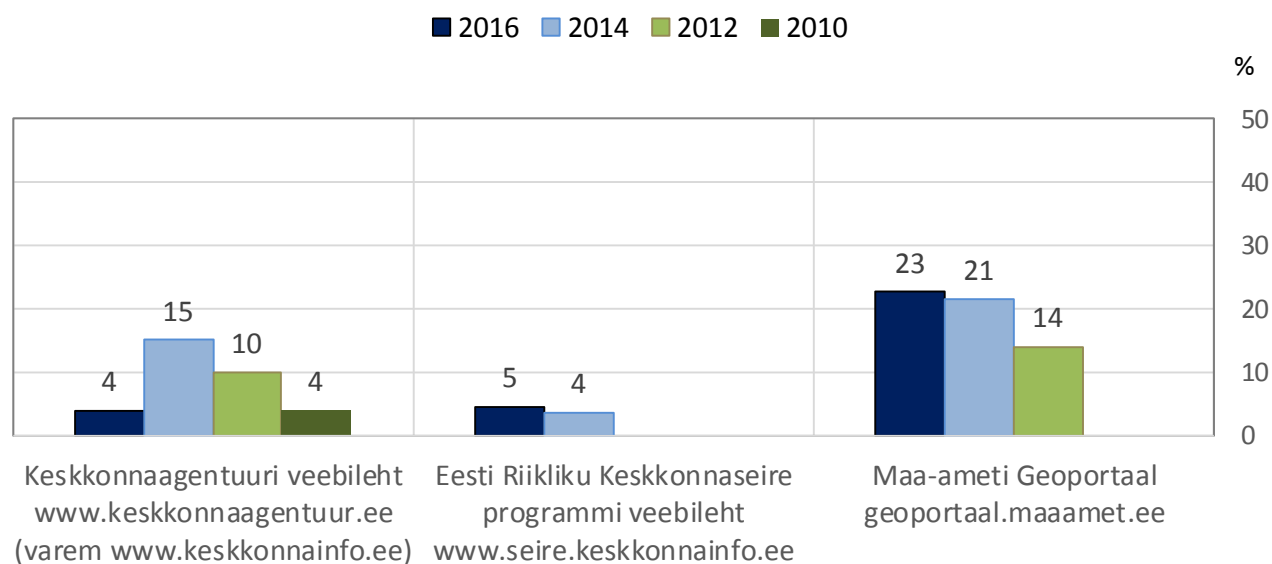
Alamrühmade võrdlemisel võeti aluseks ainult internetti kasutavad inimesed.

Kõigi uurimisaluste veebilehtede külastatavus on **muukeelses sihtrühmas madalam** kui eestikeelses sihtrühmas. Enamiku veebilehtede külastajaid on keskmisest enam kõrgharidusega rühmas.

Riigi Ilmateenistuse veebilehe külastajaid on keskmisest enam linnalistes asulates (v.a Tallinnas), Maa-ameti Geoportaali kasutajaid maalistes asulates. Keskkonnaministeeriumi, keskkonnainspektsiooni, Geoportaali ja RMK veebilehe külastatavus on keskmisest kõrgem juhtide, ettevõtjate ja tippspetsialistide seas; RMK ja keskkonnaameti veebilehtede külastatavus (üli)õpilaste seas. Keskmisest vähem on erinevate veebilehtede külastajaid lihttöölise, pensionäride, ning muude mitte-töötavate inimeste seas.

Varasemates uuringutes kaardistati külastatavust 2-3 veebilehe kohta. Võrreldes 2014. aastaga pole Keskkonnaseire programmi ning Geoportaali külastajate osatähtsus oluliselt muutunud, kuid vähenenud on Keskkonnaagentuuri veebilehe külastajate osatähtsus, mis võib tuleneda sellest, et Keskkonnaagentuuri veebilehe aadress muutus (varem www.keskkonnainfo.ee) ning inimesed ei seosta uut aadressi www.keskkonaaagentuur.ee sama veebilehega (Joonis 44).

Joonis 44. Veebilehtede külastajate osatähtsus kogu elanikkonnas, ajaline võrdlus 2010-2016 (% , n=kõik vastajad)

Lisaks paluti vastajail täpsustada, missugust infot nad külastatud veebilehtedelt otsisid. Vastused olid järgnevad:

Riigi Ilmateenistuse veebileht (n=348):

Ilm	75%
Kohalik ilm	4%
Muu	6%
Ei oska öelda	15%

Riigimetsa Majandamise Keskuse veebileht (n=331):

Matka-, õppe-, loodusrajad	43%
Puhkekohad ja -alad, lõkkeplatsid, majutus	19%
Metsamajandus, puit, küte	10%
Jõulukuused	5%

Loodusmajad ja -üritused	4%
Riigimetsa piirid	3%
Muu	9%
Ei oska öelda	21%

Maa-ameti Geoportaal (n=233):

Kinnistute andmed	32%
Kaardid	19%
Täpne asukoht, orienteerumine, teed	8%
Otsisin teavet töö/õpingute tõttu/isiklikust huvist	7%
Muu	6%
Ei oska öelda	28%

Keskkonnaameti veebileht (n=171):

Seadused, määrused, load, piirangud	17%
Üldinfo, looduskaitse, fauna-floora	12%
Otsisin infot töö/õpingute tõttu või kontaktandmeid	9%
Muu	8%
Ei oska öelda	53%

Keskkonnaministeeriumi veebileht (n=116):

Otsisin infot töö/õpingute tõttu või kontaktandmeid	15%
Seadused, määrused, load, piirangud	13%
Majandus	11%
Muu	11%
Ei oska öelda	51%

Keskkonnainspektsiooni veebileht (n=80):

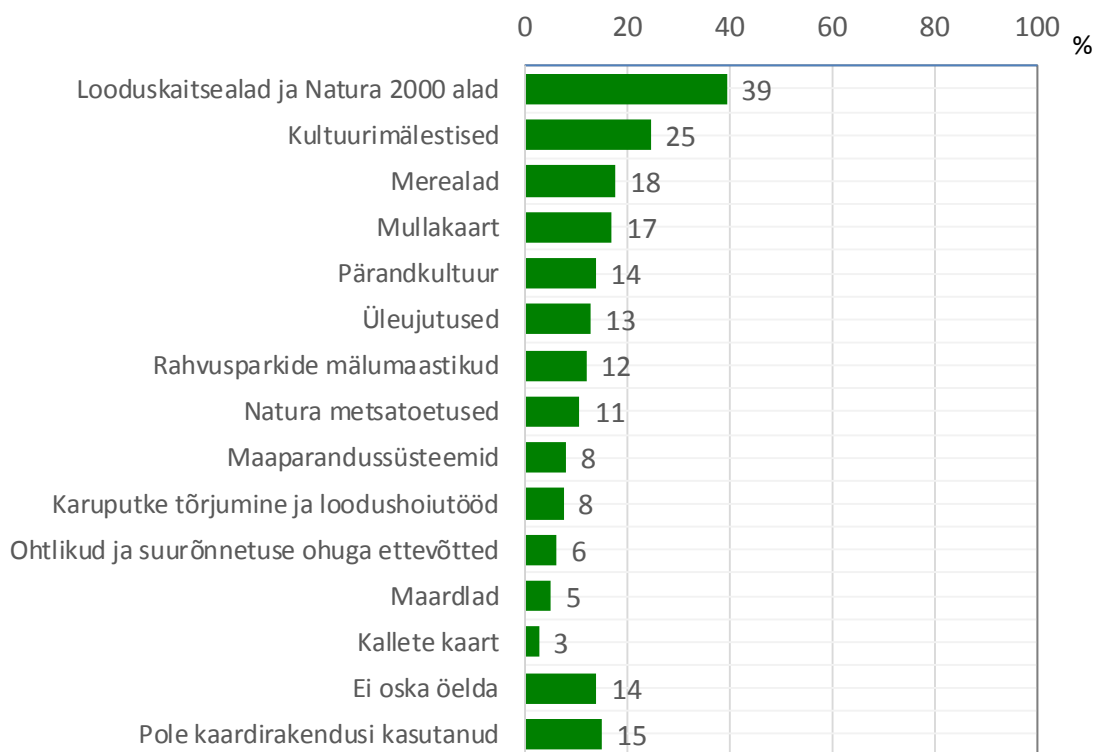
Seadused, määrused, load, piirangud	19%
Otsisin infot töö/õpingute tõttu, kontaktandmeid või üldinfot	17%
Muu	16%
Ei oska öelda	48%

Eesti Riikliku Keskkonnaseire programmi veebilehe ning Keskkonnaagentuuri veebilehe kohta laekus vastuseid üldistuste tegemiseks liiga vähe.

7.4. Geoportaali kasutamine

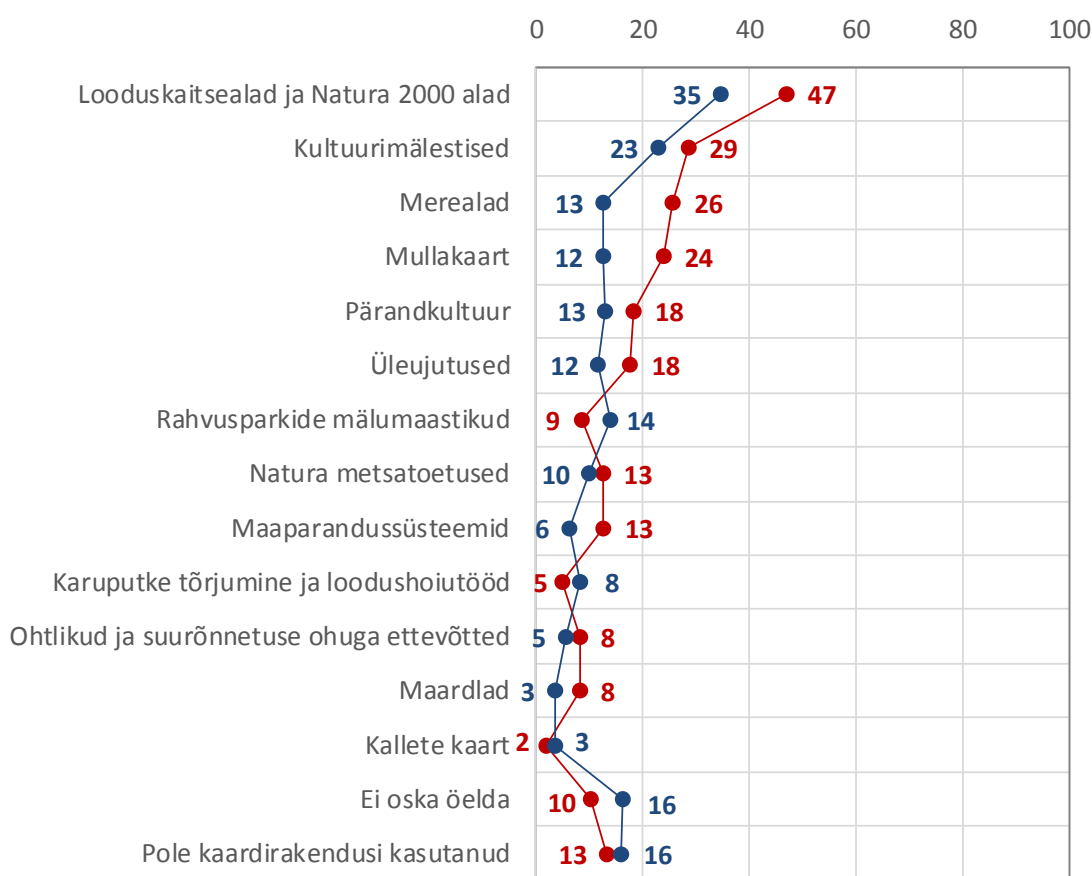
Geoportaali külastajatel paluti märkida ka kaardirakendused, mida nad on portaali vahendusel vaadanud või kasutanud. Kõige enam on kasutust leidnud **Looduskaitsealade** ja **Natura 2000 alade** kaardirakendus (kasutanud 39% portaali külastajatest), samuti ka **kultuurimälestiste** kaardirakendus (kasutanud neljandik portaali külastajatest). Inimesed, kes on portaali külastanud tööalastel eesmärkidel, on kasutanud ka rohkem erinevaid kaardirakendusi kui need, kes külastasid portaali isiklikust huvist (Joonis 45).

Joonis 45. Geoportaali vahendusel vaadatud/kasutatud kaardirakendused (%), n=Geoportaali külastanud vastajad (233)

● Küllastanud tööalaselt, n=94

● Küllastanud isiklikust huvist, n=162

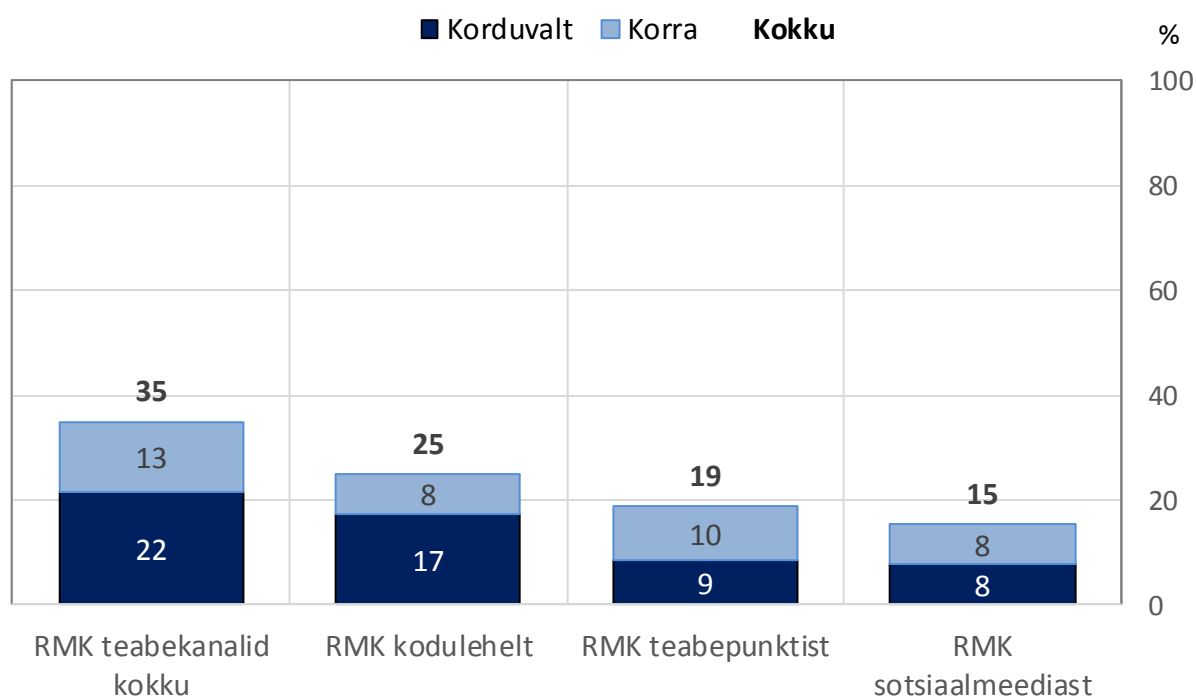

7.5. RMK teabekanalite kasutamine

Lisaks küsiti, kas vastaja on viimase 12 kuu jooksul otsinud looduses liikumise võimaluste kohta teavet RMK teabekanalitest – RMK kodulehelt, teabepunktist või sotsiaalmeediast.

Mõnda nimetatud RMK teabekanalitest oli viimase 12 kuu jooksul kasutanud 35% elanikest, sealjuures 22% vähemalt ühte neist kanalitest korduvalt. Kõige levinum on teabe otsimine RMK kodulehelt (25%, sealjuures 17% korduvalt), mõnevõrra vähem RMK teabepunktist (19%, sealjuures 9% korduvalt) ning RMK sotsiaalmeediast (15%, sealjuures 8% korduvalt) (Joonis 46).

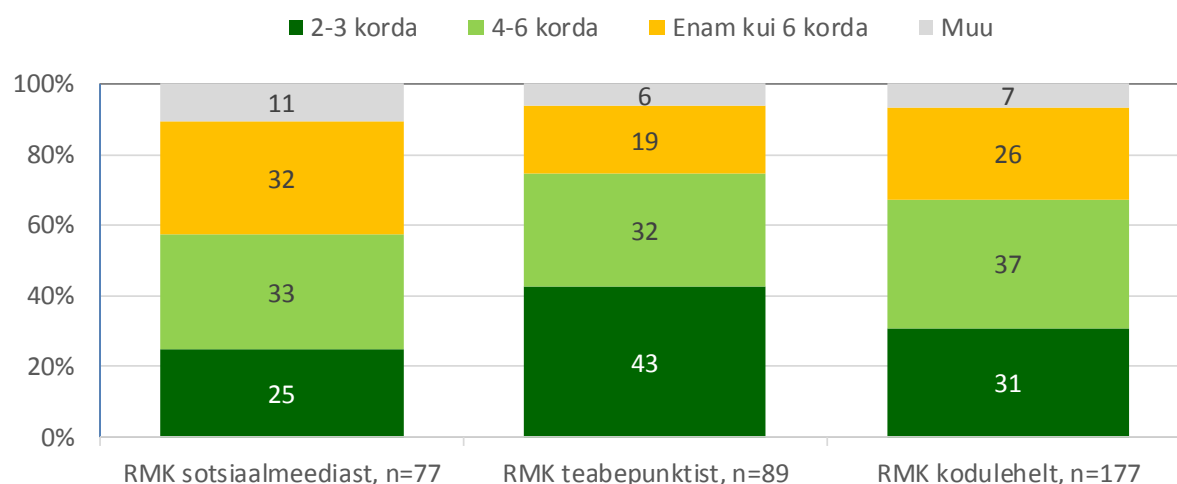
Joonis 46. Teabe otsimine looduses liikumise võimaluste kohta viimase 12 kuu jooksul (teavet otsinud vastajate %, n=kõik vastajad)

Erinevate RMK teabekanalite kasutajaid on keskmisest enam vanuserühmas 30-39, kõrgharidusega või kõrgema sissetulekuga inimeste seas ja Põhja-Eestis. RMK veebilehe ning teabepunktide külastajaid on keskmisest enam ka eestikeelses sihtrühmas. Keskmisest vähem on erinevate RMK teabekanalite kasutajaid vanimas vanuserühmas ning Ida-Virumaal.

Vastava teabekanalite korduvatel kasutajatel paluti täpsustada ka kordade arv. Küllastuste arv oli üldjuhul kõige suurem RMK sotsiaalmeedia korduva küllastamise puhul, mõnevõrra väiksem RMK kodulehe korduva küllastamise puhul, ning veelgi väiksem RMK teabepunkti korduva küllastamise puhul (Joonis 47).

Joonis 47. Kui mitu korda on teavet otsinud (% , n=vastavast kanalist korduvalt teavet otsinud vastajad)

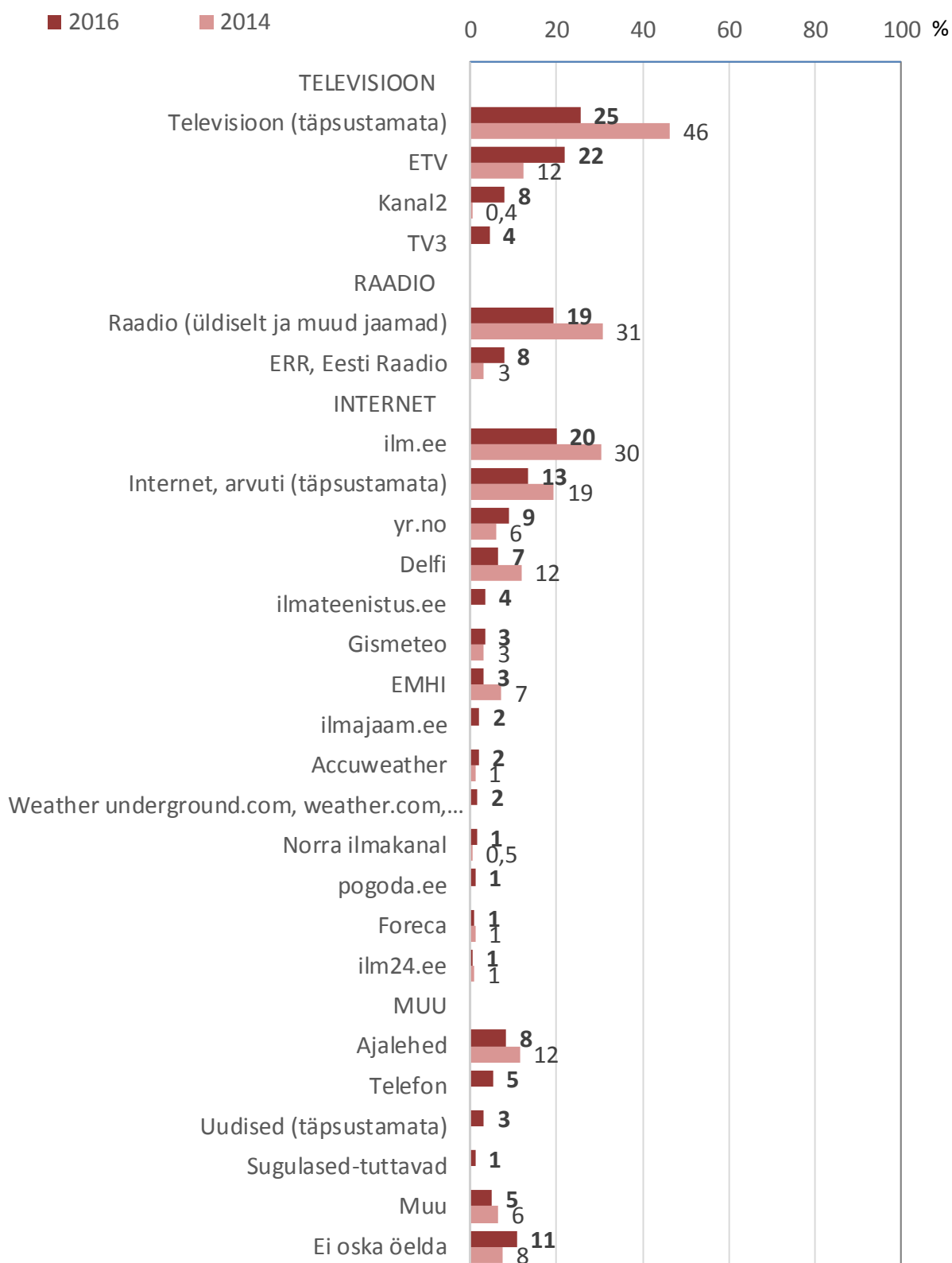

7.6. Ilmainfo allikad

Vastajatel paluti lahtise vastusena nimetada kuni 5 põhilist kanalit või veebiaadressi, kust nad otsivad ilmainfot. Vastused tulid, nagu tavaliselt, nii täpsemalt kui üldisemalt, mistõttu nende süstematiseerimine on üsna keeruline.

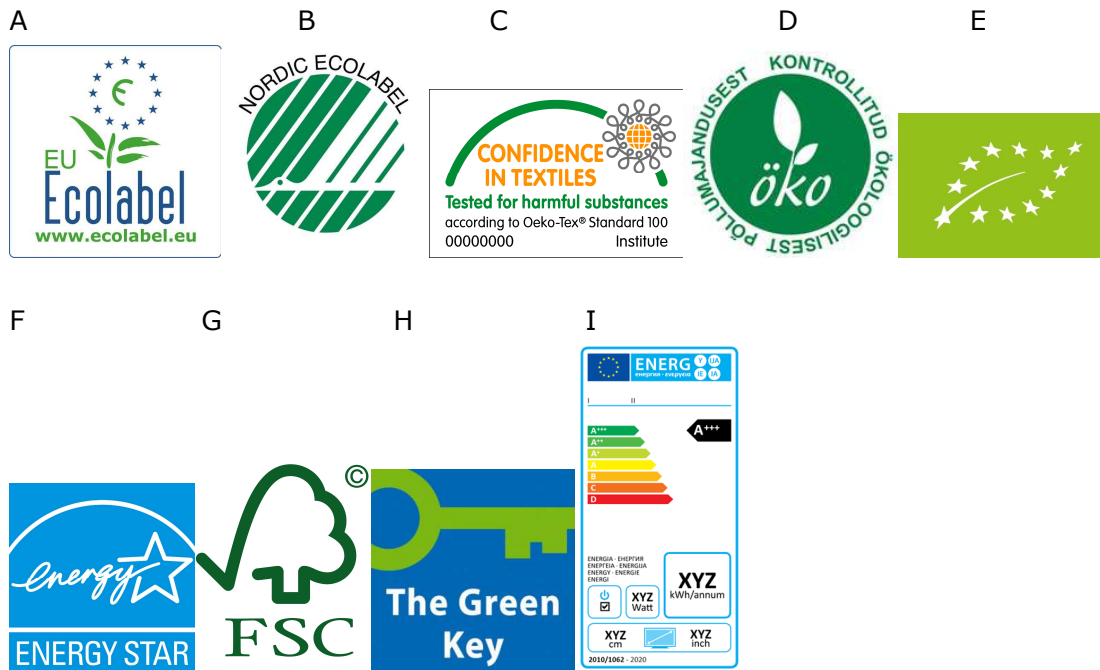
Kokkuvõtvalt võib öelda, et suure osa elanike jaoks on jätkuvalt tähtsaks infoallikaks **televisioon**, kuid olulisel kohal on ka **erinevad veebilehed**, mõnevõrra vähem raadio ning trükimeedia. Konkreetsetest telekanalitest nimetati kõige sagedamini ETV-d, veebiallikatest ilm.ee-d, yr.no-d (9%) ning Delfit (7%) (Joonis 48).

Joonis 48. Ilmainfo saamise allikad, ajaline võrdlus 2014-2016 (% , n=kõik vastajad)

8. Ökomärgised

Vastajatele näidati 9 ökomärgist ja paluti öelda, kas nad on neid märganud. Kui ökomärgist oli märganud, siis küsiti, kas ka teatakse, mida see tähendab (märgiti üles lahtise vastusena). Ökomärgised olid tähistatud tähega (A,B jne) ning mingit muud seletavat teksti või kirjeldust juures ei olnud. Käesolevasse aruandesse lisame arusaadavuse huvides ka tellija poolt antud selgitused.

8.1. Ökomärgiste tuntus

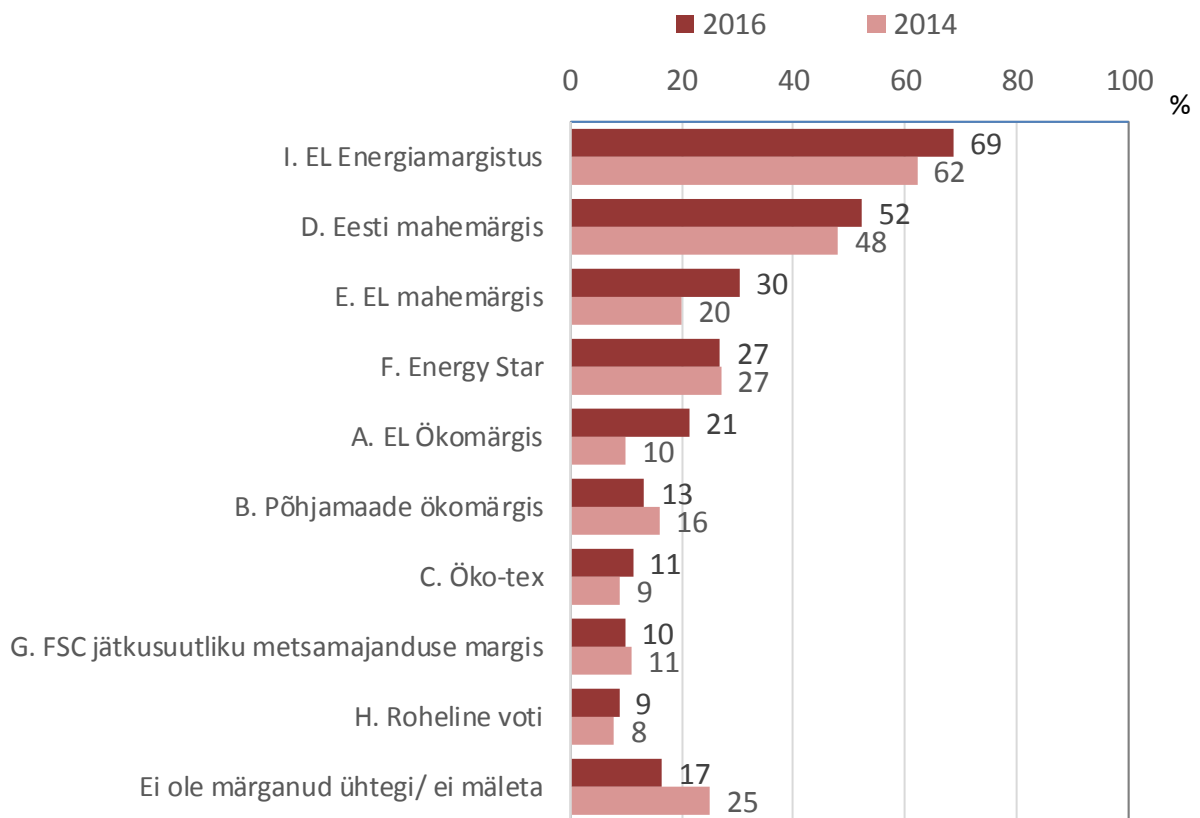
Enamus vastajatest (69%) tundis ära **Euroopa Liidu energiamärgistuse** (I), mida on juba aastaid näha olnud kodumasinatel. Ligi pool vastajaskonnast oli märganud ka **Eesti mahemärki** (D). Ülejäänud tähised olid teada vähemusele elanikkonnast (Joonis 49).

Võrreldes eelmise küsitlusega on **ökomärgiste tuntus üldkokkuvõttes suurenenud** – kui 2014. aastal ei tundnud neljandik vastajaist ära ühtegi uuritavat ökomärgist, siis tänava oli vastav näitaja 17%. Kahe uuringuetapi võrdluses on suurenenud EL Ökomärgise (A), EL Mahemärgise (E), EL Energiamärgistuse (I) ning Eesti mahemärgise (D) tuntus.

Üldjuhul on erinevate ökomärgiste tuntus kõrgem alla 50-aastaste, eestikeelsete, kõrgema hariduse, sotsiaalse staatuse ja/või sissetulekuga inimeste seas ning lastega peredes. Tuntuimad märgised on kõigis rühmades EL Energiamärgistus (I) ja Eesti mahemärgis (D).

Inimesi, kes pole märganud ühtegi uuritavatest ökomärgistest, on keskmisest enam 60-aastaste ja eakamate (36%), pensionäride (37%), muukeelsete (26%) ning Kesk-Eesti elanike seas (28%) ning madala/keskmise sissetulekuga rühmades.

Joonis 49. Ökomärgiste tundus, ajaline võrdlus 2014-2016 (märgisest kuulnud vastajate %, n=kõik vastajad)

8.2. Ökomärgiste tähenduste tundmine

Vastajail paluti öelda ka seda, mida nähtud märgised nende arvates tähendavad. Vastuseid koguti vabas vormis. Järgnevalt esitatud protsendid on seetõttu ligilähedased, sest lahtise vastuse puhul võis vastuse väljendus kukkuda välja ebatäpselt, kuigi vastaja võis asja tegelikult paremini teada.

A Euroopa Liidu ökomärgis

Euroopa Liidu ökomärgis (1992. aastast) on tuntud ka kui Euroopa Liidu lilleke, mida võib kasutada tootel ning teenustel, mille puhul on keskkonnasäästlikkusega arvestatud terve elutsükli vältel. Toodete hulgas võivad olla nii kontori- kui kodumasinad, tekstiili- ja paberitooted, jalanõud ja riided.

Märki mäletas **21%** vastajatest (2014. aastal 10%). Märki teadvate inimeste vastused jagunesid:

Ei oska öelda	79%	2014: 64%
Euroopa Liidu ökomärgis	5%	2014: 11%
Mahetootmine, öko	9%	2014: 9%
Muu	7%	2014: 15%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 5% märgi teadjaist e. **1%** vastajaskonnast (2014. aastal samuti 1%).

B Põhjamaade ökomärgis

Põhjamaade ökomärgis ehk Nordic Swan label (1989. aastast, haldaja Põhjamaade Ministrite Nõukogu) on üks edukamaid ökomärgisüsteeme maailmas. Soome, Rootsi, Norra ja Islandi toodete märgisel on väga karmid keskkonna- ja kvaliteedinõuded. Märgise võivad saada mitte ainult tooted, vaid ka teenindusasutused.

Märki mäletas **13%** vastajatest (2014. aastal 16%). Need jagunesid:

Ei oska öelda	75%	2014: 58%
Põhjamaade ökomärgis	10%	2014: 9%
Põhjamaade märk	2%	2014: 6%
Ökomärk	7%	2014: 3%
Muu	6%	2014: 23%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 10% märgi teadjaist e. **1%** vastajaskonnast (2014. aastal samuti 1%).

C Öko-Tex standard

Öko-Tex standardi 100 tähis tagab, et tooted on kasutajale ohutud. Märgi saamiseks peavad tekstiilid läbima sõltumatu ekspertfirma poolt teostatud testi, mis kinnitab, et tekstiil ei sisalda ohtlikke kemikaale, mis võivad kahjustada inimeste tervist.

Märki mäletas **11%** vastajatest (2014. aastal 9%). Need jagunesid:

Ei oska öelda	43%	2014: 31%
Testitud, ohutu tekstiil	13%	2014: 13%
Looduslik riie, öko	25%	2014: 11%
Seotud tekstiiliga	16%	2014: 38%
Muu	3%	2014: 7

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 13% märgi teadjaist e. **2%** vastajaskonnast (2014. aastal 1%).

D Eesti Mahemärk

Eesti Mahemärk (1988. aastast, haldaja Eesti põllumajandusministeerium) tagab tarbijale, et kaup on toodetud ja käideldud ökoloogilisi reegleid järgides. Selle võivad saada kõik ettevõtted, kelle tootmis- ja käitlustingimused vastavad kehtestatud kriteeriumitele, mis on kooskõlas Euroopa Ühenduse mahemärgise kriteeriumitega.

Märki mäletas **52%** vastajatest (2014. aastal 48%). Need jagunesid tähenduse asjus:

Ei oska öelda	35%	2014: 27%
Ökotoode, mahetoode, sh Eesti	57%	2014: 57%
Seoses toiduga	4%	2014: 11%
Muu	4%	2014: 6%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 57% märgi teadjaist e. **30 %** vastajaskonnast (2014. aastal 27%).

E Euroopa Liidu mahepõllumajanduse märk

Euroopa Liidu mahepõllumajanduse märk annab tarbijatele kindluse toidu ja joogi päritolu ja kvaliteedi kohta ning selle olemasolu tootel tagab ELi mahepõllumajandust käsitleva määruse järgimise.

Märki mäletas **30%** vastajatest. (2014. aastal 20%) Need jagunesid tähenduse asjus:

Ei oska öelda	75%	2014: 62%
Euroopa Liidu mahetoode	6%	2014: 10%
Kohtab toiduainetel	2%	2014: 7%
Muu	7%	2014: 9%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas niisiis 6% märgi teadjaist e. **2%** vastajaskonnast (2014. aastal 5%).

F Energy Star

Energiatõhususe märgis kontoriseadmetele (arvutid, koopiamasinad, monitorid)

Märki mäletas **27%** vastajatest (2014. aastal samuti 27%). Need jagunesid tähenduse asjus:

Ei oska öelda	65%	2014: 35%
Energiasäästlikkus	25%	2014: 38%
Näha kodutehnikal, arvutitel	7%	2014: 14%
Muu	3%	2014: 14%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 25% märgi teadjaist e. **7%** vastajaskonnast (2014. aastal 10%).

I FSC jätkusuutliku metsamajanduse märgis

FSC märgis puittoodetel tähistab seda, et puit, millest toode on toodetud pärineb metsast, mida on majandatud keskkonnasõbralikul, sotsiaalselt õiglasel ja majanduslikult elujõulisel viisil.

Märki mäletas **10%** vastajatest (2014. aastal 11%). Need jagunesid:

Ei oska öelda	66%	2014: 63%
Säästlik metsamajandus	10%	2014: 8%
Seotud metsa, puiduga	13%	2014: 17%
Muu	11%	2014: 13%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 10% märgi teadjaist e. **1%** vastajaskonnast (2014. aastal samuti 1%).

H Roheline Võti

Roheline Võti (Green Key) on rahvusvaheline märgis keskkonnateadlikele majutusettevõtetele ja atraktsioonidele. Rohelise Võtmega (RV) liituvad ettevõtted, kes hoolivad ümbritsevast keskkonnast, soovivad vähendada enda tegevusega seotud keskkonnamõjusid ning saada ka sellekohast tunnustust.

Märki mäletas **9%** vastajatest (2014. aastal 8%). Need jagunesid:

Ei oska öelda	74%	2014: 58%
Hotellide keskkonnasõbralikkuse mäрге	6%	2014: 7%
Hotellid, padjad jms.	5%	2014: 7%
Puhas, öko	8%	2014: 19%
Muu	7%	2014: 9%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 6% märgi teadjaist e. **1%** vastajaskonnast (2014. aastal samuti 1%).

I Euroopa Liidu energiamärgistus

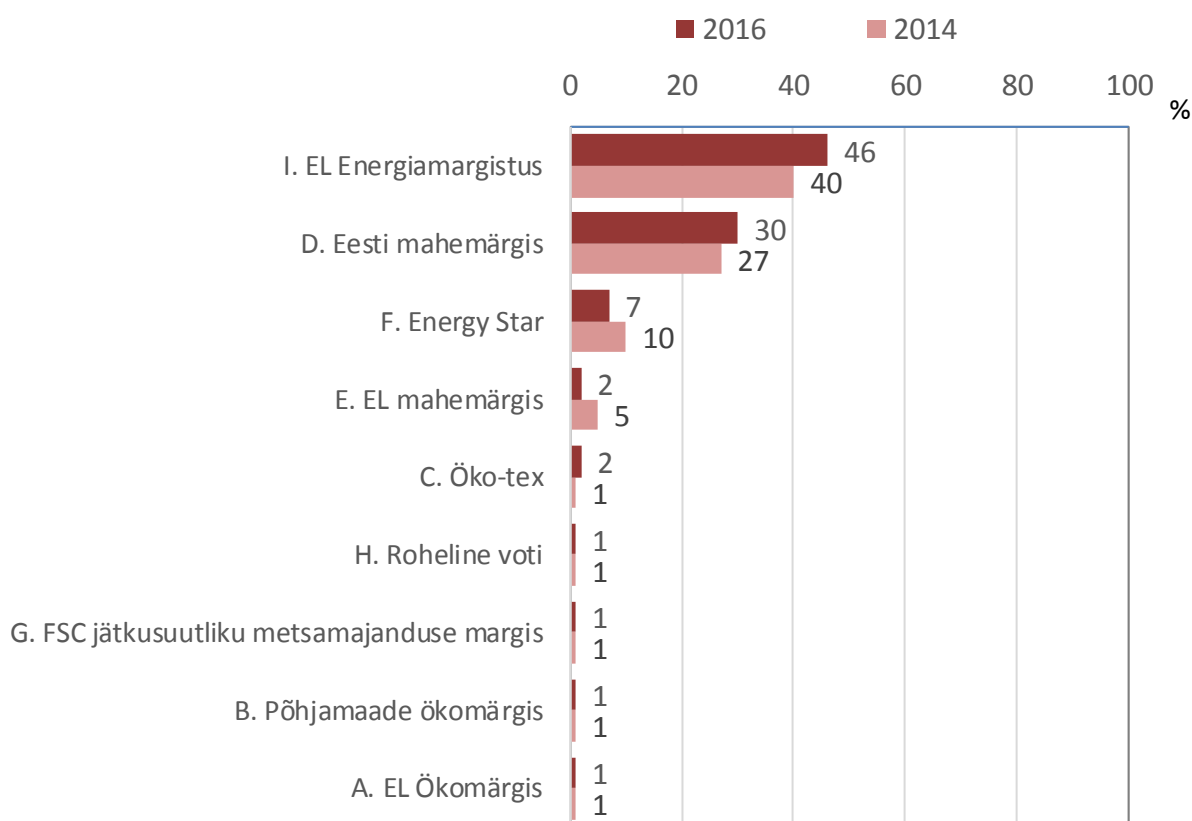
19. mail 2010. a. võttis Euroopa Liit vastu energiamõjuga toodete energiamärgistuse direktiivi 2010/30/EU. Energiamärgistus aitab tarbijatel valida tooteid, mis aitavad säästa energiat ja seeläbi raha. Energiamärgistuse järgi saate teada, palju energiat või mõnda muud ressursi üks või teine koduseade kulutab. Energiamärgistuse nõudeid kohaldatakse järgmistele kodumajapidamises kasutamiseks mõeldud seadmetele: külmikud, sügavkülmikud ja nende kombinatsioonid, pesumasinad, kuivatid ja nende kombinatsioonid, nõudepesumasinad, elektriahjud, valgustusseadmed, õhukonditsioneerid, veekuumutid ja kuumaveesalvestid. Lisaks on eraldi energiamärgis ka hoonetele.

Märki mäletas **69%** vastajatest (2014. aastal 62%). Need jagunesid:

Ei oska öelda	19%	2014: 14%
Energiasäästlikkus, energiaklass	67%	2014: 66%
Märgistus kodumasinatel jms.	12%	2014: 13%
Muu	3%	2014: 7%

Enam-vähem täpseid teadmisi omas 67% märgi teadjaist e. **46%** vastajaskonnast (2014. aastal 40%).

Joonisel 50 on esitatud erinevate ökomärgiste lõikes nende õiget tähendust teadvate vastajate osatähtsus koguvalimis. Kõige paremini ollakse kursis EL Energiamärgistuse ning Eesti mahemärgise sisuga, ning võrreldes 2014. aastaga on teadlikkus nende märgiste tähendusest ka veidi paranenud. Ajalises võrdluses on veidi vähenenud teadlikkus Energy Star ning EL mahemärgise tähendusest, ülejäänud märgiste puhul pole olulisi muutusi toimunud. Enamiku uurimisaluste märgiste tähenduse osas on elanikkonna teadlikkus madal.

Joonis 50. Teab märgi õiget tähendust, ajaline võrdlus 2014-2016 (% , n=kõik vastajad)

9. Kliimamuutused

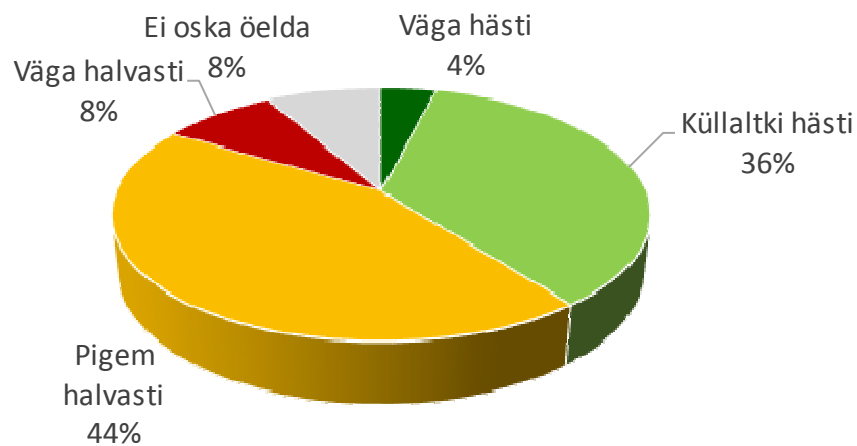
Esmakordselt kaardistati käesolevas uuringus ka kliimamuutuste valdkonda – teadlikkust kliimamuutustest, kuivõrd suure ohuna kliimamuutusi tajutakse, milline on elanike valmisolek tulla toime äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise olukorras, ning kuivõrd usaldatakse sellekohaste probleemide lahendamisel erinevaid institutsioone.

9.1 Teadlikkus kliimamuutuste mõjudest

Teema alustuseks paluti vastajal öelda, kuivõrd hästi on ta kursis kliimamuutuste mõjudega Eesti keskkonnale.

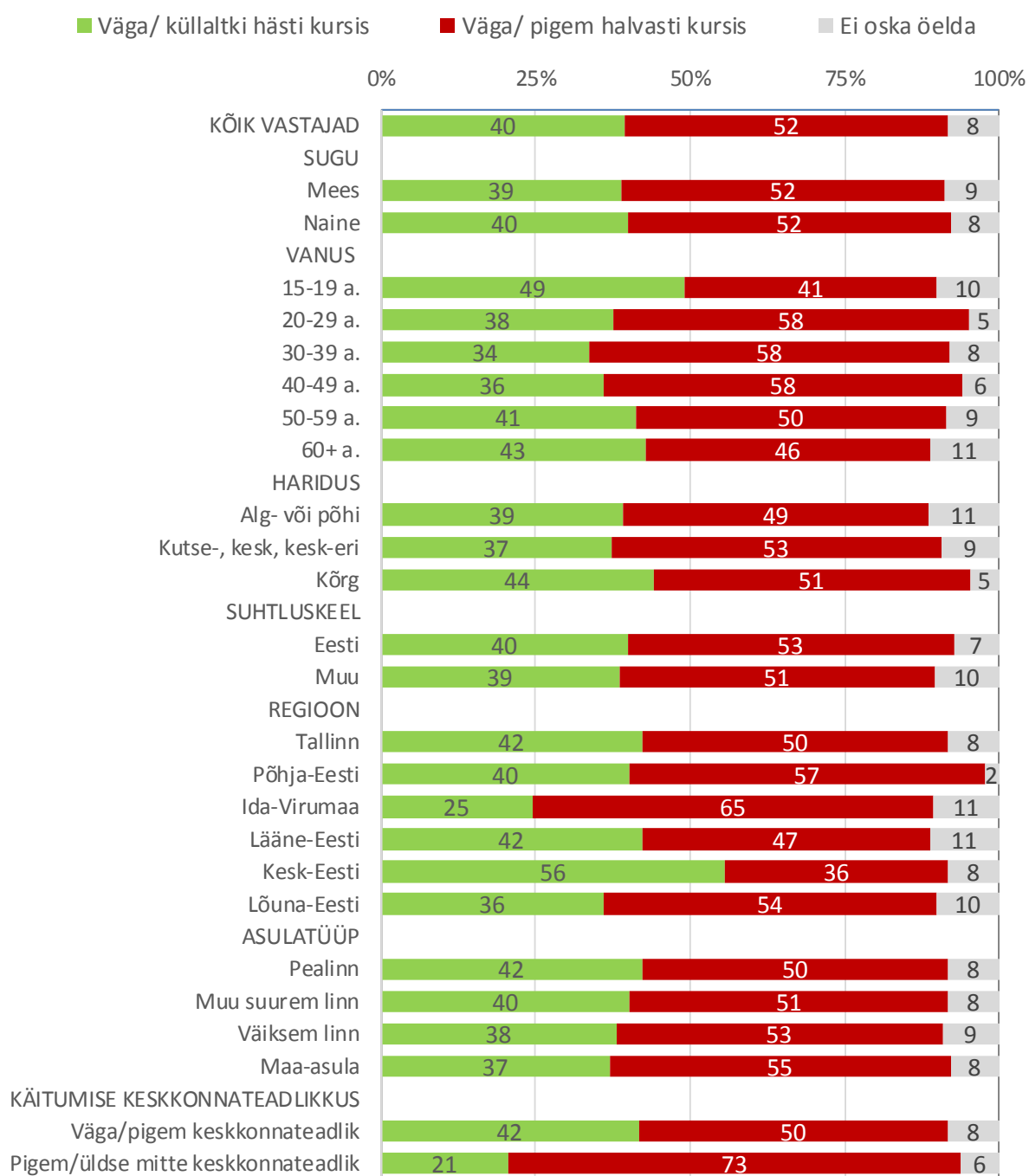
Elanikest 40% on enda hinnangul kliimamuutuste mõjudega hästi kursis, sealjuures 4% peab oma informeeritust väga heaks ning 36% pigem heaks. Halvaks peab oma informeeritust 52% küsitletutest, sealjuures 44% on enda hinnangul kliimamuutuste mõjudega pigem halvasti kursis ning 8% väga halvasti kursis. Selget seisukohta ei osanud võtta 8% vastajatest ([Joonis 51](#)).

Joonis 51. Kursisolek kliimamuutuste mõjudega Eesti keskkonnale (% , n=kõik vastajad)

Taustühmade võrdluses hindavad end kliimamuutuste mõjudega hästi kursisolevaiks keskmisest sagedamini Kesk-Eesti elanikud. Halvaks peavad oma informeeritust keskmisest sagedamini Ida-Virumaa elanikud ning inimesed, kes hindavad iseenda käitumist mitte-keskkonnateadlikuks (Joonis 52).

Joonis 52. Kursisolek kliimamuutuste mõjudega Eesti keskkonnale, taustrühmade võrdlus (% , n=kõik vastajad)

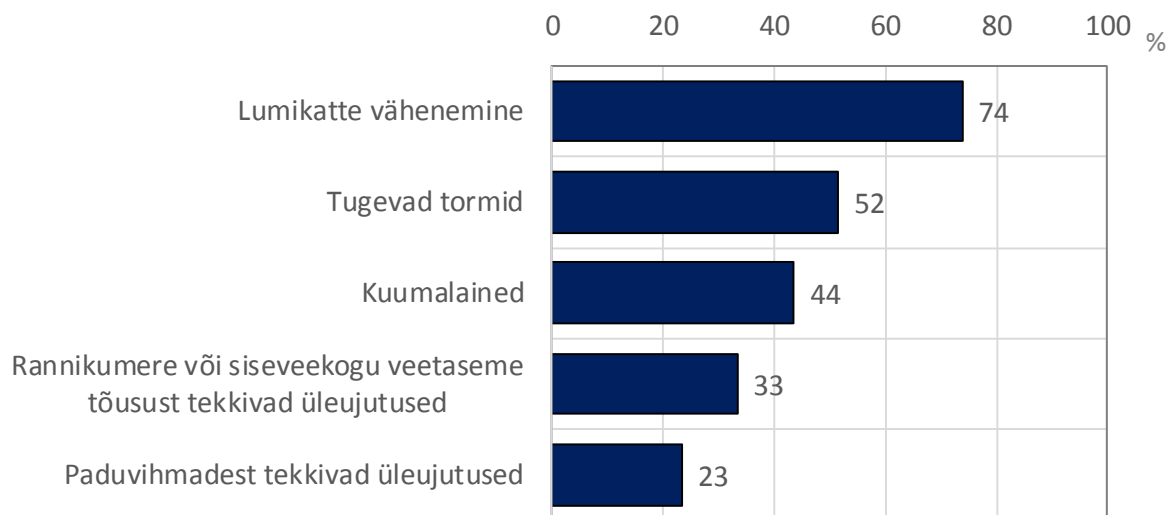
9.2. Kliimamuutuste tagajärgede tajumine

Järgnevalt uuriti, kas kliimamuutuste tagajärgi Eesti tasandil üldse tajutakse. Vastajail paluti öelda, kas nad on elu jooksul täheldanud Eestis äärmuslike ilmastikuolude sagenemist, ning esitati uurimisaluste ilmastikuolude loetelu (Joonis 53).

Ligi ¾ eestimaalastest on täheldanud **lumikatte vähenemist** ning 52% **tugevate tormide sagenemist**. Ülejäänud ilmastikuolude sagenemist oli märganud vähem kui pool

elanikkonnast – kuumalainete sagenemist 44%, rannikumere või siseveekogu veetaseme tõusust tekkivate üleujutuste sagenemist kolmandik, ning paduvihmadest tekkivate üleujutuste sagenemist 23%.

Joonis 53. Kas on elu jooksul täheldanud Eestis järgnevate äärmuslike ilmastikuolude sagenemist (on täheldanud sagenemist %, n=kõik vastajad)

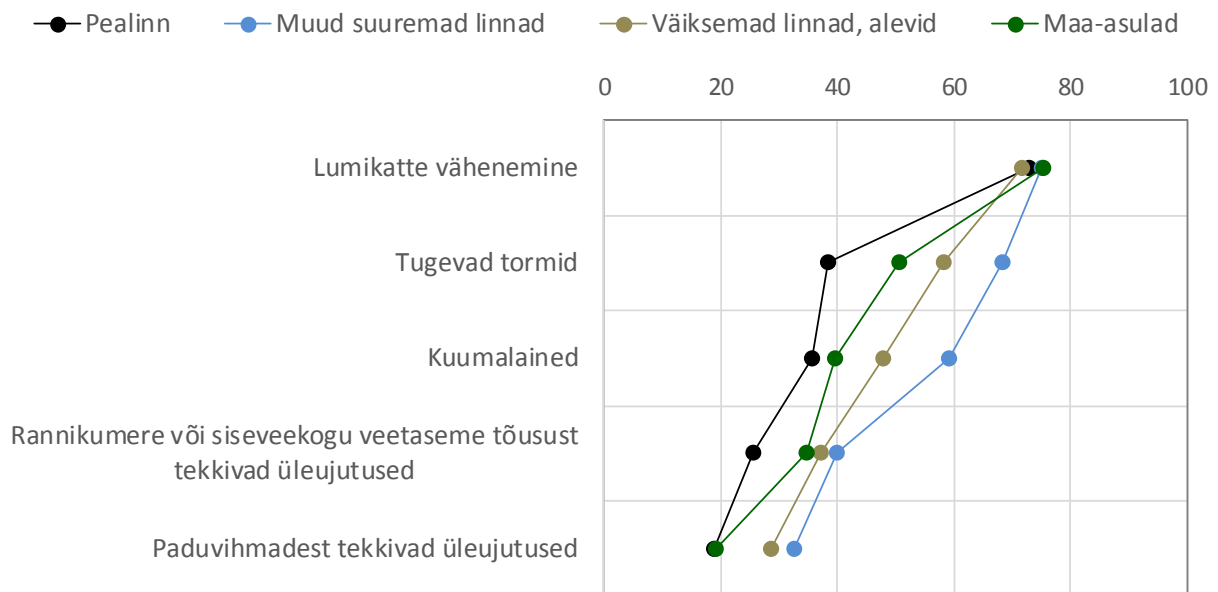
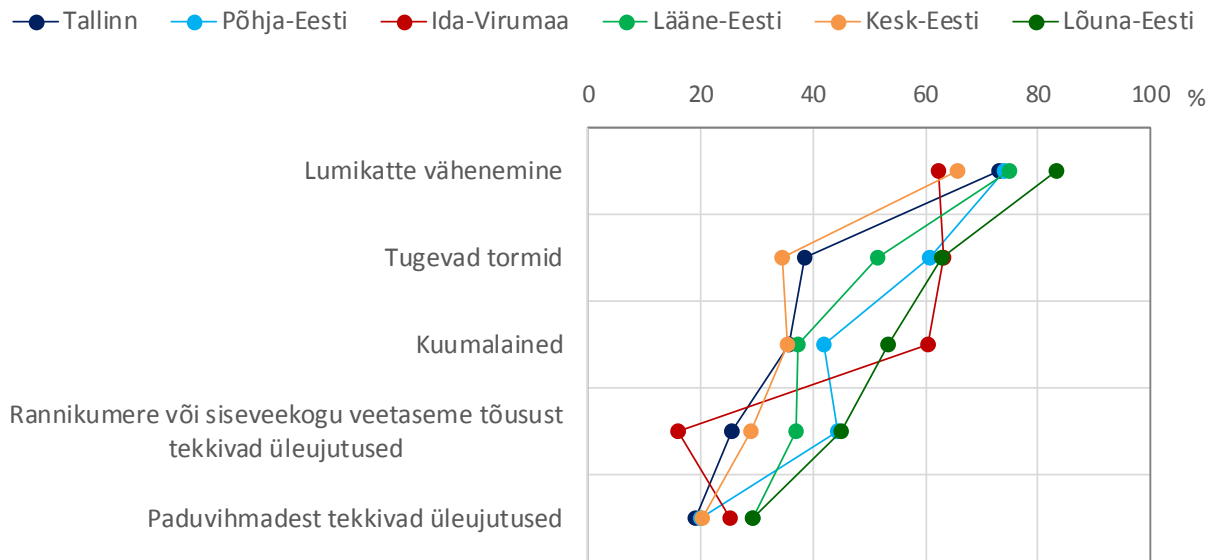

Lumikatte vähenemist tõid keskmisest sagedamini esile 60-aastased ning eakamad inimesed (4/5 oli elu jooksul täheldanud).

Rannikumere ja siseveekogude veetaseme tõusust tekkivate üleujutuste sagenemist täheldanud inimesi on keskmisest enam Põhja- ja Lõuna-Eestis, kuumalainete sagenemist märganud inimesi Ida-Virumaal. Regioonide võrdluses on erinevate äärmuslike ilmastikuolude, v.a lumikatte vähenemise, sagenemist täheldanud inimesi keskmisest vähem pealinnas. Ka Ida-Virumaa elanike seas on keskmisest vähem neid, kes on märganud veekogude veetaseme tõusust tingitud üleujutusi või lumikatte vähenemist, Kesk-Eesti elanike seas aga neid, kes on märganud tugevate tormide sagenemist ([Joonis 54](#)).

Paduvihmadest tekkivaid üleujutuste, kuumalainete ja tugevate tormide sagenemist tõid keskmisest sagedamini esile suuremate linnade (Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve - siia ei kuulu Tallinn) elanikud.

Joonis 54. On elu jooksul täheldanud vastava äärmusliku ilmastikuolu sagenemist Eestis, võrdlus regioonide ja asulatüüpide lõikes (on täheldanud sagenemist %, n=kõik vastajad)

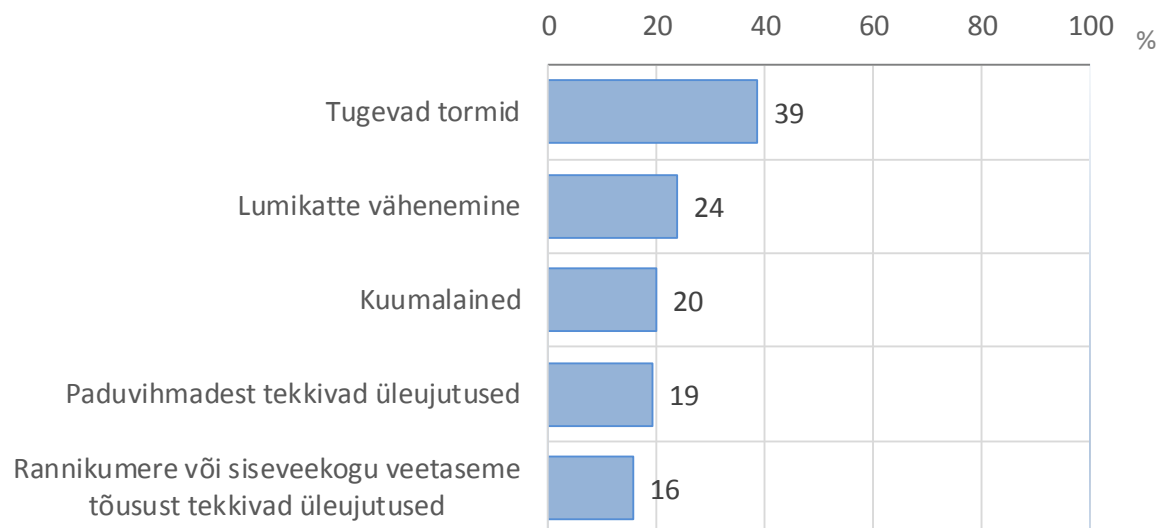
9.3. Kliimamuutuste kui potentsiaalse ohu tunnetamine

Kaardistamaks seda, kas inimesed seostavad kliimamuutustest tulenevaid ohte ka iseendaga, paluti vastajail öelda, kas (Eestile mõeldes) võiks mõni nimetatud ilmastikunähtustest järgneva kümne aasta jooksul ohustada nende elu, vara, sissetulekut või hobidega tegelemist.

Kõige sagedamini tunnetati ohuna **tugevaid torme** (nimetas 39% elanikest), harvemini lumikatte vähenemist (24%), kuumalaineid (20%), paduvihmadest tekkivaid üleujutusi

(19%) või rannikumere/siseveekogude veetaseme tõusust tekkivaid üleujutusi (16%) ([Joonis 56](#)).

Joonis 55. Kas antud ilmastikunähtus võib järgneva 10 aasta jooksul ohustada teie elu, vara, sissetulekut või hobidega tegelemist? (arvab, et ohustab %, n=kõik vastajad)

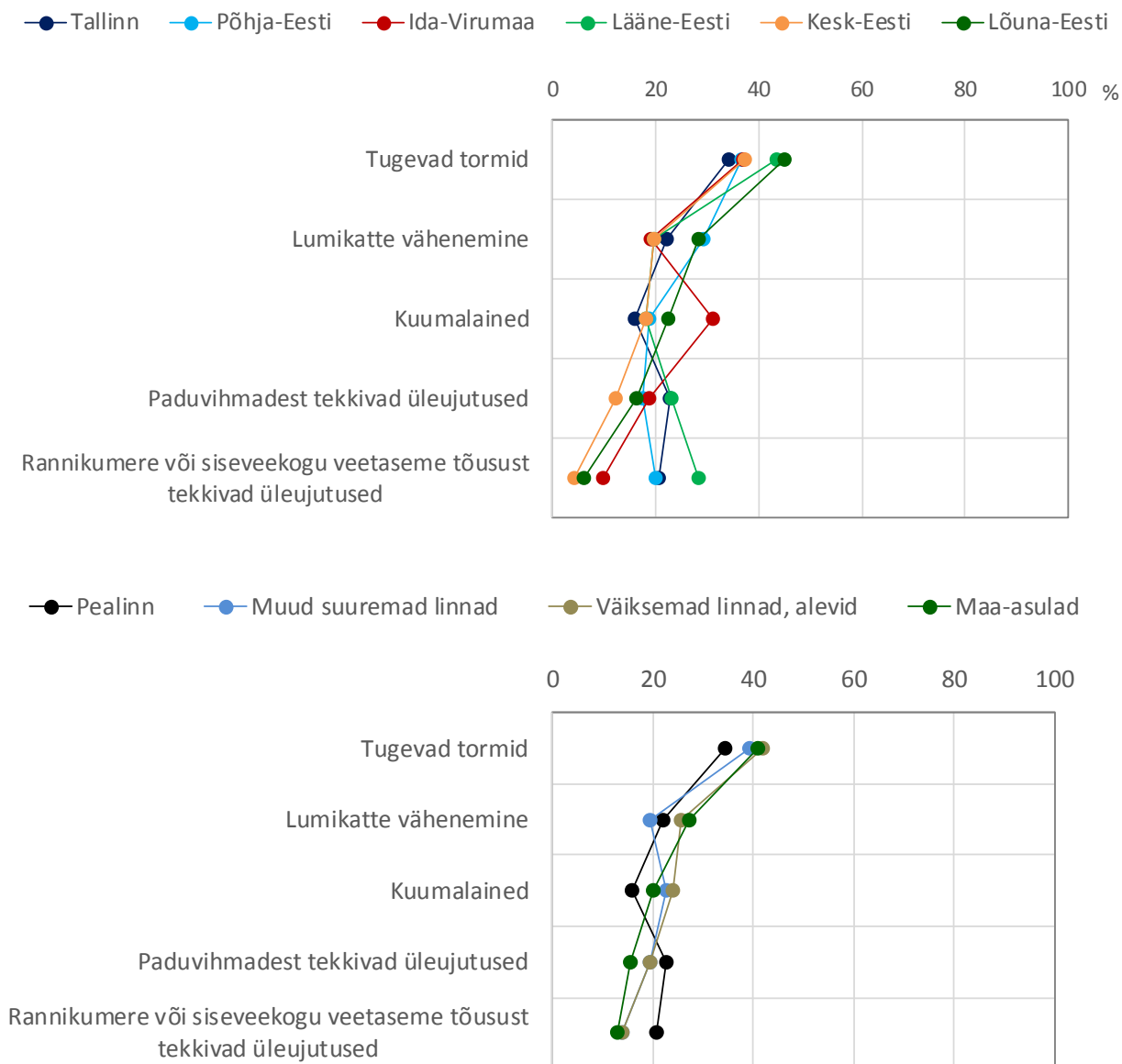
Paduvihmadest tekkivate üleujutuste üle olid keskmisest enam mures alla 30-aastased. Üleujutuste ohtu pidasid vanuserühmade võrdluses kõige madalamaks 60-aastased ning eakamad inimesed.

Inimesed, kes hindasid oma käitumist keskkonnateadlikuks, pidasid ka üleujutuste ohtu tõenäolisemaks kui need, kes käitusid enda arvates mitte-keskkonnateadlikult.

Regioonide võrdluses on arvamused ilmastikunähtuste ohtlikkuse osas suhteliselt erinevad. Kõige tõenäolisema ohuallikana tajuti kõigis regioonides tugevaid torme, mõnevõrra tugevam on sellekohane ohutunnetus Lääne- ja Lõuna-Eestis. Merega paiknevates regioonides, nagu Lääne- ja Põhja-Eesti ning Tallinn, tajutakse veekogude veetaseme tõusust tingitud üleujutusi reaalsema ohuna kui ülejäänud regioonides. Kuumalainete esinemise üle on keskmisest enam mures Ida-Virumaa elanikud ([Joonis 56](#)).

Asulatüüpide võrdluses eristuvad pealinlased mõnevõrra kõrgema murega rannikumere veetaseme tõusu osas, kuid muretsevad keskmisest vähem kuumalainete üle.

Joonis 56. Kas antud ilmastikunähtus võib järgneva 10 aasta jooksul ohustada teie elu, vara, sissetulekut või hobidega tegelemist? Regioonide ja asulatüüpide võrdlus (arvab, et ohustab %, n=kõik vastajad)

Vastajatel, kes tunnetasid mõnes äärmuslikus ilmastikunähtuses potentsiaalset ohtu, paluti oma arvamust ka vabas vormis põhjendada. Vastused (kategoriseerituna) olid alljärgnevad:

Tugevad tormid (n=386):

Varaline kahju, kahju hoonetele, katustele	43%
Langevad puud, kahju loodusele	22%
Elektrikatkestused	8%
Üleujutused	3%
Muu	17%
Ei oska öelda	22%

Lumikatte vähenemine (n=240):

Kannatab talispordiga tegelemine	23%
Kahju loodusele/ taimedele	18%
Veevähesus, kuivad kaevud, põhjavesi	13%
Saak kannatab	9%
Putukate rohkus	2%
Muu	10%
Ei oska öelda	30%

Kuumalained (n=202):

Terviseprobleemid	43%
Põuakahjud	23%
Veeprobleem	3%
Tulekahjud	1%
Muu	6%
Ei oska öelda	30%

Paduvihmadest tekkivad üleujutused (n=186):

Varaline kahju	15%
Vesi tuleb keldrisse	9%
Kahju põllumajandusele/ aiale	7%
Probleemid pinnase/teede/transpordiga	5%
Kahju loodusele	2%
Muu	22%
Ei oska öelda	42%

Rannikumere või siseveekogu veetaseme tõusust tekkivad üleujutused (n=155):

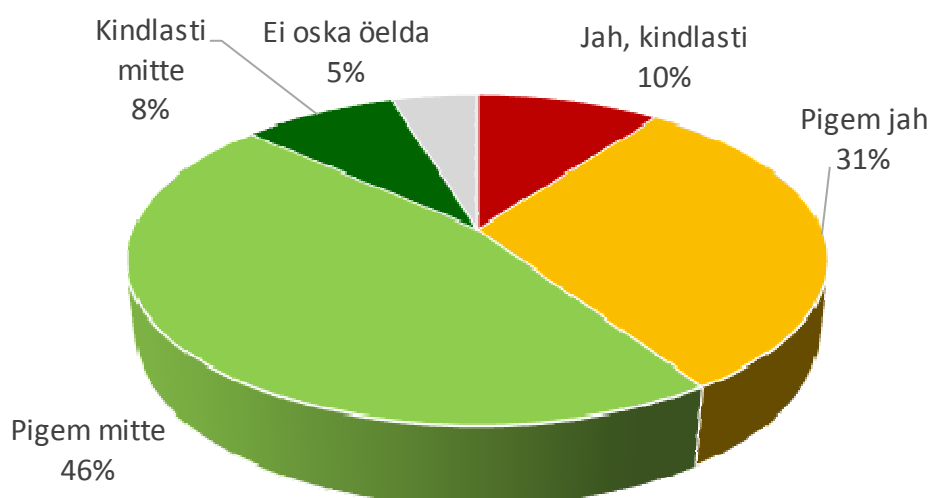
Varaline kahju	17%
Uputab loodust/põllumaad/teid	11%
Vesi tungib majja	7%
Muu	19%
Ei oska öelda	49%

9.4. Kliimamuutused kui probleem

Järgnevalt paluti vastajail öelda, kas kliimamuutuste tagajärjed (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused, lumikatte vähenemine) on nende hinnangul Eesti jaoks tõsine probleem.

Kliimamuutuste tagajärgi pidas Eesti jaoks tõsiseks probleemiks 41% elanikkonnast, sealjuures kindlasti tõsiseks probleemiks kümnendik, pigem tõsiseks probleemiks aga 31%. **Veidi suurem osa (55%) oli aga arvamusel, et kliimamuutused endast Eesti jaoks tõsist probleemi ei kujuta**, sealjuures 8% oli selles kindel. Selge seisukoht puudus 5 protsendil küsitluses osalenutest ([Joonis 57](#)).

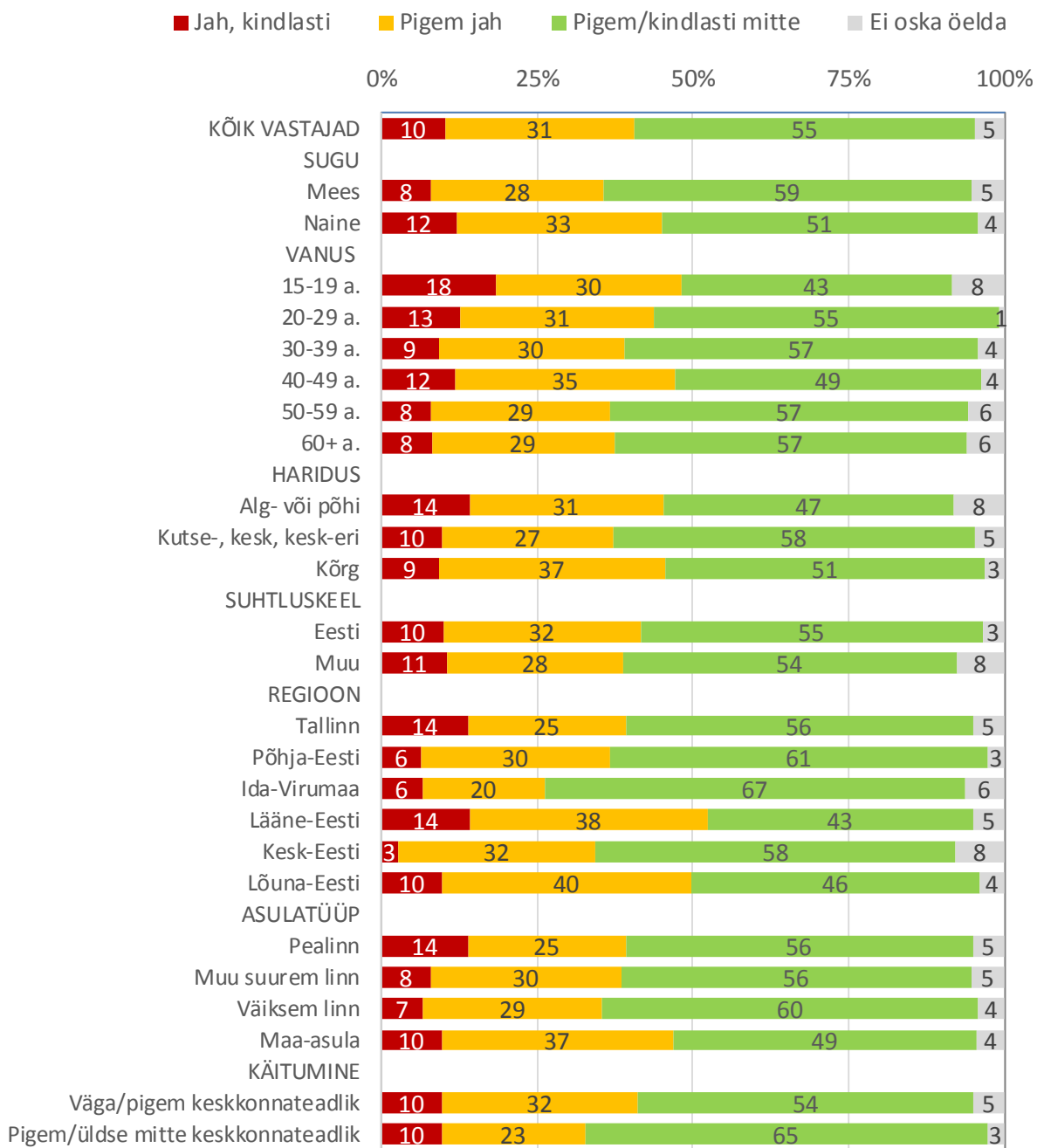
Joonis 57. Kas kliimamuutuste tagajärjed on Eesti jaoks tõsine probleem (% , n=kõik vastajad)

Taustrühmade võrdluses tunnetavad kliimamuutuste tagajärgi Eesti jaoks tõsise probleemina sagedamini naisterahvad (45% peab kindlasti/pigem tõsiseks probleemiks), Lääne- ja Lõuna-Eesti elanikud (vastavalt 52% ja 50%) ning maa-asulate elanikud (47%) ([Joonis 58](#)).

Keskmisest harvemini peavad kliimamuutuste tagajärgi tõsiseks probleemiks Ida-Virumaa elanikud.

Joonis 58. Kas kliimamuutuste tagajärjed on Eesti jaoks tõsine probleem, alamrühmade võrdlus (%) (n=kõik vastajad)

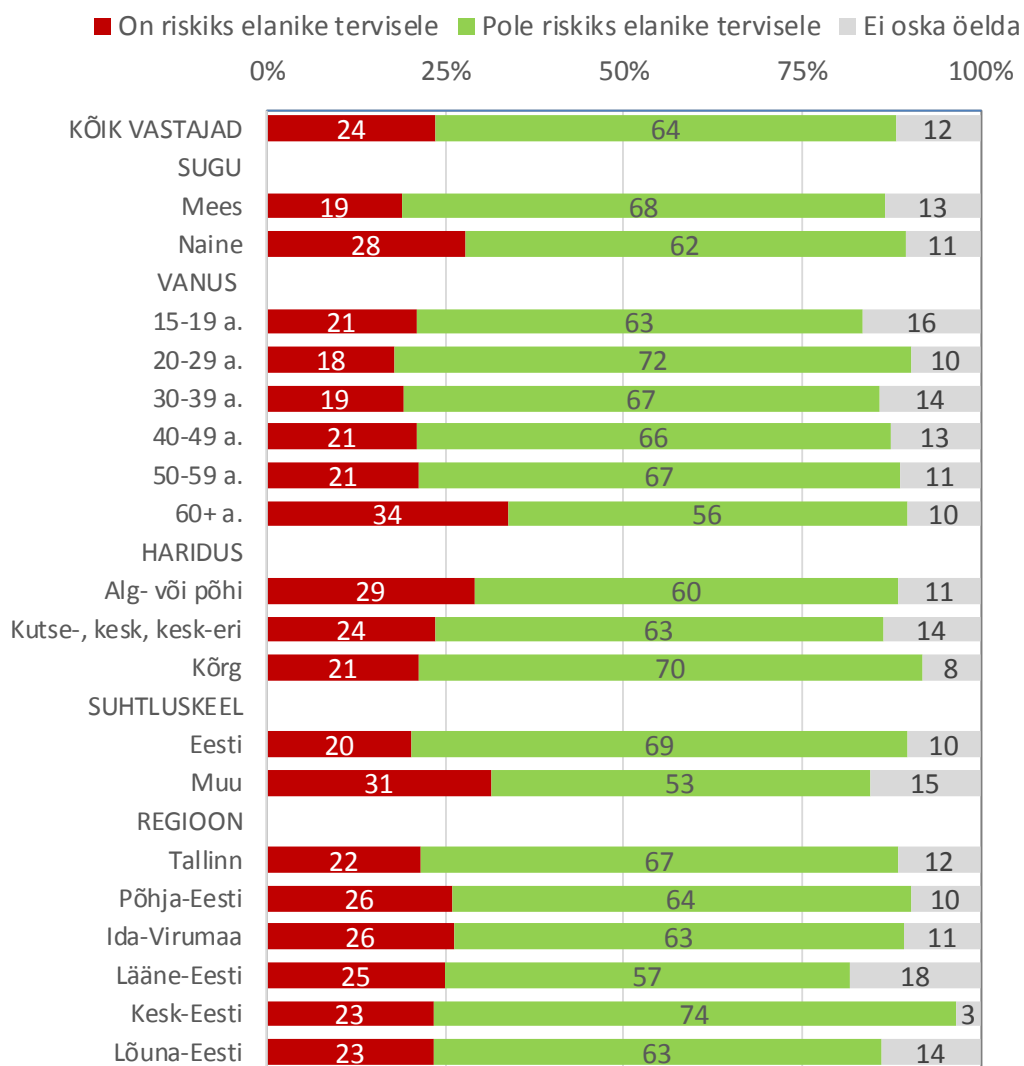

9.5. Kliimamuutuste mõju elanike tervisele

Lisaks paluti vastajail öelda, kas äärmuslikud ilmastikunähtused (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused) on praegu riskiks Eesti elanike tervisele.

Riskiks tervisele pidas äärmuslikke ilmastikunähtusi ligikaudu neljandik elanikkonnast. **Küsitletutest 2/3 hinnangul need endast elanike tervisele riski ei kujuta**, ning 12% ei osanud hinnangut anda (Joonis 59).

Joonis 59. Hinnangud sellele, kas äärmuslikud ilmastikunähtused on praegu riskiks Eesti elanike tervisele, taustrühmade võrdlus (% , n=kõik vastajad)

Keskmisest sagedamini pidasid äärmuslikke ilmastikunähtusi riskiks elanike tervisele naisterahvad, 60-aastased ning eakamad ning muukeelsed elanikud.

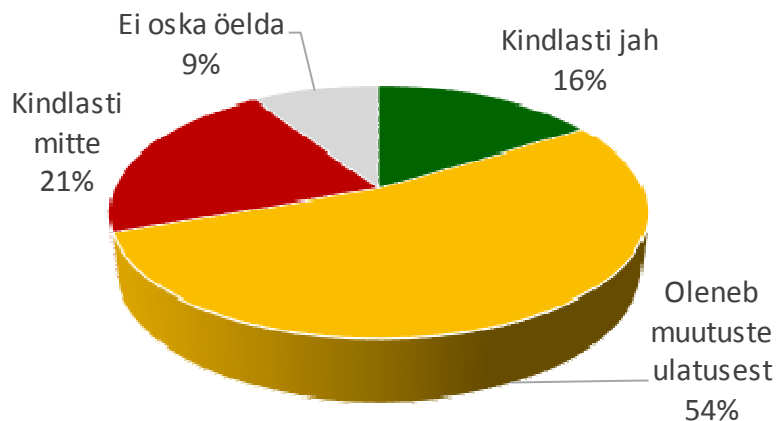
Võrreldes madalama haridusega inimestega omavad antud küsimuses sagedamini selget seisukohta kõrgharidusega inimesed, kes kalduvad selle võrra rohkem toetama arvamust, mille kohaselt kliimamuutuste tagajärjed endast praegusel hetkel Eesti elanike tervisele ohtu ei kujuta.

9.6. Valmidus oma vara kindlustamise eest juurde maksta

Lisaks esitati vastajaile küsimus: Juhul, kui nimetatud äärmuslikud ilmastikunähtused (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused) Eestis saageneksid, siis kas oleksite valmis rohkem maksma, et oma vara kindlustada?

Oma vara kindlustamiseks oleks kindlasti valmis rohkem maksma 16% elanikest ning **54% arvas, et see sõltub muutuste ulatusest**. Kindlasti ei soovinud oma vara kindlustamiseks juurde maksta 21% elanikest. Selge seisukoht puudus 9 protsendil (Joonis 60).

Joonis 60. Kas olukorras, kus äärmuslikud ilmastikunähtused Eestis saageneksid, oleks valmis rohkem maksma, et oma vara kindlustada (% , n=kõik vastajad)

Valmidus oma vara kindlustamiseks juurde maksta oli seda madalam, mida vanema vanuserühmaga oli tegu. Inimesi, kes olid kindlalt valmis oma vara kindlustamise eest juurde maksma, oli keskmisest enam Lääne-Eestis, keskmisest vähem aga Ida-Virumaal. Inimesed, kes pidasid oma käitumist mitte-keskkonnateadlikuks, ei soovinud keskmisest sagedamini ka oma vara kindlustamisse lisaraha panustada. Ootuspäraselt on valmidus oma vara kindlustamiseks juurde maksta keskmisest kõrgem suurema sissetulekuga rühmades.

Inimesed, kes oma vara kindlustamise eest **juurde maksta ei soovi**, nimetasid selle põhjustena **rahapuudust** (38%), vajaduse puudumist/oht on ebatõenäoline (16%), usalduse puudumist kindlustuse vastu/ei soovi midagi kindlustada (10%), pole vara, mida kindlustada (5%), vara on juba piisavalt hästi kindlustatud (5%) või et kindlustuse eest makstakse juba praegu piisavalt (2%). Küsitletutest 4% tõi esile muid põhjusi ning viiendik ei osanud konkreetseid põhjusi esile tuua.

9.7. Valmidus panustada kliimamuutuste vähendamisse

Valmidust panustada kliimamuutuste vähendamisse kaardistati küsimusega: Kas oleksite valmis alandama oma toatemperatuuri ühe kraadi võrra, et panustada kliimasoojenemise pidurdamisse?

Toatemperatuuri oleks valmis kliimasoojenemise pidurdamise nimel alandama 64% elanikkonnast, 22% oli sellele mõttele vastu ning 15% ei osanud kindlat seisukohta võtta. Toatemperatuuri alandamisse suhtusid keskmisest positiivsemalt 15-19-aastased, Põhja-Eesti elanikud, (üli)õpilased ning keskastme spetsialistid/ametnikud/isikuteenindajad.

Vastajailt, kes olid toatemperatuuri alandamise suhtes eitaval seisukohal, paluti ka täpsustada, miks nad seda teha ei soovi. Põhjustena toodi kõige sagedamini esile seda, et

hakkab külm/kodu on niigi külm (40%), see käitumine ei mõjutaks kliimamuutusi (15%), meeldib soe tuba (12%), peres on väikesed lapsed/tervislikud põhjused (7%) või et kasutatakse ahikütet (4%). Muid põhjusi tõi esile 4% küsitletutest. Vastajatest 2% ütles, et on juba toatemperatuuri alandanud ning 2% ei usu kliima soojenemisse. Põhjenduse jättis andmata 16% küsitletutest.

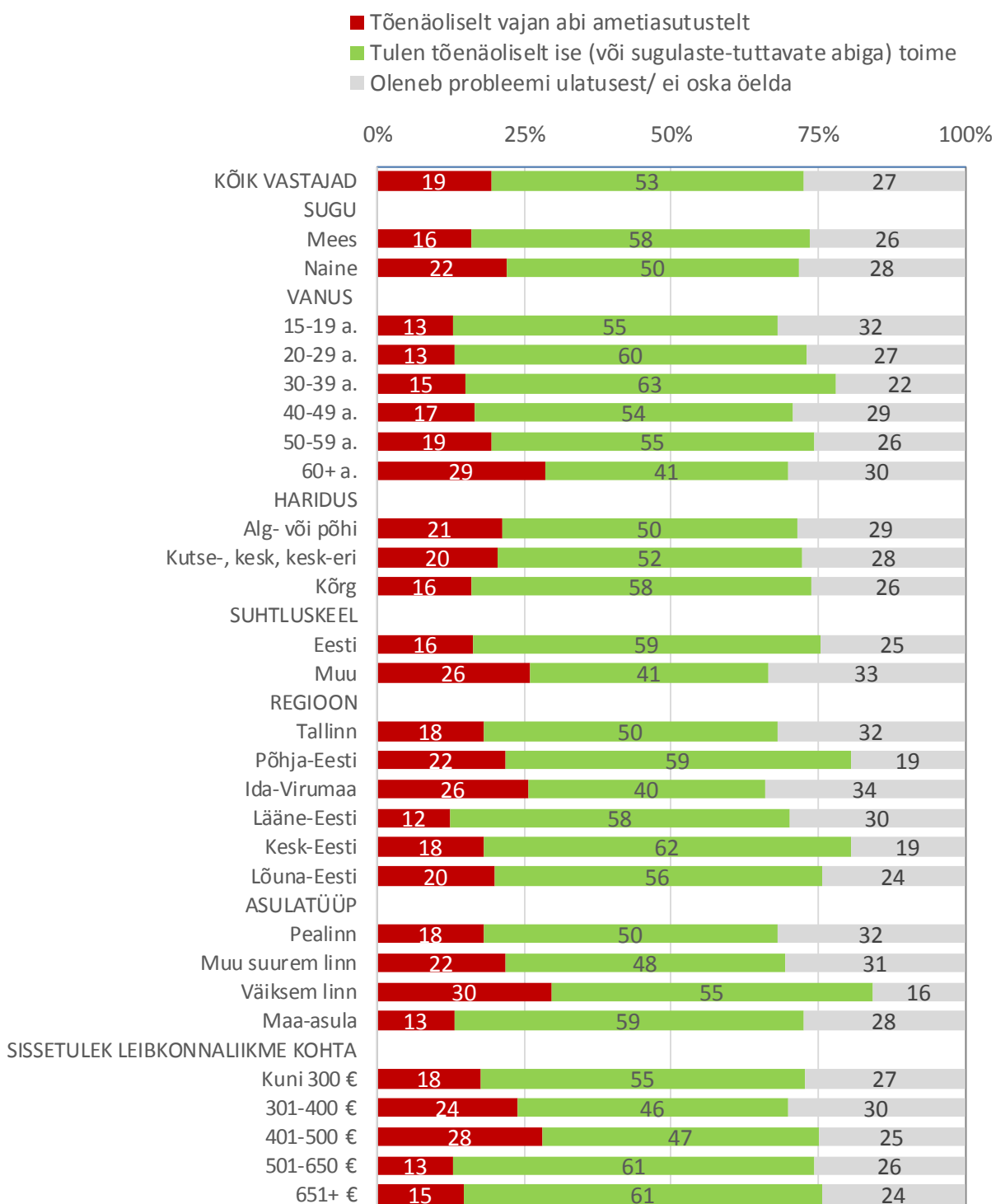
9.8. Toimetulek äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise puhul

Äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise puhul vajaks enda hinnangul tõenäoliselt ametiasutuste abi 19% elanikkonnast. **Elanikest 53% arvab, et tuleb tõenäoliselt ise või sugulaste-tuttavate abiga toime**, ning 27% ei oska selget seisukohta võtta (Joonis 61).

Inimesi, kes enda hinnangul vajaksid sellises olukorras abi ametiasutustelt, on ootuspäraselt keskmisest enam vanimas vanuserühmas (60+), kuid ka muukeelses elanikkonnarühmas ning väiksemates linnades. Inimesed, kes pidasid oma käitumist mitte-keskkonnateadlikuks, olid välisest abist enam sõltuvad kui need, kes pidasid end keskkonnateadlikeks.

Inimesi, kes arvasid, et tuleksid toime ilma ametiasutuste sekkumiseta, oli keskmisest enam vanuserühmas 30-39, eestikeelses elanikkonnarühmas, maa-asulates, ning kõrgema sissetulekuga rühmades.

Joonis 61. Hinnangud oma toimetulekule äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise puhul, taustrühmade võrdlus (% , n=kõik vastajad)

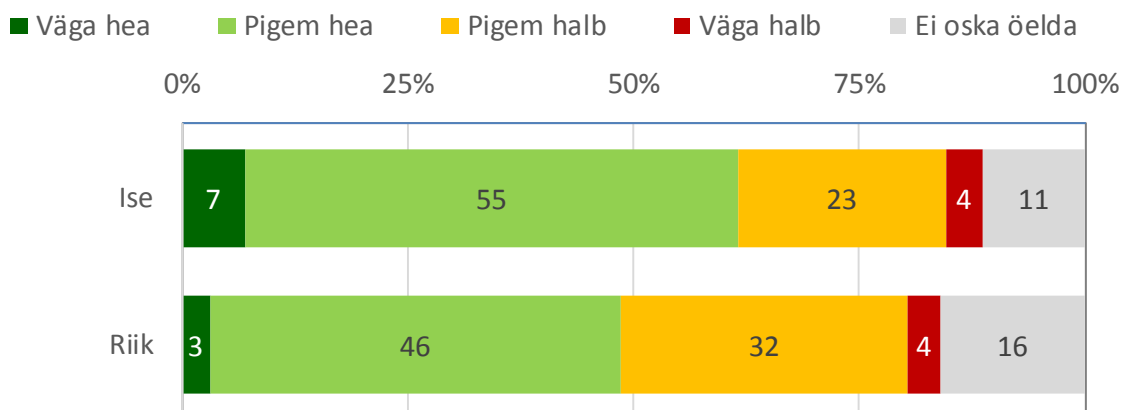

Oma oskusi ja valmisolekut äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise olukorras enda ja oma lähedaste tervist ja vara kaitsta **peab heaks 62% elanikkonnast**. Väga heaks hindab oma oskusi ja valmisolekut siiski suhteliselt väike osa elanikest (7%), valdavalt peetakse oma ettevalmistust pigem heaks. Negatiivse hinnangu oma oskustele ja valmisolekule andis 27% elanikest (Joonis 62).

Keskmiselt positiivsemalt hindasid oma valmisolekut meesterahvad, 30-39-aastased, eestikeelsed elanikud, Põhja-, Lääne- ja Kesk-Eesti elanikud, maa-asulate elanikud ning kõrgema sotsiaalse staatuse ja/või sissetulekuga inimesed. Keskmisest negatiivsemad olid hinnangud naisterahvaste seas, vanuserühmas 60+, muukeelses elanikkonnarühmas, Ida-Virumaal ning suuremates linnades (v.a Tallinnas).

Eesti riigi valmisolekut tulla toime äärmuslikest ilmastikuoludest tingitud hädaolukordadega hinnati isiklikust valmisolekust madalamalt. **Positiivse hinnangu andis siinkohal 49%, negatiivse 35%** (Joonis 62). Skepsis riigi valmisolekule hädaolukordadega toime tulla on keskmisest kõrgem eestikeelses sihtrühmas, samas kui muukeelses sihtrühmas ei oska märkimisväärne osa vastajaist riigi valmisolekule hinnangut anda. Regioonide võrdluses on kriitilisus riigi valmisoleku suhtes kõrgeim Ida-Virumaal, kus 45% elanikest arvab, et riigi valmisolek äärmuslikest ilmastikunähtustest tingitud hädaolukordadega toime tulla on väga või pigem halb.

Joonis 62. Hinnangud oma oskustele ja valmisolekule äärmuslike ilmastikunähtuste esinemise olukorras enda ja oma lähedaste tervist ja vara kaitsta/Eesti riigi valmisolekule toime tulla äärmuslikest ilmastikuoludest tingitud hädaolukordadega (% , n=kõik vastajad)

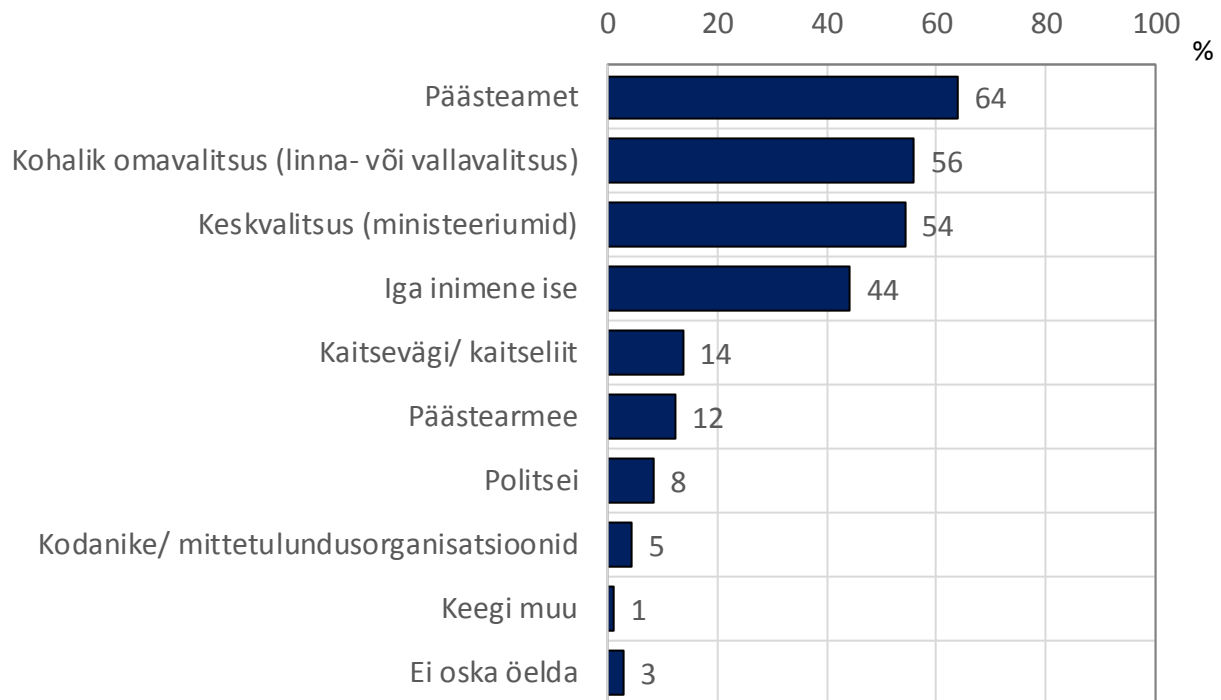

9.9. Vastutus hädaolukordades

Uurimaks, keda peetakse vastutavaks äärmuslike ilmastikunähtuste tagajärgedega toimetulekul, loetleti vastajaile erinevaid institutsioone/vastutajaid, ning paluti tal valida nende seast kuni kolm olulisemat.

Peamise vastutajana äärmuslike ilmastikunähtuste tagajärgedega toimetulekul nähakse **päästeametit** (kolme olulisema seas nimetas 64%). Enam kui pool elanikest peab peamisteks vastutajateks ka **kohalikke omavalitsusi** (56%) või **keskvalitsust** (54%). Ülejäänud institutsioone – kaitseväge/kaitseliitu, päästearmeed, politseid, ning mittetulundusorganisatsioone nimetas igapäevaste eraldivõetuna vähem kui 15% vastajatest. Elanikest 44% arvab, et olulisemate vastutajate seas peaksid olema ka inimesed ise (Joonis 63)

Joonis 63. Kes peaks peamiselt vastutama äärmuslike ilmastikunähtuste tagajärgedega toimetuleku eest? (% , kuni kolm vastust, n=kõik vastajad)

Pea kõigis vanuserühmades nimetati peamiste vastutajate seas kõige sagedamini päästeametit, v.a vanuserühmas 20-29, kus kõige sagedamini nimetati peamise vastutajana kohalikke omavalitsusi. Vanuserühmades 15-19 ning 40-49 nimetati päästeametiga võrreldes sama sageli ka keskvalitsust ja kohalikke omavalitsusi.

Nii eesti- kui muukeelsed elanikud pidasid peamiseks vastutajaks kõige sagedamini päästeametit, millele eestikeelses sihtrühmas järgnesid kohalikud omavalitsused, muukeelses sihtrühmas aga keskvalitsus. Võrreldes eestikeelsete inimestega omistavad muukeelsed elanikud vähem vastutust inimestele endile ning kaitseväge/kaitseliidule, näevad aga suurema vastutajana keskvalitsust ja päästearmeed.

Kui Põhja- ja Lõuna-Eestis nähti kõige sagedamini peamise vastutajana päästeametit, siis Tallinnas ja Ida-Virumaal peeti selleks võrdselt sageli nii päästeametit kui keskvalitsust; Lääne- ja Kesk-Eestis aga kohalikke omavalitsusi.

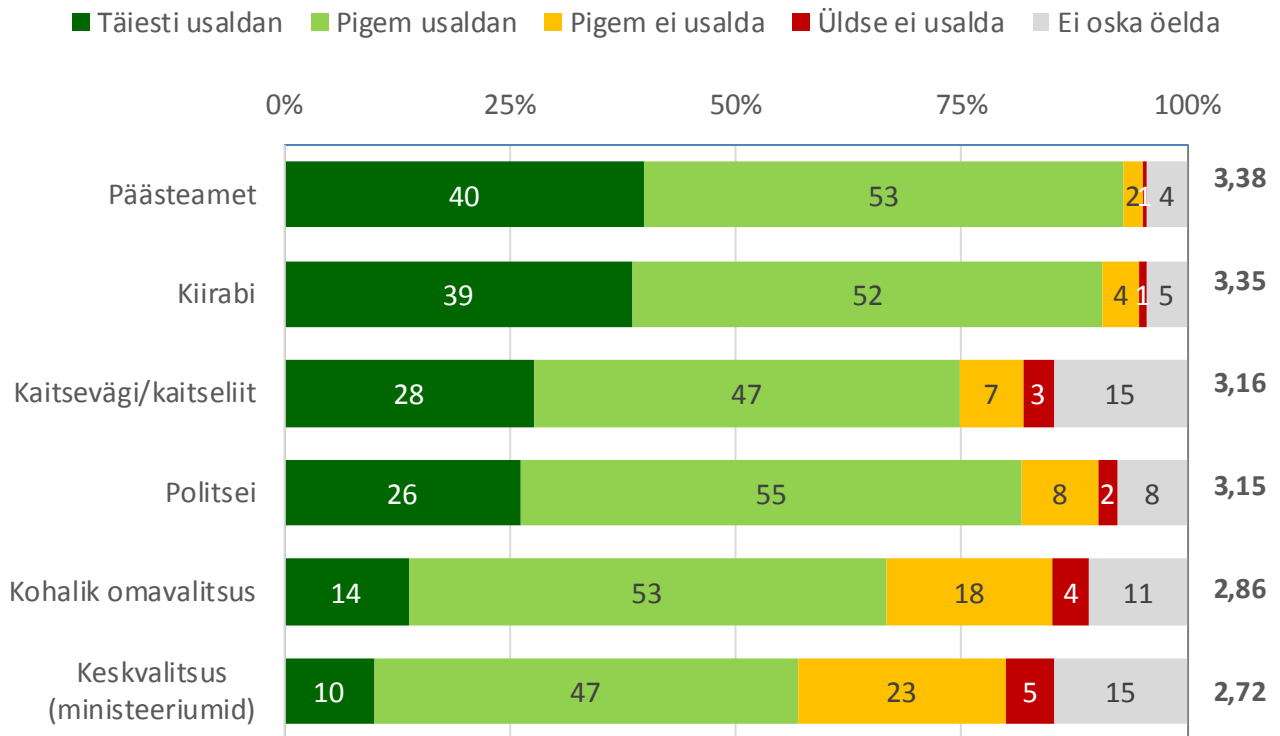
Kui Tallinnas nähti ühe peamise vastutajana päästeametiga võrdselt sageli ka keskvalitsust, siis väiksemates asulates omistatakse peamine vastutus päästeametile ning kohalikele omavalitsustele.

9.10. Usaldus institutsioonide vastu hädaolukordade lahendamisel

Äärmuslikest ilmastikunähtustest põhjustatud hädaolukordade lahendamisel usaldatakse kõige enam **päästeametit** (täiesti või pigem usaldab 93%) ning **kiirabi** (91%). Politseid usaldab antud olukordades 82%, kaitseväge ja kaitseliitu 75% (Joonis 64).

Madalaim on usaldus hädaolukordade lahendamisel kohalike omavalitsuste ja keskkvalitsuse vastu, mida usaldab vastavalt 67% ja 57% elanikkonnast. Ebausaldusväärseks pidas KOV-e antud olukordade lahendamisel 23%, keskkvalitsust aga 28% elanikkonnast. Samas ei osanud enam kui kümnendik vastajaist keskkvalitsuse, KOV-ide ja kaitseväge/kaitseliidu usaldusväärset antud olukordades tegutsemisel hinnata.

Joonis 64. Hinnangud institutsioonide usaldusväärsele äärmuslikest ilmastikunähtustest põhjustatud hädaolukordade lahendamisel (% ja aritmeetilised keskmised 4-palli skaalal, kus 1=üldse ei usalda ja 4=täiesti usaldan, n=kõik vastajad)

Usaldus keskkvalitsuse kui potentsiaalse hädaolukordade lahendaja vastu on keskmisest kõrgem noorimas vanuserühmas ning Tallinnas. Ebausaldusväärseks hindavad keskkvalitsuse tegevust antud olukordades keskmisest sagedamini eestikeelsed elanikud ning maaelanikud,

Usaldus kohalike omavalitsuste vastu on keskmisest madalam keskmistes vanuserühmades. Kaitseväge/kaitseliitu usaldavad keskmisest enam eestikeelsed inimesed, samas kui muukeelsed peavad antud organisatsoone sagedamini kas ebausaldusväärseks või ei oska sellele hinnangut anda. Maa-asulates, Põhja- ja Lääne-Eestis ning keskmise sissetulekuga rühmades peeti kaitseväge/kaitseliitu keskmisest sagedamini usaldusväärseks, pealinnas aga keskmisest sagedamini ebausaldusväärseks.

Usaldus päästeameti vastu on kõrge kõigis taustrühmades, eriti kõrge aga 30-39-aastaste seas ning Põhja-Eestis. Usaldus politsei vastu on võrreldes eestikeelse elanikkonnaga madalam muukeelsete seas, regioonide võrdluses Ida-Virumaal. Usaldus politsei vastu on kõrgeim keskmise sissetulekuga rühmades.

10. Keskkonnateadlikkuse indeks

Lähtuvalt elanike hinnangutest oma keskkonna-alasele teadlikkusele ning keskkonnasäästlikest harjumustest koostati indeks, võrdlemaks ajas toimuvaid muutusi Eesti elanike keskkonnateadlikkuses.

Indeksi maksimaalne väärtus: 100 punkti; minimaalne väärtus: 0 punkti.

Indeksi sisendnäitajad:

Hoiakud (10 punkti):

Peab elektri tootmise juures kõige olulisemaks keskkonnasäästlikkust (Arvab, et olulisem on see, et elektritootmine oleks keskkonnale võimalikult väikese kahjuga, mitte esmajoones odav või eelkõige tagama sõltumatuse välismaistest allikatest).

Teadlikkus (10 punkti+10 punkti):

Huvi keskkonna-alase info vastu (Kuivõrd Teid huvitab informatsioon keskkonnaseisundi kohta kogu Eestis? - "Huvitab väga" vastuste osakaal)
Hinnang info kättesaadavusele (Kas Teie arvates on keskkonnaalane informatsioon kogu Eesti kohta hästi kättesaadav? "Jah, täiesti/pigem jah" – vastuste osakaal).

Käitumine (20 punkti+50 punkti):

Hinnang oma käitumisele (Kuidas Te hindate oma käitumist? "Väga keskkonnateadlikuks" – vastuste osakaal).

Kas käitub sageli keskkonnasäästlikult, juhindudes samas keskkonnakaitselistest kaalutlustest:

Sordib prügi

Eelistab autoga sõitmise asemel liigelda jalgsi/jalgrattaga/ühistranspordiga
Viib ohtlikud jäätmed selleks ettenähtud kogumiskohta

Ostab öko/mahemärgisega toidukaupu, rõivaid ja puhastusvahendeid või kasutatud riideid/tarbeesemeid (vähemalt üks kolmest)

Kasutab poest kauba koju toomiseks kodust kaasa võetud kotti.

Indeksi aluseks olevad sisendnäitajad on toodud tabelis 2, indeksi komponendid tabelis 3.

Kolme uuringuetapi võrdluses on **keskkonnateadlikkuse indeksi väärtus kõrgeim 2016. aastal: 42,0 punkti**. 2014. aastal oli indeksi väärtus 37,5 punkti ning 2012. aastal 37,9 punkti.

Indeksi väärtuse kasv on tingitud eelkõige sellest, et keskkonnasäästliku käitumise puhul nimetati tänava sagedamini peamise ajendina keskkonnakaitselisi motiive. Samuti on võrreldes eelnevate uuringutega veidi kasvanud huvi teabe saamise vastu Eesti keskkonnaseisundi kohta; ning suurenenud nende inimeste osatähtsus, kes peavad elektritootmisel prioriteetseks keskkonnasõbralikkust.

Tabel 2. Keskkonnateadlikkuse indeksi aluseks olevad sisendnäitajad (% , n=kõik vastajad)

	2012	2014	2016	Punkte/kaal (kokku=100)
Elektritootmise puhul on kõige olulisem, et see oleks keskkonnale võimalikult väikese kahjuga, %	44%	41%	46%	10
Kuivõrd Teid huvitab informatsioon keskkonnaseisundi kohta kogu Eestis? Huvitab väga %	43%	38%	46%	10
Kas Teie arvates on keskkonna-alane informatsioon kogu Eesti kohta hästi kättesaadav? Jah, täiesti/pigem jah %	64%	74%	74%	10
Kuidas Te hindate oma käitumist? Väga keskkonnateadlikuks %	15%	20%	17%	20
Sordib sageli prügi, lähtudes kindlasti/pigem keskkonnakaitselistest kaalutlustest, %	61%	57%	62%	10
Eelistab sageli autoga sõitmise asemel liigelda jalgsi/jalgrattaga/ühistranspordiga, lähtudes kindlasti/pigem keskkonnakaitselistest kaalutlustest, %	19%	12%	23%	10
Viib sageli ohtlikud jäätmed selleks ettenähtud kogumiskohta, lähtudes kindlasti/pigem keskkonnakaitselistest kaalutlustest, %	67%	68%	65%	10
Ostab sageli öko/mahe/kasutatud tooteid, lähtudes kindlasti/pigem keskkonnakaitselistest kaalutlustest, %	15%	9%	26%	10
Kasutab sageli poest kauba koju toomiseks kaasavõetud kotti, lähtudes kindlasti/pigem keskkonnakaitselistest kaalutlustest, %	36%	36%	44%	10

Tabel 3. Keskkonnateadlikkuse indeksi komponendid (punkte)

	2012	2014	2016
Peab elektritootmise puhul kõige olulisemaks, et see oleks keskkonnale võimalikult väikese kahjuga	4,4	4,1	4,6
Huvi kogu Eesti keskkonnaseisundi-alase info vastu	4,3	3,8	4,6
Hinnang kogu Eesti kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele	6,4	7,4	7,4
Hinnang oma käitumise keskkonnateadlikkusele	3	4	3,4
Sordib sageli prügi keskkonnakaitselistel kaalutlustel	6,1	5,7	6,2
Eelistab sageli autoga sõitmise asemel liigelda jalgsi/jalgrattaga/ühistranspordiga keskkonnakaitselistel kaalutlustel	1,9	1,2	2,3
Viib sageli ohtlikud jäätmed selleks ettenähtud kogumiskohta keskkonnakaitselistel kaalutlustel	6,7	6,8	6,5
Ostab sageli öko/mahe/kasutatud tooteid keskkonnakaitselistel kaalutlustel	1,5	0,9	2,6
Kasutab sageli poest kauba koju toomiseks kaasavõetud kotti keskkonnakaitselistel kaalutlustel	3,6	3,6	4,4
Indeks:	37,9	37,5	42,0

Lisa 1. Küsitlusankeet

KESKKONNATEADLIKKUSE UURING 2016

Küsitaja nimi _____, töötõendi nr _____

1. Intervjuu toimumise koht:

- 1 Tallinn
- 2 Harjumaa
- 3 Hiiumaa
- 4 Ida-Virumaa
- 5 Jõgevamaa
- 6 Järvamaa
- 7 Läänemaa
- 8 Lääne-Virumaa
- 9 Põlvamaa
- 10 Pärnumaa
- 11 Raplamaa
- 12 Saaremaa
- 13 Tartumaa
- 14 Valgamaa
- 15 Viljandimaa
- 16 Võrumaa

2. Asulatüüp:

- 1 Pealinn
- 2 Suur linn (Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve)
- 3 Maakonnakeskus
- 4 Muu linn, alev
- 5 Alevik
- 6 Küla

3. Kui intervjuu toimub Tallinnas, siis linnaosa nimetus:

- 1 Põhja-Tallinn
- 2 Haabersti
- 3 Kesklinn
- 4 Kristiine
- 5 Lasnamäe
- 6 Pirita
- 7 Mustamäe
- 8 Nõmme

4. Valimipiirkond _____

5. Valimipunkti nr _____

6. Vastaja nr _____

7. Intervjuu toimumise kuupäev:

8. Intervjuu alguse kellaeg:

_____ tund _____ min

TAUST 1

Hea vastaja,

Turu-uuringute AS viib maikuus Keskkonnaministeeriumi tellimusel läbi elanikkonnaküsitlust, eesmärgiga selgitada Eesti inimeste keskkonna-alast teadlikkust ning hoiakuid. Ankeedi küsimustele vastamine ei eelda mingeid eriteadmisi. Intervjuu kestab umbes 40 minutit.

Olete valimisse sattunud juhuvalikuga. Teie vastused jäävad anonüümseks ning neid analüüsitakse ainult koos teiste vastajate tulemustega. Kokku küsitletakse üle kogu Eesti 1000 inimest.

Küsitluse tulemused avalikustatakse 2016. aasta sügisel Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee

Alustaksin Teid ennast puudutavatest küsimustest.

T0. Intervjuu läbiviimise keel:

- 1 Eesti
- 2 Vene

T1. Sugu:

- 1 Mees
- 2 Naine

T2. Vanus: _____ täisaastat

T3. Teie rahvus:

- 1 Eestlane
- 2 Muu

T4. Teie kodakondsus:

- 1 Eesti
- 2 Venemaa
- 3 Muu riik, mis? _____
- 4 Määratlemata kodakondsus

T5. Kas Te olete...:

- 1 töötav
- 2 töötav (üli)õpilane
- 3 töötav pensionär
- 4 töötu, tööd otsiv
- 5 (üli)õpilane
- 6 (töövõimetus)pensionär
- 7 lapsehoolduspuhkusel olija
- 8 muudel põhjustel mittetöötav (sh kodune)

*KUI VASTAJA ISE TÖÖTAB
(T5, VASTUSED 1-3):
ÜKS VASTUS.*

T6. Kas Te olete ...?

- 1 vabakutseline, FIE
- 2 eraettevõtja (kuni 10 töötajat)
- 3 eraettevõtja (üle 10 töötaja)
- 4 talunik
- 5 palgatöötaja eraettevõttes (k.a MTÜ-s)
- 6 palgatöötaja riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuses

T7. Teie ametikoht:

ÜKS VASTUS

- 1 Asutuse, ettevõtte tippjuht, keskastme juht
- 2 Tippspetsialist
- 3 Keskastme või abispetsialist
- 4 Kontoriametnik
- 5 Isiku- või klienditeenindaja
- 6 Oskustööline
- 7 Seadme- või masina- operaator, mootorsõiduki juht
- 8 Lihttööline
- 9 Muu, mis?

HINNANGUD KESKKONNAGA SEOTUD TEEMADELE

1. Nimetage palun, mis on Teie arvates Eestis sellised keskkonnaga seotud teemad, millega peaks senisest tähelepanelikumalt tegelema?

99 Ei oska öelda

2. Nimetage palun kuni kolm märksõna, mis Teil esimestena seostuvad Keskkonnaministeeriumiga:

99 Ei oska öelda

3. Loen Teile ette mõned keskkonnaga seotud valdkonnad. Palun andke hinnang nende valdkondadele praegusele olukorrale Eestis.

	Väga hea	Pigem hea	Pigem halb	Väga halb	Ei oska öelda
Loodusväärtuste kaitsmine	1	2	3	4	5
Jõgede ja järvede puhtus	1	2	3	4	5
Mere puhtus	1	2	3	4	5
Jahinduse korraldus	1	2	3	4	5
Siseveekogude kalastiku olukord	1	2	3	4	5
Korraldatud jäätmevedu	1	2	3	4	5
Maavarade kaevandamine	1	2	3	4	5
Metsade majandamine	1	2	3	4	5
Puhta joogivee kättesaadavus	1	2	3	4	5
Välisõhu puhtus	1	2	3	4	5
Müra väliskeskkonnas	1	2	3	4	5
Hais väliskeskkonnas	1	2	3	4	5
Suurte tööstuste poolt keskkonna saastamise vältimine	1	2	3	4	5
Uute ehituste (hooned, teed, sillad jm) rajamisel arvestamine möjuga keskkonnale	1	2	3	4	5
Kutselise kalapüügi võimalused	1	2	3	4	5
Harrastuskalapüügi võimalused	1	2	3	4	5
Reovee puhastamine	1	2	3	4	5
Prügi kogumine liikide järgi	1	2	3	4	5
Omalt käel loodus- ja matkaradadel Eesti loodusega tutvumise võimalused	1	2	3	4	5
Jäätmete taaskasutus (nt plastijäätmete kasutamine pargimööblis, vanapaberist uue paberi tootmine, klaasijäätmetest uute klaastoodete valmistamine)	1	2	3	4	5
Kliimamuutuste leevendamine	1	2	3	4	5
Loodusressursside säästlik kasutamine (puhas vesi, maavarad, mets jt)	1	2	3	4	5
Keskkonna-alase huvihariduse kättesaadavus	1	2	3	4	5

3.1 Valige eelnevatest kuni 3 valdkonda või lisage omalt poolt mõni, millele tuleks Eestis keskkonna seisukohalt senisest rohkem tähelepanu pöörata.

99 Ei oska öelda

4. Kuidas Te tervikuna hindate Eesti keskkonna seisundit?

- 1 Väga hea
- 2 Pigem hea
- 3 Pigem halb
- 4 Väga halb
- 5 Ei oska öelda

5. Nimetage palun Teie arvates kõige usaldusväärsem keskkonnavaldkonna asutus või organisatsioon Eestis.

99 Ei oska öelda

6. Kui usaldusväärseks Te peate järgmisi institutsioone?

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Täiesti usaldusväärne	Pigem usaldusväärne	Pigem ebausaldusväärne	Täiesti ebausaldusväärne	Ei oska öelda
Keskkonnaministeerium	1	2	3	4	5
Keskkonnaamet	1	2	3	4	5
Keskkonnainspeksioon	1	2	3	4	5
Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)	1	2	3	4	5
SA Keskkonnainvesteeringute keskus (KIK)	1	2	3	4	5
Riigi Ilmateenistus	1	2	3	4	5
Maa-amet	1	2	3	4	5
Keskkonnaagentuur (KAUR)	1	2	3	4	5
Eesti Loodusmuuseum	1	2	3	4	5

7. Palun öelge, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega:

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Üldse ei nõustu	Ei oska öelda
Eesti inimesed on muutunud keskkonna suhtes tähelepanelikumaks ja oskavad loodust paremini hoida	1	2	3	4	5
Eestis on laialdaselt kasutusele võetud nn „rohelisi tehnoloogiaid“, mis säästavad loodusressursse (ehitatud nn tarku maju ning rakendatud uusi tehnoloogiaid ja taaskasutust tootmises)	1	2	3	4	5
Eestis on loodud head tingimused ohtlike jäätmete äraandmiseks (nt ravimid, elektroonika, patareid ja akud, eterniit, ehitusjätmed, säästu- ja halogeenpirnid, värvijäägid, roti ja –muud majapidamismürgid)	1	2	3	4	5
Kui loodust ei säästeta, ei ole võimalik järjepidevalt majandust arendada	1	2	3	4	5

8. Kuivõrd Te pooldate järgmiste energiaallikate laialdast kasutuselevõttu Eestis?

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Pooldan väga	Pigem pooldan	Pigem ei poolda	Üldse ei poolda	Ei oska öelda
Puit, biomass, puidujäätmete põletamine	1	2	3	4	5
Tuuleenergia	1	2	3	4	5
Maagaas	1	2	3	4	5
Tuumaenergia	1	2	3	4	5
Põlevkivi	1	2	3	4	5

9. Palun hinnake neid energiaallikaid keskkonnasõbralikkuse seisukohast.

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Keskkonna sõbralik	Pigem keskkonna sõbralik	Pigem keskkonnavaenulik	Täiesti keskkonna vaenulik	Ei oska öelda
Puit, biomass, puidujäätmete põletamine	1	2	3	4	5
Tuuleenergia	1	2	3	4	5
Maagaas	1	2	3	4	5
Tuumaenergia	1	2	3	4	5
Põlevkivi	1	2	3	4	5

10. Palun pange need kolm väidet tähtsuse järjekorda (1 kuni 3):

Elektritootmine peab olema keskkonnale võimalikult vähese kahjuga	
Elektritootmine peab olema odav	
Elektritootmine peab tagama meile sõltumatuse välismaistest allikatest	

ÜLDINE KESKKONNA-ALANE KÄITUMINE**11a. Kas Te olete märganud järgmisi öko- ning mahemärgiseid?**

NÄIDAKE VASTAJALE PILTE EKRAANIL

11b. Kui olete märganud, siis kas teate, mida need tähendavad?

	Küs. 11a		Küs 11b.
	Olen märganud	Ei ole märganud/ ei mäleta	Kui olete märganud, siis kas teate, mida märk tähendab?
A	1	2	
B	1	2	
C	1	2	
D	1	2	
E	1	2	
F	1	2	
G	1	2	
H	1	2	
I	1	2	

12a. Kui sageli Te...: ÜKS VASTUS IGALE REALE**12b. KUI KÜS.12a VASTUSEVARIANDID 1 VÕI 2: Kas nende tegevuste juures on Teie puhul olulisem keskkonnanäiteline või muu, näiteks rahaline aspekt? ÜKS VASTUS IGALE REALE**

	Küs. 12a				Küs. 12b				
	Sage li	Harv a	Mitte kunag i	Ei oska öeld a	Kindlas ti keskko nnakait seline	Pigem keskko nnakait seline	Pigem muu aspek t	Kindla sti muu aspek t	Ei oska öeld a
osalete keskkonnahoiuga seotud ühistegevustes (nt vabatahtlik töö, talgud)	1	2	3	4	1	2	3	4	5
sordite prügi (ei viska kogu tekkivat prügi ühte kotti)	1	2	3	4	1	2	3	4	5
eelistate autoga sõitmise asemel liigelda jalgsi/jalgrattaga/ ühistranspordiga	1	2	3	4	1	2	3	4	5
soetate kasutatud riideid ja tarbeesemeid	1	2	3	4	1	2	3	4	5
kasutate poest kauba koju toomiseks kodust kaasa võetud kotti	1	2	3	4	1	2	3	4	5
viite ohtlikke jäätmeid (nt ravimid, elektroonika, patareid ja akud, eterniit, ehitusjäätmed, säästu- ja halogeenpirnid, värvijäägid, roti ja -muud majapidamismürgid) selleks ettenähtud kogumiskohta	1	2	3	4	1	2	3	4	5
viite pakendid kogumiskonteinerisse või kogute pakendid spetsiaalsesse kollasesse kilekotti	1	2	3	4	1	2	3	4	5
ostate võimalikult pika kasutuseaga tooteid	1	2	3	4	1	2	3	4	5
ostate öko- või mahemärgisega toidukaupu	1	2	3	4	1	2	3	4	5
ostate ökomärgisega rõivaid, puhastusvahendeid jne	1	2	3	4	1	2	3	4	5
planeerite toidu ostmist hoolega, et ei peaks toitu ära viskama	1	2	3	4	1	2	3	4	5

13a. Kui sageli olete viimase 12 kuu jooksul teinud järgmist? ÜKS VASTUS IGALE REALE.
KUI VASTAS KÜSIMUSES 13A „KORDUVALT”, SIIS KÜSIDA 13b. Umbes kui mitu korda Te viimase 12 kuu jooksul seda tegite?

	Küs. 13a.				Küs. 13b.
	Korduvalt	Korraks	Mitte kordagi	Ei oska öelda	Kui mitu korda?
Külasthanud looduse- ja keskkonnateemalisi üritusi (nt loengud, teabepäevad, töötoad, teemaõhtud, messid, festivalid, rattamatk „Kuidas elad...?“).	1	2	3	4	
Külasthanud keskkonnahariduskeskust, loodusmaja või -keskust, looduskaitseala- või rahvusparki külastuskeskust, loodusmuuseumi	1	2	3	4	
Käinud loodusõpperadadel või matkaradadel	1	2	3	4	
Veetnud aega looduses (nt jalutanud, matkanud, käinud marjul-seenel, jahil, kalal, vaadelnud linde)	1	2	3	4	

KÜSIMUS 14 KÜSIDA JUHUL, KUI VASTAJA KAS TÖÖTAB VÕI ÕPIB (T5=1-3 VÕI 5)

14. Kas Teie töökohal või koolis rakendatakse lihtsamaid keskkonnasäästliku käitumise võtteid nagu: ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Jah	Ei	Ei ole märganud/ ei tea	Pole asjakohane
Printer on seadistatud vaikimisi mõlemale paberipoolle printimiseks	1	2	3	4
Soositakse pudelivee asemel kraanivee joomist	1	2	3	4
Soositakse jäätmete taaskasutust prügi liigiti eraldi kastidesse kogumisega	1	2	3	4
Korraldatakse rõivaste kogumist, et jagada need uutele omanikele	1	2	3	4
On loodud turvaline rattaparkla, et soosida jalgrattaga tööle/kooli-koju liikumist	1	2	3	4
On korraldatud jalgrattalaenus, et soosida jalgrattaga tööle/kooli-koju liikumist	1	2	3	4
Kompenseeritakse ühistranspordi maksumust, et vähendada individuaalset autokasutust	1	2	3	4
Tuletatakse meelde vajadust kustutada ruumist lahkudes tuled	1	2	3	4
Valgustites kasutatakse säästupirne või LED lampe	1	2	3	4

15. Kas Eesti elanikud on Teie arvates oma käitumiselt...?

- 1 Väga keskkonnateadlikud
- 2 Pigem keskkonnateadlikud
- 3 Pigem mitte keskkonnateadlikud
- 4 Üldse mitte keskkonnateadlikud
- 5 Ei oska öelda

16. Kuidas Te hindate enda käitumist...?

- 1 Väga keskkonnateadlikuks
- 2 Pigem keskkonnateadlikuks
- 3 Pigem mitte keskkonnateadlikuks
- 4 Üldse mitte keskkonnateadlikuks
- 5 Ei oska öelda

ÜLDISED KESKKONNA-ALASED TEADMISED

17. Kuivõrd Teid huvitab informatsioon keskkonnaseisundi kohta:

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Huvitab väga	Pigem huvitab	Pigem ei huvita	Üldse ei huvita	Ei oska öelda
oma kodukohas	1	2	3	4	5
kogu Eestis	1	2	3	4	5
kogu Euroopas	1	2	3	4	5
kogu maailmas	1	2	3	4	5

18. Kui kättesaadav on keskkonnavaline info Teie kodukoha kohta järgmiste näidete osas?

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Täiesti kättesaadav	Pigem kättesaadav	Pigem ei ole kättesaadav	Ei ole üldse kättesaadav	Ei oska öelda
Ümbritsev loodus	1	2	3	4	5
Veekogude puhtus	1	2	3	4	5
Õhu kvaliteet	1	2	3	4	5
Loodus- ja matkaradade asukoht	1	2	3	4	5
Nõuded jäätmete sortimisele	1	2	3	4	5
Müra väliskeskkonnas	1	2	3	4	5
Pakendite ja klaastaara äraandmise võimalused	1	2	3	4	5
Vanade rehvide äraandmise võimalused	1	2	3	4	5
Lähemad looduskaitsealad	1	2	3	4	5
Võimalikud keskkonnareostuse allikad	1	2	3	4	5
Ilmaprognoosid ja -hoiatused	1	2	3	4	5
Ohtlike jäätmete (nt ravimid, elektroonika, patareid ja akud, eterniit, ehitusjäätmed, säästu- ja halogeenpirnid, värvijääd, roti ja -muud majapidamismürgid) ära andmise võimalused	1	2	3	4	5

19. Kas Teie arvates on keskkonnavaline informatsioon kogu Eesti kohta hästi kättesaadav?

- 1 Jah, täiesti
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem mitte
- 4 Üldse mitte
- 5 Ei oska öelda

20. Milline keskkonnavalaldkonnaga seotud informatsioon Teile kõige enam huvi pakub? Mille kohta Te kõige enam sooviksite informatsiooni saada?

99 Ei oska öelda

21. Millistel eesmärkidel olete seni kasutanud keskkonnaalast informatsiooni? VÕIB MITU VASTUST!

- 1 Silmaringi laiendamiseks
- 2 Töölalasel
- 3 Õppealasel, koolitöö otstarbel
- 4 Olmega, igapäevaeluga seotult
- 5 Tervisega seonduvatel põhjustel
- 6 Muudel põhjustel, palun täpsustage, millistel: _____
- 7 *Ei ole kasutanud*
- 8 *Ei oska öelda*

22a. Kas olete viimase 12 kuu jooksul saanud järgmistest allikatest Teile vajalikku keskkonnaalast informatsiooni? ÜKS VASTUS IGALE REALE

KÜSIDA ALLIKATE KOHTA, MILLEST ON INFOT SAANUD (NING MIS POLE TÄHISTATUD HALLI KASTIGA):

22b. Nimetage ka, millistest allikatest täpsemalt.

	Küs. 22a	Küs. 22b
	Jah	Millistest täpsemalt?
Asutuste veebilehed	1	
Linna või valla veebilehed	1	
Riigi Teataja	1	
Keskkonnaportaalid. nt Bioneer, Roheline värav	1	
Eesti loodusajakirjad. (Eesti Loodus, Eesti Mets, Looduse Sõber, Horisont)	1	
Üleriigilise levikuga ajalehed	1	
Kohalikud valla või linna ajalehed	1	
Telesaated ja teleklipid	1	
Raadiosaated ja raadioklipid	1	
Uudisteportaalid (nt Delfi, postimees.ee, err.ee)	1	
Sotsiaalmeedia (blogid, Facebook, Twitter, Youtube jm)	1	
Keskkonnaandmeid sisaldavad registrid ja andmebaasid.	1	
Brošüürid, voldikud, lendlehed	1	
Vestlus keskkonnaametnikuga	1	
Sõbrad, perekond, tuttavad	1	
Keskkonnateemalised üritused, seminarid, väljasõidud, loodusõhtud ja -hommikud	1	
Muu allikas	1	
<i>Ei ole saanud ühestki allikast <u>mulle vajalikku keskkonna-alast informatsiooni</u></i>	1	
<i>Pole sellekohase info järgi viimase 12 kuu jooksul vajadust tundnud/see teema mind ei huvita</i>	1	
<i>Ei oska öelda/ Ei mäleta</i>	1	

23. Millistest allikatest saate ilmainfot? Nimetage kuni 5 põhilist kanalit või veebiaadressi.

99 *Ei oska öelda*

T14. Kas Te kasutate internetti?

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE KÜSIMUSEGA 26A

Järgnevalt küsime keskkonna-alaste veebilehtede külastamise kohta täpsemalt.

24a. Kas olete külastanud järgmisi veebilehti? Kui jah, siis kas seoses töö või õpingutega või isiklikust huvist? VÕIB MITU VASTUST REALE

24b. Missugust infot Te nendelt veebilehtedelt otsisite?

	Küs. 24a			Küs. 24b Missugust infot otsisite?
	Jah, töö- alaselt või seoses õpingutega	Jah, isiklikust huvist	Ei/ Ei mäleta	
Keskkonnaministeeriumi veebileht www.envir.ee	1	2	3	
Keskkonnaameti veebileht www.keskkonnaamet.ee	1	2	3	
Keskkonnainspektiooni veebileht www.kki.ee	1	2	3	
Keskkonnaagentuuri veebileht www.keskkonnaagentuur.ee	1	2	3	
Riigi Ilmateenistuse veebileht www.ilmateenistus.ee	1	2	3	
Eesti Riikliku Keskkonnaseire programmi veebileht www.seire.keskkonnainfo.ee	1	2	3	
Maa-ameti Geoportaali geoportaal.maaamet.ee	1	2	3	
Riigimetsa Majandamise Keskuse veebileht www.rm.k.ee	1	2	3	

KUI ON KÜLASTANUD MAA-AMETI GEOPORTAALI (KAS TÖÖALASELT VÕI ISIKLIKUST HUUVIST), SIIS KÜSIDA KÜSIMUS 25:

25. Milliseid järgnevaid kaardirakendusi olete Maa-ameti Geoportaali vahendusel vaadanud või kasutanud?

VÕIB MITU VASTUST!

- 1 Looduskaitsealad ja Natura 2000 alad
- 2 Kultuurimälestised
- 3 Maardlad
- 4 Pärandkultuur
- 5 Üleujutused
- 6 Mullakaart
- 7 Natura metsatoetused
- 8 Ohtlikud ja suurõnnetuse ohuga ettevõtted
- 9 Rahvusparkide mälumaastikud
- 10 Merealad
- 11 Karuputke tõrjumine ja loodushoiutööd
- 12 Kallete kaart
- 13 Maaparandussüsteemid
- 14 Pole kaardirakendusi kasutanud
- 15 Ei oska öelda

26a. Kas olete viimase 12 kuu jooksul otsinud infot looduses liikumise võimaluste kohta...? ÜKS VASTUS IGALE REALE

JUHUL, KUI MÄRKIS KÜSIMUSES 26A, ET OTSIS INFOT KORDUVALT, SIIS KÜSIDA: 26b. Umbes kui mitu korda Te seda viimase 12 kuu jooksul tegite?

	Küs. 26a				Küs 26b. Kui mitu korda Te seda tegite?
	Korduvalt	Korra	Mitte kordagi	Ei oska öelda	
KÜSIDA SIIS, KUI ON RMK	1	2	3	4	

VEEBILEHTE KÜLASTANUD (24A): RMK kodulehelt					
RMK teabepunktist	1	2	3	4	
RMK sotsiaalmeediast	1	2	3	4	

27. Kas Teil on tulnud ette takistusi keskkonnainfo kättesaamisel? Kui jah, siis milliseid?

98 Ei ole takistusi ette tulnud
99 Ei oska öelda

28. Nimetage palun kuni kolm isikut, kelle seisukohti keskkonnateemadel Te kõige enam usaldate.

98 Ei usalda kellegi arvamust
99 Ei oska öelda

KLIIAMAMUUTUSED

29. Kuivõrd hästi olete Te kursis kliimamuutuste mõjudega Eesti keskkonnale?

- 1 Väga hästi
- 2 Küllaltki hästi
- 3 Pigem halvasti
- 4 Väga halvasti
- 5 Ei oska öelda

30. Kas Te olete oma elu jooksul täheldanud Eestis nende äärmuslike ilmastikuolude sagenemist?

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Jah	Ei	Ei oska öelda
Kuumalained	1	2	3
Tugevad tormid	1	2	3
Paduvihmadest tekkivad üleujutused	1	2	3
Rannikumere või siseveekogu veetaseme tõusust tekkivad üleujutused,	1	2	3
Lumikatte vähenemine	1	2	3

31a. Mõeldes Eestile, siis kas mõni nimetatud ilmastikunähtustest võib järgneva kümne aasta jooksul ohustada Teie elu, vara, sissetulekut või hobidega tegelemist? ÜKS VASTUS IGALE REALE JUHUL, KUI VASTAS KÜSIMUSES 31A MÕNE NÄHTUSE KOHTA „JAH“, SIIS KÜSIDA: 31b. Palun põhjendage oma arvamust.

	Küs. 31a			Küs. 31b
	Jah	Ei	Ei oska öelda	Põhjendus
Kuumalained	1	2	3	
Tugevad tormid	1	2	3	
Paduvihmadest tekkivad üleujutused	1	2	3	
Rannikumere või siseveekogu veetaseme tõusust tekkivad üleujutused.	1	2	3	
Lumikatte vähenemine	1	2	3	

32. Kas kliimamuutuste tagajärjed (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused, lumikatte vähenemine) on Teie hinnangul Eesti jaoks tõsine probleem?

- 1 Jah, kindlasti
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem mitte
- 4 Kindlasti mitte
- 5 Ei oska öelda

33a. Kas oleksite valmis alandama oma toatemperatuuri ühe kraadi võrra, et panustada kliimasoojenemise pidurdamisse?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 Ei oska öelda

JUHUL, KUI VASTAS KÜSIMUSES 33A "EI", SIIS KÜSIDA 33B:

33b. Palun põhjendage, miks Te seda teha ei soovi.

.....

99 Ei oska öelda

34a. Juhul, kui nimetatud äärmuslikud ilmastikunähtused (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused) Eestis sageneksid, siis kas oleksite valmis rohkem maksma, et oma vara kindlustada?

- 1 Kindlasti jah
- 2 Oleneb muutuste ulatusest
- 3 Kindlasti mitte
- 4 Ei oska öelda

JUHUL, KUI VASTAS KÜSIMUSES 34a "KINDLASTI MITTE", SIIS KÜSIDA 34B:

34b. Palun põhjendage, miks Te seda teha ei soovi.

.....

99 Ei oska öelda

35. Kas Teie arvates on äärmuslikud ilmastikunähtused (nt kuumalained, tugevad tormid, üleujutused) praegu riskiks Eesti elanike tervisele?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 Ei oska öelda

36. Milliseks Te hindate oma toimetulekut äärmuslike ilmastikunähtuste (nt kuumalaine, tugev torm, üleujutus) esinemise puhul?

- 1 Tulen tõenäoliselt ise (või sugulaste-tuttavate abiga) toime
- 2 Tõenäoliselt vajan abi ametiasutustelt
- 3 Oleneb probleemi ulatusest/ ei oska öelda

37. Milliseks Te hindate oma oskusi ja valmisolekut äärmuslike ilmastikunähtuste (kuumalaine, tugev torm, üleujutus) esinemise olukorras enda ja oma lähedaste tervist ja vara kaitsta?

- 1 Väga heaks
- 2 Pigem heaks
- 3 Pigem halvaks
- 4 Väga halvaks
- 5 Ei oska öelda

38. Milliseks Te hindate Eesti riigi valmisolekut toime tulla äärmuslikest ilmastikuoludest (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused) tingitud hädaolukordadega?

- 1 Väga heaks
- 2 Pigem heaks
- 3 Pigem halvaks
- 4 Väga halvaks
- 5 *Ei oska öelda*

39. Kes peaks Teie hinnangul eelkõige vastutama äärmuslike ilmastikunähtuste (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused) tagajärgedega toimetuleku eest? Palun nimetage kuni kolm olulisemat. KUNI KOLM VASTUST

- 1 Keskvalitsus (ministeeriumid)
- 2 Kohalik omavalitsus (linna- või vallavalitsus)
- 3 Kaitsevägi/ kaitseliit
- 4 Päästeamet
- 5 Päästarmee
- 6 Politsei
- 7 Kodanike organisatsioonid, mittetulundusorganisatsioonid
- 8 Iga inimene ise
- 9 Keegi muu, palun täpsustage: _____
- 10 *Ei oska öelda*

40. Millisel määral Te usaldate äärmuslikest ilmastikunähtuste (kuumalained, tugevad tormid, üleujutused) põhjustatud hädaolukordade lahendamisel järgnevaid asutusi?

ÜKS VASTUS IGALE REALE

	Täiesti usaldan	Pigem usaldan	Pigem ei usalda	Üldse ei usalda	<i>Ei oska öelda</i>
Keskvalitsus (ministeeriumid)	1	2	3	4	5
Kohalik omavalitsus	1	2	3	4	5
Kaitsevägi/kaitseliit	1	2	3	4	5
Päästeamet	1	2	3	4	5
Kiirabi	1	2	3	4	5
Politsei	1	2	3	4	5

TAUST (2)

T8. Teie põhiline suhtluskeel Eestis:

- 1 Eesti
- 2 Vene
- 3 Muu

T11 KÜSIDA, KUI LEIBKONNAS ON ÜLE ÜHE LIIKME (T10≠1)

T11. Alla 18-a. kodus elavate laste arv:

_____ last

T9. Teie haridustase:

- 1 Alg- või põhiharidus
- 2 Kutseharidus ilma keskhariduseta
- 3 Kesk- või keskeriharidus, s.h kutseharidus
- 4 Kõrgharidus

(kui KODUS ei ela lapsi, märkige 0)

T10. Leibkonnas on Teiega kokku:

LEIBKONNAKS NIMETATAKSE ÜHEL AADRESSIL ELAVAT JA ÜHISELT RAHALISI RESSURSSE KASUTAVAT INIMESTE RÜHMA

_____ inimest

**T12. Isiklik keskmine netosissetulek kuus
(ilma tulumaksuta)**

- 1 Kuni 200 €
- 2 201 - 300 €
- 3 301 - 400 €
- 4 401 - 500 €
- 5 501 - 650 €
- 6 651 - 800 €
- 7 801 - 1000
- 8 1001 - 1300
- 9 1301-1600
- 10 Üle 1600 €
- 11 Sissetulekut ei ole
- 12 *Keeldub avaldamast*
- 13 *Ei oska öelda*

*T13 KÜSIDA, KUI LEIBKONNAS ON ÜLE ÜHE
LIIKME (T10≠1)*

**T13. Leibkonna keskmine netosissetulek kuus
ühe leibkonnaliikme kohta.**

- 1 Kuni 200 €
- 2 201 - 300 €
- 3 301 - 400 €
- 4 401 - 500 €
- 5 501 - 650 €
- 6 651 - 800 €
- 7 801 - 1000
- 8 1001 - 1300
- 9 1301-1600
- 10 Üle 1600 €
- 11 Sissetulekut ei ole
- 12 *Keeldub avaldamast*
- 13 *Ei oska öelda*

Intervjuu lõpp:

_____tund _____min